

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

**«Τραπεζική, Χρηματοοικονομική και Χρηματοοικονομική
Τεχνολογία (FinTech)»**

**Ο φορολογικός έλεγχος στην Ελλάδα και η εφαρμογή
έμμεσων τεχνικών ελέγχου.**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΔΗΜΟΚΛΕΙΑ ΝΙΚΑΚΗ

ΑΜ 157673

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΣΠΥΡΟΣ ΡΕΠΟΥΣΗΣ

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	5
Abstract	7
Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο 1° .Φορολογικός έλεγχος.....	11
1.1.Η έννοια του φορολογικού ελέγχου	11
1.2.Τα είδη του φορολογικού ελέγχου	14
1.3.Τα λογιστικά πρότυπα στην Ελλάδα.....	17
1.3.1.Ιστορικό	17
1.2.Στοιχεία για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.....	22
1.3.Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα	25
Κεφάλαιο 2° .Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά και διπλογραφικά βιβλία.....	28
2.1.Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία	28
2.2.Πρόγραμμα ελέγχου διπλογραφικών βιβλίων	35
Κεφάλαιο 3° .Εμμεσες τεχνικές ελέγχου	38
Κεφάλαιο 4° .Μεθοδολογία.....	50
4.1.Σκοπός της έρευνας.....	50
4.2.Δείγμα της έρευνας	50

4.3.Ερευνητικό εργαλείο	51
4.4.Συλλογή δεδομένων	51
4.5.Ανάλυση δεδομένων.....	51
Κεφάλαιο 5° .Αποτελέσματα έρευνας.....	53
Κεφάλαιο 6° .Συμπεράσματα.....	73
Αναφορές.....	75
Νομοθετικά κείμενα.....	77
Ερωτηματολόγιο	80

Ευχαριστίες

Με την περάτωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου, κύριο Σπύρο Ρεπούση, για την καθοδήγηση του, την επιμονή του, τις υποδείξεις του, τη πολύτιμη υποστήριξη, το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε από την αρχή μέχρι το τέλος καθώς και για την προθυμία και τις γνώσεις που αποκόμισα καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Περίληψη

Η αποτελεσματική φορολογική νομοθετική ρύθμιση είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική διοίκηση και τη βέλτιστη ανάπτυξη τόσο του κράτους όσο και των επιχειρήσεών του. Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο να αναλύσει τις απόψεις των εργαζομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα στην Ελλάδα σχετικά με τον φορολογικό έλεγχο και τη χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Αναγνώρισε τη σημασία της διενέργειας ενός εμπεριστατωμένου φορολογικού ελέγχου και επικεντρώθηκε στην εξέταση της συμβολής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και της εφαρμογής τους. Επιπλέον, εξέτασε αν τα έτη εμπειρίας των ερωτηθέντων στη λογιστική, τα χρηματοοικονομικά ή η απασχόληση σε συναφές επάγγελμα επηρεάζουν τις απόψεις τους σχετικά με τη σημασία διαφόρων παραγόντων στη χρήση έμμεσων ελεγκτικών διαδικασιών. Η έρευνα η οποία έλαβε χώρα μέσω ερωτηματολογίου και στατιστικής ανάλυσης αποσκοπούσε στην αξιολόγηση της επίδρασης της κατάρτισης στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου στην αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητα των εν λόγω τεχνικών σε φορολογικούς ελέγχους φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων. Το δείγμα της μελέτης περιλαμβάνει 132 άτομα του προσωπικού του χρηματοπιστωτικού τομέα, που αποτελούνται κυρίως από γυναίκες και από άτομα που έχουν αποκτήσει πτυχία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την έρευνα, οι ερωτηθέντες θεωρούν σε υψηλό ποσοστό την κατάρτιση σε έμμεσες ελεγκτικές τεχνικές ως αποτελεσματική στρατηγική για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ, ένα μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων δηλώνει ότι δεν έχει χρησιμοποιήσει έμμεσες μεθόδους κατά τη διενέργεια ελέγχων φορολογίας εισοδήματος. Αντιλαμβάνονται τις τραπεζικές καταθέσεις και τις δαπάνες σε μετρητά ως πιο αποτελεσματικό μέσο εποπτείας και συμφωνούν ότι έχουν εντοπίσει διαφορές συγκρίνοντας το δηλωθέν εισόδημα και το προσδιορισθέν εισόδημα με τη χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Ταυτόχρονα, η πλειοψηφία συμφωνεί επίσης ότι το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ διευκολύνει αποτελεσματικά τη χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου και θεωρούν ότι η επαρκής κατάρτιση για την εφαρμογή τέτοιων τεχνικών έχει μεγαλύτερη σημασία. Επιπλέον, το ευρύ κοινό δεν είναι ως επί το πλείστον ενημερωμένο για τις αποφάσεις που εκδίδει η ΔΕΔ σχετικά με υποθέσεις που εξετάζονται με έμμεσες μεθόδους. Έχει παρατηρηθεί ότι οι αποκλίσεις που αποκαλύπτονται κατά τη διάρκεια φορολογικών ελέγχων με τη χρήση έμμεσων διαδικασιών περιλαμβάνουν κυρίως μη δηλωθέντα εισοδήματα που οδηγούν σε φουσκωμένα τραπεζικά υπόλοιπα. Επιπλέον, η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι η φορολογική δικαιοσύνη επιτυγχάνεται με τη χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ενώ, δηλώνουν με μέτρια συχνότητα ότι τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργούνται με τη χρήση έμμεσων τεχνικών είναι

ασφαλή. Τελικά, η πλειοψηφία των ατόμων τείνει να συμφωνεί, σε διαφορετικό βαθμό, ότι η χρήση έμμεσων ελεγκτικών διαδικασιών οδηγεί σε δίκαια αποτελέσματα. Με βάση το πρώτο ερώτημα της μελέτης, είναι προφανές ότι οι ερωτηθέντες με μεγαλύτερη εξειδίκευση στη λογιστική, τα χρηματοοικονομικά και τους συναφείς τομείς αποδίδουν μεγαλύτερη σημασία στην ύπαρξη επαρκούς πληροφοριακού συστήματος και νομοθετικού πλαισίου. Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα δείχνει ότι ένα αυξημένο επίπεδο ενημέρωσης και κατάρτισης σχετικά με τις έμμεσες ελεγκτικές διαδικασίες συνδέεται με βελτιωμένη αποτελεσματικότητα στην ανάλυση της ρευστότητας και τη διαχείριση των τραπεζικών καταθέσεων για σκοπούς φορολογικού ελέγχου μεταξύ των φυσικών προσώπων και των ατομικών επιχειρήσεων.

Abstract

Effective tax legislation is vital for the efficient administration and optimal development of both the state and its businesses. This study aimed to analyze the views of employees in the financial sector in Greece on tax audit and the use of indirect control techniques. It recognized the importance of conducting a thorough tax audit and focused on examining the contribution of indirect audit techniques and their implementation. In addition, it examined whether respondents' years of experience in accounting, finance or employment in a related profession influenced their views on the importance of various factors in the use of indirect audit procedures. The survey, which took place through a questionnaire and statistical analysis, aimed to assess the impact of training in indirect control techniques on the perceived effectiveness of these techniques in tax audits of individuals and sole proprietorships. The study sample includes 132 financial sector personnel, consisting mainly of women and individuals who have obtained higher education degrees. According to the survey, a high percentage of respondents consider training in indirect audit techniques as an effective strategy to combat tax evasion, while, a higher percentage of participants state that they have not used indirect methods when conducting income tax audits. They perceive bank deposits and cash expenditures as a more effective means of supervision and agree that they have identified differences by comparing declared income and determined income using indirect control techniques. At the same time, the majority also agree that the IT system of the DEA effectively facilitates the use of indirect control techniques and consider that adequate training to apply such techniques is more important. In addition, the general public is mostly not informed about the decisions issued by the BTI on cases examined by indirect methods. It has been observed that discrepancies disclosed during tax audits using indirect procedures mainly involve undeclared income leading to inflated bank balances. Furthermore, the majority of respondents agree that tax fairness is achieved by using indirect audit techniques, while , they state with moderate frequency that the results of audits conducted using indirect techniques are secure. Finally, the majority of respondents tend to agree, to varying degrees, that the use of indirect audit procedures leads to fair results. Based on the first question of the study, it is evident that respondents with greater expertise in accounting, finance and related fields attach greater importance to the existence of an adequate information system and legislative framework. The second research question shows that an increased level of awareness and training on indirect audit procedures is associated with improved efficiency in liquidity analysis and management of bank deposits for tax audit purposes among individuals and sole proprietorships.

Εισαγωγή

Η ελεγκτική είναι ένας ακαδημαϊκός τομέας που έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα. Η ιστορική εξέλιξη της ελεγκτικής στη χώρα μας χωρίζεται σε έξι διακριτές περιόδους, καθεμία από τις οποίες χαρακτηρίζεται από μοναδικά χαρακτηριστικά. Η αρχική περίοδος, που διήρκεσε μέχρι το 1905, επικεντρώθηκε στον εντοπισμό περιπτώσεων απάτης. Η δεύτερη περίοδος, που διήρκεσε έως το 1933, προσπάθησε να εντοπίσει τόσο την απάτη όσο και τα λάθη, ενώ παράλληλα αξιολογούσε την ακριβή απεικόνιση των οικονομικών αριθμών. Η τρίτη περίοδος, που συνεχίστηκε έως το 1940, αναγνώρισε τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου. Η τέταρτη περίοδος, που διήρκεσε μέχρι το 1970, επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση της ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων και τόνισε τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου. Η πέμπτη περίοδος, μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, ήταν μάρτυρας μιας μετάβασης προς τις διαδικασίες άμεσης επαλήθευσης. Τέλος, η έκτη περίοδος, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990, εισήγαγε το μοντέλο ελεγκτικού κινδύνου (Χατζοπούλου, 2018).

Η σημασία του φορολογικού ελέγχου για την οικονομία, ατομική και κρατική, αλλά και την ανάπτυξη του κάθε κράτους είναι κρίσιμης σημασίας. Οι βασικοί λόγοι που καθιστούν απαραίτητο τον έλεγχο είναι οι εξής τα εγγενή ελαττώματα της ανθρώπινης φύσης που απαιτούν τον έλεγχο για την αντιμετώπιση ζητημάτων ανεντιμότητας, υπεξαίρεσης και απάτης, η ανάγκη για άμεσο εντοπισμό και διόρθωση λογιστικών σφαλμάτων που μπορεί να οδηγήσουν σε παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων και διαστρέβλωση της πραγματικής κατάστασης της ελεγχόμενης εταιρείας, η σύγκρουση συμφερόντων που προκύπτει από τη σχέση μεταξύ ιδιοκτήτη και διαχειριστή, η οποία προκαλείται από την άνιση κατανομή των πληροφοριών και μπορεί να επιλυθεί μέσω του ελέγχου, ώστε να διασφαλιστεί η διαφάνεια, η τάξη στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και η προστασία των δικαιωμάτων των μετόχων, η ανάγκη για αξιόπιστες πληροφορίες, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την καθιέρωση ενός ελέγχου που διενεργείται από ένα ανεξάρτητο και υψηλά καταρτισμένο άτομο (Καζαντζής, 2006).

Η Υπηρεσία Εσωτερικών Εσόδων των ΗΠΑ (IRS) χρησιμοποιεί τις εσωτερικού ελέγχου ήδη εδώ και πολλά χρόνια, ενώ έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί στη Γαλλία για μεγάλο χρονικό διάστημα (Μεντής et al., 2020). Η αρχική επίσημη εισαγωγή έγινε στην Ελλάδα το 2012, με την ψήφιση του νόμου 4038/2012. Το άρθρο 14 του εν λόγω νόμου ενσωματώθηκε στον ισχύοντα Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και η ελληνική φορολογική νομοθεσία ενσωμάτωσε μια νέα διάταξη με θέμα ειδικά τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Η νέα αυτή διάταξη

παρουσίασε την αρχική περιγραφή των έμμεσων διαδικασιών και περιέγραψε πέντε συγκεκριμένες μεθόδους για τον υπολογισμό του ακαθάριστου εισοδήματος, των εκροών του επιχειρηματία, των φορολογητέων κερδών και των υποχρεώσεων του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Η απόφαση Α.1077357 ΕΞ2013 εκδόθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών στις 14/5/2013. Η απόφαση αυτή αφορά τη χρήση έμμεσων τεχνικών στο πλαίσιο της τυποποιημένης ελεγκτικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, προσφέρει πληροφορίες για τρεις από τις πέντε μεθόδους: ανάλυση ρευστότητας, ανάλυση ιδίων κεφαλαίων και ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων. Η απόφαση περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση των χρηματικών δαπανών. Η επίμαχη υπουργική απόφαση περιγράφει τις βασικές αρχές για τη χρήση αυτών των διαδικασιών, προσφέρει κατευθύνσεις για την εκτέλεσή τους και οριοθετεί, μεταξύ άλλων, τις φάσεις της ελεγκτικής διαδικασίας. Εν συνέχεια, δημοσιεύθηκε η υπ' αριθμ. 1171/2013 Πολυγραφημένη Υπουργική Εγκύκλιος (ΠΟΛ). Η εν λόγω εγκύκλιος περιγράφει την ακριβή τεκμηρίωση που η ελεγκτική υπηρεσία αναμένει από τον φορολογούμενο να παράσχει κατά την παραλαβή εντολής ελέγχου. Ο φορολογούμενος υποχρεούται να προσκομίσει τρία έντυπα, καθώς περιλαμβάνουν τις βασικές πληροφορίες που απαιτούνται από την ελεγκτική υπηρεσία για την αποτελεσματική εφαρμογή των μεθοδολογιών της. Τα απαιτούμενα έντυπα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής τα περιουσιακά στοιχεία που είναι σήμερα προσβάσιμα, μια έρευνα σχετικά με τις αλλαγές στις οικονομικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με τις ρυθμίσεις διαβίωσης, και μία επιστολή που απευθύνεται στον φορολογούμενο (Παπαντωνίου, 2022).

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεξαγωγής ορθού φορολογικού ελέγχου, η παρούσα έρευνα, εστιάζοντας στην συνεισφορά των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και την εφαρμογή τους επιχείρησε την ανάλυση των απόψεων εργαζομένων του οικονομικού τομέα στην Ελλάδα, αναφορικά με τον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα και την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Επιπλέον, ανέλυσε το κατά πόσο τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής ή των οικονομικών ή παρόμοιου τομέα επηρεάζει τις απόψεις τους για την σημαντικότητα διαφόρων στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Παράλληλα, η έρευνα προσπάθησε να προσδιορίσει σε ποιο βαθμό το κατά πόσο οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου επηρεάζει το πόσο αποτελεσματικές θεωρούν τις έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων.

Επομένως, εξετάζονται μέσα από την ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής, των οικονομικών ή σε παρόμοιο τομέα επηρεάζουν τις απόψεις τους για την σημαντικότητα διαφόρων στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;
- Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου επηρεάζει το πόσο αποτελεσματικές θεωρούν τις έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων;

Κεφάλαιο 1^ο .Φορολογικός έλεγχος

1.1.Η έννοια του φορολογικού ελέγχου

Η ελεγκτική είναι σήμερα ένας κρίσιμος τομέας που ενδιαφέρει τόσο τους επιχειρηματίες όσο και τους απλούς πολίτες. Συνδέεται στενά με τη φορολογία, τη νομοθεσία και την τεχνολογία. Ο φορολογικός έλεγχος διεξάγεται για τον άμεσο εντοπισμό και την επίλυση προβλημάτων, παραλείψεων ή αποκλίσεων από τη νόμιμη διαδικασία με τη χρήση κατάλληλων μέτρων (Παπαναστασίου, 2019). Οι σύγχρονες επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα δυναμικό και περίπλοκο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από συχνές αλλαγές. Οι φόροι αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων για το κράτος, που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη διευκόλυνση της μεταφοράς πλούτου (Καζαντζής, 2006).

Οι υψηλοί φόροι, οι συχνές νομοθετικές αλλαγές και τα ανεπαρκή πληροφοριακά συστήματα δημιουργούν αβεβαιότητα για τους φορολογούμενους, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολία στην εφαρμογή του νόμου ή να προβαίνουν σε παράνομες δραστηριότητες και καταφεύγουν στη φοροδιαφυγή προκειμένου να επιβιώσουν με κάθε μέσο. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ζωτικής σημασίας η ύπαρξη μιας ικανής φορολογικής διοίκησης που αναθέτει στις φορολογικές αρχές να επιβλέπουν την τήρηση των εφαρμοστέων κανονισμών. Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένας αυστηρός, σχολαστικός και αποτελεσματικός μηχανισμός φορολογικού ελέγχου για την εξάλειψη αυτών των παράνομων δραστηριοτήτων (Παπαναστασίου, 2019).

Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν.4174/13:

«Η Φορολογική Διοίκηση έχει την εξουσία να επαληθεύει, να ελέγχει και να διασταυρώνει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εκ μέρους του φορολογούμενου, την ακρίβεια των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλονται σε αυτήν και να επιβεβαιώνει τον υπολογισμό και την καταβολή του οφειλόμενου φόρου, διενεργώντας έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά στοιχεία και στοιχεία γνωστοποιήσεων και παρόμοιες πληροφορίες, θέτοντας ερωτήσεις στον φορολογούμενο και σε τρίτα πρόσωπα, ερευνώντας εγκαταστάσεις και μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις διαδικασίες και χρησιμοποιώντας μεθόδους που προβλέπονται στον Κώδικα»

Ο φορολογικός έλεγχος διενεργείται από πολλές εξουσιοδοτημένες αρχές που υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο κύριος στόχος ενός φορολογικού ελέγχου είναι ο ακριβής

προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος και των συνολικών φορολογικών υποχρεώσεων των ελεγχόμενων φυσικών προσώπων ή οργανισμών (Μαστροπούλου, 2019). Κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού ελέγχου, διενεργείται έρευνα για την επαλήθευση της ορθότητας και της ειλικρίνειας των δηλώσεων που δίνουν οι φορολογούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών και νομικών προσώπων, σχετικά με τυχόν φορολογικά θέματα. Διερευνάται επίσης η παράλειψη υποβολής δήλωσης εισοδήματος ή οποιαδήποτε περαιτέρω αποκάλυψη από το ελεγχόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο (Καζαντζής, 2006).

Οι φορολογικοί έλεγχοι διενεργούνται με σαφώς προκαθορισμένους τελικούς στόχους, στοχεύοντας στην επαλήθευση της ορθής εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας και στην εξέταση των αρχείων και των στοιχείων της ελεγχόμενης εταιρείας, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλα τα έγγραφα είναι σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (Μαστροπούλου, 2019).

Οι φορολογικοί έλεγχοι επιδιώκουν να εξακριβώσουν αν όλα τα φορολογικά έγγραφα έχουν καταγραφεί με ακρίβεια στα φορολογικά αρχεία της ελεγχόμενης νομικής οντότητας (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006). Αυτό το μέρος του φορολογικού ελέγχου προσπαθεί να διαπιστώσει αν τα οικονομικά αρχεία της ελεγχόμενης εταιρείας είναι επαρκή ή ανεπαρκή (Καζαντζής, 2006). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού ελέγχου, οι αρχές όχι μόνο ελέγχουν αν το ελεγχόμενο φυσικό πρόσωπο παρέλειψε να υποβάλει φορολογικές δηλώσεις, αλλά και διασφαλίζουν την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχονται στις δηλώσεις (Κορομηλάς & Γιαννόπουλος, 2006).

Οι φορολογικοί έλεγχοι διενεργούνται για να διαπιστωθεί η ακρίβεια των πληροφοριών, να εντοπιστούν ανακρίβειες και να ανακαλυφθούν φορολογητέα περιουσιακά στοιχεία. Στόχος είναι η επιβολή της τήρησης των κανονισμών και των νόμων και όχι η επιβολή προστίμων. Η οικονομική κρίση έχει συμβάλει σημαντικά στο να φοροδιαφεύγουν οι φορολογούμενοι λόγω των αυξημένων φορολογικών συντελεστών, οδηγώντας σε μία κατάσταση όπου πολλοί πολίτες αδυνατούν να εκπληρώσουν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Το σύστημα ελέγχου έγινε αυστηρότερο με την εφαρμογή ποινών και προστίμων για όσους παρεκκλίνουν από τους κανόνες. Τα τελευταία χρόνια εισήχθη ένα φορολογικό πιστοποιητικό, το οποίο είναι υποχρεωτικό για συγκεκριμένους τύπους επιχειρήσεων. Περιλαμβάνει τόσο ποιοτικές παρατηρήσεις για την εικόνα της επιχείρησης όσο και ποσοτικά αποτελέσματα σε παράρτημα. Όταν η εταιρεία λαμβάνει φορολογικό πιστοποιητικό, είτε είναι υποχρεωτικό είτε όχι, έχει σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους ελέγχους. Εάν η εταιρεία διαθέτει φορολογικό πιστοποιητικό, μειώνει σημαντικά την πιθανότητα να ελεγχθεί, άρα ενισχύει δραματικά τη

θέση της στην αγορά. Δυστυχώς, η διενέργεια ελέγχων διαταράσσει τις επιχειρήσεις, οδηγώντας σε μια αίσθηση αστάθειας και συνεχούς ανησυχίας (Παπαναστασίου, 2019).

Η διαδικασία φορολογικού ελέγχου διέπεται από την αρχή της νομιμότητας της φορολόγησης, όπως περιγράφεται στο άρθρο 78 παράγραφος 1 του Συντάγματος, η οποία ορίζει ότι οι φόροι πρέπει να καθορίζονται από επίσημους νόμους που προσδιορίζουν το υποκείμενο, το εισόδημα, την περιουσία, τις δαπάνες και τις συναλλαγές που υπόκεινται σε φορολόγηση. Συνάγεται το συμπέρασμα ότι είναι αναγκαία η νόμιμη επιβολή και είσπραξη του φόρου, με βάση μια τυπική νομοθεσία που να αντανakλά τη λαϊκή βούληση, καθιστώντας την επιβολή αυτού του οικονομικού βάρους εξαρτημένη από την απόφαση των θιγομένων. Η έννοια της νομιμότητας του φόρου συνδέεται επίσης στενά με την αρχή της βεβαιότητας του φόρου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 78 παράγραφος 1 του Συντάγματος. Ο Άνταμ Σμιθ (1991) περιέγραψε τη σημασία ενός προβλέψιμου και μη τυχαίου φορολογικού συστήματος στο βιβλίο του *Ο πλούτος των εθνών* του 1776. Οι λεπτομέρειες πληρωμής, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου, του τρόπου και του ποσού, πρέπει να είναι σαφείς τόσο για τον φορολογούμενο όσο και για κάθε άλλο εμπλεκόμενο μέρος. Η ιδέα της φορολογικής βεβαιότητας απαιτεί να ορίζονται με σαφήνεια στο νόμο τα βασικά στοιχεία του φόρου. Αυτό παρεμποδίζει σημαντικά τη δυνατότητα της εκτελεστικής εξουσίας να ενεργεί παράλογα και ενισχύει το αίσθημα εμπιστοσύνης μεταξύ του φορολογούμενου και της φορολογικής αρχής (Κονδύλη, 2018).

Η αρχή της φορολογικής βεβαιότητας έχει ως αποτέλεσμα τα όργανα της φορολογικής διοίκησης να έχουν δεσμευτική εξουσία, να περιορίζουν τη δυνατότητα της φορολογικής αρχής να εκδίδει πράξεις προσδιορισμού φόρου και προστίμου, να καθιστούν τις πράξεις προσδιορισμού φόρου αμετάκλητες και να απαγορεύουν την έκδοση πράξεων προσδιορισμού φόρου με όρους. Το άρθρο 4, παράγραφος 5 του Συντάγματος ορίζει ότι οι Έλληνες πολίτες πρέπει να συνεισφέρουν στις δημόσιες ευθύνες με βάση τις δυνατότητές τους, δίνοντας έμφαση στις έννοιες της φορολογικής δικαιοσύνης: καθολική φορολογία και φορολογική ισότητα. Το Σύνταγμα δεν διασφαλίζει την ακριβή μαθηματική φορολογική ισότητα. Αντίθετα, επιβάλλει να κατανέμονται τα δημόσια βάρη αναλογικά με τις οικονομικές δυνατότητες κάθε φορολογούμενου. Αυτό περιλαμβάνει όχι μόνο την περιουσία αλλά και το εισόδημα και τη συνολική οικονομική δύναμη κάθε ατόμου. Η έννοια της φορολογικής δικαιοσύνης περιλαμβάνει την καθολικότητα των συνεισφορών των πολιτών στις δημόσιες υποχρεώσεις χωρίς διακρίσεις (Κονδύλη, 2018).

1.2.Τα είδη του φορολογικού ελέγχου

Η Φορολογική Διοίκηση διενεργεί φορολογικό έλεγχο για να εξακριβώσει τη συμμόρφωση του φορολογούμενου με τις φορολογικές υποχρεώσεις και τους κανονισμούς. Ο έλεγχος στο πεδίο της φορολογίας κατηγοριοποιείται είτε ως γενικός είτε ως ειδικός με βάση το πεδίο εφαρμογής του. Ο γενικός έλεγχος είναι μια ολοκληρωμένη εξέταση όλων των δραστηριοτήτων, λειτουργιών και εργασιών. Ο ειδικός έλεγχος είναι ένας εστιασμένος έλεγχος που διενεργείται σε μία μόνο περιοχή ή τμήμα. Ακόμη, ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να είναι είτε προληπτικός είτε κατασταλτικός, ανάλογα με τον στόχο του. Ο προληπτικός έλεγχος διενεργείται πριν από τις συναλλαγές για την αποφυγή σφαλμάτων, καταχρήσεων και ανωμαλιών (Ποντίκατζη, 2019).

Από την άλλη πλευρά, ο κατασταλτικός έλεγχος εφαρμόζεται εκ των υστέρων για τον εντοπισμό παρατυπιών. Ανάλογα με τη διάρκεια, οι έλεγχοι κατηγοριοποιούνται ως μόνιμοι, τακτικοί ή έκτακτοι. Ο μόνιμος έλεγχος διεξάγεται συνεχώς, όπως και ο εσωτερικός έλεγχος. Τακτικός έλεγχος είναι ένας προγραμματισμένος έλεγχος που διεξάγεται σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, όπως ο ετήσιος έλεγχος των οικονομικών λογαριασμών. Οι έκτακτοι έλεγχοι διενεργούνται εφόσον χρειαστεί. Επίσης, εφαρμόζεται η διάκριση του ελέγχου σε κάθετο ή οριζόντιο έλεγχο. Ο κάθετος έλεγχος περιλαμβάνει μια ενδελεχή έρευνα για την επαλήθευση της πληρότητας και της ακρίβειας της απογραφής. Αρχίζει με την εξέταση του ισολογισμού, του λογιστικού βιβλίου, του ημερολογίου και του παραστατικού. Ο οριζόντιος έλεγχος βασίζεται στα παραστατικά, το λογιστικό βιβλίο και τον ισολογισμό για να συλλέξει τα απαραίτητα έγγραφα για να επαληθεύσει την ακριβή καταγραφή όλων των λογιστικών συναλλαγών (Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, 2007).

Ένας φορολογικός έλεγχος κατηγοριοποιείται με βάση τον τρόπο διεξαγωγής του, είτε ως έλεγχος γραφείου που διενεργείται από τη Φορολογική Διοίκηση είτε ως επιτόπιος έλεγχος. Κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού ελέγχου που διενεργεί η Φορολογική Διοίκηση από το γραφείο της, χρησιμοποιεί πληροφορίες που διαθέτει, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών καταστάσεων, δηλώσεων, στοιχείων που υποβάλλονται από τον φορολογούμενο, εγγράφων που λαμβάνονται από τρίτους και πληροφοριών από τα βιβλία και τα λογιστικά αρχεία του φορολογούμενου βάσει εγγράφου της Φορολογικής Διοίκησης.

Σύμφωνα με τον Ν. 4174/13:

«Ο έλεγχος εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου που διενεργείται από τη Φορολογική Διοίκηση είναι δυνατόν να έχει τη μορφή φορολογικού ελέγχου από τα

γραφεία της Φορολογικής Διοίκησης ή επιτόπιου φορολογικού ελέγχου: α) Η φορολογική διοίκηση μπορεί να διενεργεί φορολογικό έλεγχο από τα γραφεία της με βάση τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, δηλώσεις και λοιπά έγγραφα που υποβάλλει ο φορολογούμενος, καθώς και έγγραφα και πληροφορίες που έχει στην κατοχή της ή με βάση τα βιβλία και λογιστικά αρχεία που προσκομίζονται από τον φορολογούμενο, κατόπιν σχετικού εγγράφου της φορολογικής διοίκησης. β) Η απόφαση της Φορολογικής Διοίκησης για τη διενέργεια πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιείται στο φορολογούμενο με προηγούμενη έγγραφη ειδοποίηση. Κάθε άλλος επιτόπιος φορολογικός έλεγχος είναι δυνατόν να διενεργείται χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση. Με πράξη του Γενικού Γραμματέα είναι δυνατόν να διενεργείται πλήρης επιτόπιος φορολογικός έλεγχος χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση, σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή. Ο Γενικός Γραμματέας δύναται με απόφασή του να ορίζει λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παρούσης περίπτωσης. 3. Ο Γενικός Γραμματέας Δημοσίων Εσόδων μπορεί με απόφασή του να ορίζει ειδικό τρόπο διενέργειας των ελέγχων, ενδεδειγμένες ελεγκτικές επαληθεύσεις, για ορισμένες ή και για όλες τις κατηγορίες των υπόχρεων, ανάλογα και με το αντικείμενο δραστηριότητας και το ύψος των οικονομικών δεδομένων, διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται κατά τον έλεγχο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα»

Αυτός ο τύπος εποπτείας δεν είναι καινοφανής στο πλαίσιο της ελληνικής φορολογίας. Το άρθρο 67Α συμπεριλήφθηκε στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 2238/1994) μέσω της παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 3943/2011 και επιτρέπει στους ελεγκτές, να υποβάλλουν τόσο φυσικά όσο και νομικά σε τακτικούς ή προσωρινούς ελέγχους από την υπηρεσία ελέγχου για την εκτίμηση του εισοδήματός τους. Ο έλεγχος μπορεί να επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα φορολογικά θέματα και αντικείμενα. Το γραφείο διενεργεί έλεγχο με βάση τα στοιχεία του φακέλου, τα πληροφοριακά δελτία, τις εκθέσεις ελέγχου του ΣΔΟΕ και άλλων υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, τα προσκομιζόμενα βιβλία και στοιχεία, καθώς και πρόσθετες πληροφορίες (Γκατζάς, 2022).

Οι φορολογούμενοι των άρθρων 2 και 101 του ΚΦΔ μπορούν να υποβληθούν σε τακτικό ή προσωρινό έλεγχο από την αρμόδια ελεγκτική υπηρεσία για τον μερικό προσδιορισμό του εισοδήματός τους. Ο έλεγχος διενεργείται από τον προϊστάμενο της ελεγκτικής υπηρεσίας σε συγκεκριμένα θέματα και φορολογικά στοιχεία που επιλέγονται για έλεγχο από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Βασίζεται στα στοιχεία του φακέλου, στα πληροφοριακά δελτία, στις εκθέσεις ελέγχου των αρμόδιων υπηρεσιών, στα βιβλία και στοιχεία που προσκομίζει ο φορολογούμενος, στα στοιχεία των φυσικών προσώπων

που ορίζονται στο άρθρο 17 του ν. 3842/2010, καθώς και στα στοιχεία που επεξεργάζεται η Γενική Γραμματεία Φορολογικής Διοίκησης. Περιλαμβάνει ακόμη επίσης πληροφορίες τρίτων και δεδομένα που επεξεργάζεται η ΓΓΠΣ (Αμανατίδου, 2013).

Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου εισήγαγε το άρθρο 48Α στον Κώδικα ΦΠΑ (Ν. 2859/2000), ορίζοντας ότι αν από τα αρχεία του φορολογούμενου, τις διαπιστωμένες παραβάσεις, τις πληροφορίες του φακέλου, τα πληροφοριακά δελτία, τις εκθέσεις ελέγχου του ΣΔΟΕ και άλλων υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, τα στοιχεία τρίτων και τις πληροφορίες από την ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων της ΓΓΠΣ προέκυπτε ότι ο φορολογούμενος δεν είχε υποβάλει ή είχε υποβάλει ανακριβή δήλωση, η υπηρεσία μπορούσε να εκδώσει μερικό προσδιορισμό φόρου για μία ή περισσότερες φορολογικές περιόδους ή ακόμη και για ολόκληρη φορολογική περίοδο χωρίς έλεγχο όλων των αρχείων ή άλλων φόρων. Ο έλεγχος που διενεργεί το γραφείο, όπως περιγράφεται στα άρθρα 67Α και 48Α του φορολογικού κώδικα, οδηγεί επίσης σε μερικό προσδιορισμό του εισοδήματος και του ΦΠΑ, αντίστοιχα (Γκατζάς, 2022).

Το άρθρο 68, παράγραφος 4 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 2238/1994) ορίζει ότι το φύλλο ελέγχου μερικού προσδιορισμού φόρου εκδίδεται με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία μόνο για το τμήμα του εισοδήματος που διέθετε τα απαραίτητα στοιχεία κατά το χρόνο προσδιορισμού. Εάν από την ανάλυση των αρχείων του φορολογούμενου, των διαπιστωμένων παραβάσεων, των πληροφοριακών δελτίων, των εκθέσεων ελέγχου και των στοιχείων από διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες προκύπτει ότι ο φορολογούμενος είτε παρέλειψε είτε δήλωσε ανακριβώς φορολογητέες αξίες, είτε υπολόγισε λανθασμένα συντελεστές ή εκπτώσεις, ο διευθυντής της ελεγκτικής υπηρεσίας μπορεί να εκδώσει μερικό προσδιορισμό φόρου για μία ή περισσότερες φορολογικές περιόδους ή ακόμη και για ολόκληρη τη φορολογική περίοδο, χωρίς να είναι απαραίτητη η εξέταση όλων των αρχείων ή η διενέργεια ελέγχων για άλλους φόρους (Στανίσης, 2002).

Ο Υπουργός Οικονομικών θα αποφασίσει τα κριτήρια και τις μεθόδους, με βάση ευρέως καθιερωμένες αρχές ελέγχου, για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων του ελεγχόμενου επιχειρηματία. Εάν ο υπολογισμός της συνολικής φορολογητέας ύλης αποτελεί πρόκληση λόγω συγκεκριμένων στοιχείων που χρήζουν περαιτέρω εξέτασης ή ελέγχου εντός ή εκτός της περιφέρειας της αρμόδιας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, εκδίδεται φύλλο ελέγχου μερικού προσδιορισμού του φόρου. Στο φύλλο αυτό περιγράφεται αναλυτικά η φορολογητέα βάση για την οποία ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας διαθέτει τις απαραίτητες

πληροφορίες. Το φύλλο ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνει σαφή δήλωση ότι η τελική φορολογητέα ύλη θα υπολογιστεί με την έκδοση πρόσθετου φύλλου ελέγχου. Η αίτηση διοικητικής επίλυσης διαφωνίας ή η προσφυγή σε διοικητικό δικαστήριο σχετικά με το συμπληρωματικό φύλλο ελέγχου ισχύει μόνο για τη φορολογητέα βάση που προσδιορίζεται στο συμπληρωματικό φύλλο ελέγχου (Αμανατίδου, 2013).

Ο επιτόπιος έλεγχος διενεργείται στις εγκαταστάσεις του επιχειρηματία από τα ελεγκτικά όργανα για την εξέταση των λογιστικών αρχείων, τη συγκέντρωση βασικών πληροφοριών σχετικά με τις δραστηριότητες της επιχείρησης (εγκαταστάσεις, παραγωγή, διοίκηση) και τη διενέργεια ειδικών επαληθεύσεων, όπως η καταμέτρηση των ταμειακών μηχανών και των αποθεμάτων. Επιπλέον, μπορεί να διενεργηθεί επιτόπιος έλεγχος σε φορολογούμενους σε συγκεκριμένη περιοχή για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματός τους (Γκατζάς, 2022). Σύμφωνα με τον Ν.41 474/13 (άρθρο 25):

«Ο επιτόπιος φορολογικός έλεγχος διενεργείται στις εγκαταστάσεις του φορολογούμενου κατά το επίσημο ωράριο εργασίας της Φορολογικής Διοίκησης και μπορεί να παρατείνεται μέχρι την ολοκλήρωσή του. Η Φορολογική Διοίκηση δύναται να διενεργεί επιτόπιο φορολογικό έλεγχο και εκτός του επίσημου ωραρίου εργασίας εφόσον απαιτείται από το είδος των δραστηριοτήτων του φορολογούμενου. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνεται ειδική μνεία στην εντολή φορολογικού ελέγχου. Η είσοδος στην κατοικία του φορολογούμενου επιτρέπεται μόνο με εντολή του αρμόδιου Εισαγγελέα και ο έλεγχος πραγματοποιείται μόνο με την παρουσία δικαστικού λειτουργού. 4. Η διάρκεια του επιτόπιου φορολογικού ελέγχου που προβλέπεται στην παράγραφο 1, δύναται να παραταθεί άπαξ κατά έξι (6) μήνες. Περαιτέρω παράταση μέχρι έξι (6) ακόμη μήνες είναι δυνατή σε εξαιρετικές περιπτώσεις.»

1.3.Τα λογιστικά πρότυπα στην Ελλάδα

1.3.1.Ιστορικό

Η νομοθεσία η οποία επιβάλλει την εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων έχει προκύψει από μια μακρά διαδικασία διαβουλεύσεων, η οποία επιταχύνθηκε από τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα κατά την προηγούμενη δεκαετία, αλλά και την Ευρώπη. Η νομοθεσία που ίσχυε πριν την εφαρμογή λογιστικών προτύπων στην Ελλάδα, είχε δημιουργήσει πολλές περιπλοκές και αποτελούσε σημαντικό πρόβλημα για τους

λογιστές λόγω της περιπλοκότητας αλλά και της ασάφειάς της σε πολλά πεδία (Κουτσογιάννης, 2017) .

Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ευρέως αποτέλεσε μια τοπική ιδιομορφία, αλλά και μια επίμονη πρόκληση για τους λογιστές και τις επιχειρήσεις από την ίδρυσή του. Το 2010, όταν η Ελλάδα εισήχθη στην διαδικασία δημοσιονομικής προσαρμογής, οι επόπτες των δανειστών αντιλήφθηκαν γρήγορα το περίπλοκο λογιστικό και φορολογικό σύστημα τήρησης βιβλίων στην Ελλάδα. Οι λογιστικοί κανονισμοί στη χώρα ήταν μοναδικοί σε παγκόσμιο επίπεδο και εμποδίζαν σημαντικά την αποτελεσματική και απρόσκοπτη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας. Η χώρα αναγκάστηκε συνεπώς να καταργήσει τον Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων με βάση τις συστάσεις των θεσμών. Ως εκ τούτου, στις 27 Απριλίου 2011, συστάθηκε μια επιτροπή με σκοπό να διαπιστώσει αν το ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων ήταν σωστά δομημένος ή όχι. Τον Οκτώβριο του 2011, η επιτροπή διαπίστωσε ότι ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων ήταν καλά γραμμένος, με λίγες μόνο μικρές διορθώσεις που χρειαζόνταν. Μετά από μακροχρόνιες και περίπλοκες διαβουλεύσεις ψηφίστηκε τελικά ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ, Ν. 4093/2012). Ο ΚΦΑΣ ήταν προγραμματισμένος να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2013 και ουσιαστικά περιελάμβανε μια τροποποίηση του ΚΒΣ κατά 10% στο εσωτερικό. Παρ' όλα αυτά, ο νέος αυτός κώδικας, είχε περιορισμένη διάρκεια, όπως αναφέρεται στην τελική του διάταξη (άρθρο 14), η οποία ζητούσε την αποσυναρμολόγησή του, τον τερματισμό των τριών κύριων άρθρων του και τη δημιουργία νέας επιτροπής για τον περαιτέρω εξορθολογισμό του (Αχείλας et al., 2015).

Η επιτροπή συγκροτήθηκε στις 13 Μαΐου 2013 και παρουσίασε το σχέδιο νόμου ως τελικό αποτέλεσμα μέχρι το τέλος του ίδιου έτους. Τα άτομα που αποτελούσαν αυτή την ομάδα εργασίας αποτελούνταν από καθηγητές πανεπιστημίου και υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο, οι παραγωγικές μονάδες και οι επαγγελματίες λογιστές δεν συμμετείχαν σε αυτή την ομάδα. Ο Κωνσταντίνος Καραμάνης, αναπληρωτής καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) ορίστηκε ως ο συντονιστής αυτής της ομάδας (Κουτσογιάννης, 2017).

Κατόπιν της κατάρτισης και του προσεκτικού σχεδιασμού από την καθορισμένη ομάδα, ο νόμος 4308/24-11-2014 έδωσε εν τέλει ειδική εντολή για την εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων από 1/1/2015. Τα πρότυπα εγκρίθηκαν καθολικά από την πλειονότητα των λογιστικών ιδρυμάτων και των επιχειρηματικών ενώσεων. Πρωταρχικός σκοπός του κειμένου ήταν ο εξορθολογισμός των φορολογικών ρυθμίσεων και η ενοποίηση των

λογιστικών αρχών. Όπως συμβαίνει βέβαια με όλα σχεδόν τα σχέδια νόμου, έτσι και για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, υπήρχαν φωνές που εντόπισαν σημαντικές αδυναμίες και εξέφρασαν τις επικρίσεις τους (Αχείλας et al., 2015).

Σύμφωνα με το πρώτο άρθρο του νόμου 4308/2014, ορίστηκαν με σαφήνεια οι οντότητες που υποχρεούνται να ακολουθούν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και οι οντότητες που υποχρεούνται να ακολουθούν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, οι οντότητες που απαλλάσσονται από την τήρηση των ΔΛΠ και οι οντότητες που έχουν τη δυνατότητα μερικής συμμόρφωσης με το νόμο 4308/2014. Στις οντότητες αυτές περιλαμβάνονται τα νομικά πρόσωπα με τη μορφή Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε., Ο.Ε., Ε.Ε. Επιπλέον, στον παρόντα νόμο υπάγονται και όλες οι ατομικές επιχειρήσεις. Οι όροι του νόμου 4308/2014 περιλαμβάνουν τις αστικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων τόσο των κερδοσκοπικών όσο και των μη κερδοσκοπικών οντοτήτων, τις κοινοπραξίες, τα νομικά γραφεία, τους συνεταιρισμούς, τις κοινωνίες αστικού δικαίου και κάθε άλλο ίδρυμα του ιδιωτικού τομέα που παράγει εισόδημα από εμπορικές δραστηριότητες. Ο νόμος 4308/2014 επιτάσσει ότι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οι ενώσεις, τα σωματεία, οι ενώσεις προσώπων και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί πρέπει να συμμορφώνονται με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, εφόσον παράγουν εισόδημα από εμπορική δραστηριότητα (Πετράκης, 2015).

Οι οντότητες που εξαιρούνται από τις ρυθμίσεις του Ν. 4308/2014 καθορίζονται από το νόμο. Για παράδειγμα, οι αλλοδαπές εταιρείες που δεν αποκτούν έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα και οι οποίες μέχρι την κατάργηση του Κ.Φ.Α.Σ. ήταν υποχρεωμένες να τηρούν λογιστικά βιβλία, σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία, απαλλάσσονται από την τήρηση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, την τήρηση οικονομικών αρχείων και τη σύνταξη οικονομικών καταστάσεων, εφόσον δεν αποκτούν έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Ωστόσο, η απαλλαγή αυτή δεν ισχύει εάν οι εταιρείες ιδρύσουν φυσική παρουσία στην Ελλάδα, κατασκευάσουν ιδιόκτητο ακίνητο εντός της χώρας ή προβούν σε βελτιώσεις ή επεκτάσεις σε υφιστάμενο ακίνητο. Σε περίπτωση που οι προαναφερθείσες αλλοδαπές οντότητες παράγουν εισόδημα από επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα, θα πρέπει να συμμορφώνονται με τον νόμο 4308/2014.3, που αφορά ειδικά τις οντότητες σημαντικής δημόσιας σημασίας (Πετράκης, 2015).

Στις οντότητες που περιλαμβάνονται σε αυτή την κατηγορία ανήκουν εκείνες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, καθώς και οι θυγατρικές οντοτήτων που είναι εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το βασικό

κριτήριο είναι να αντιπροσωπεύουν συλλογικά ή μεμονωμένα περισσότερο από το πέντε τοις εκατό (5%) του κύκλου εργασιών, του ενεργητικού ή του μέσου αριθμού εργαζομένων της μητρικής οντότητας. Ακόμη, ανήκουν όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο βαθμό που υπόκεινται επίσης σε κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και όλες οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις που προσφέρουν επενδυτικές υπηρεσίες σύμφωνα με το νόμο 3606/2007, ο οποίος βασίζεται στην οδηγία 2004/39/EK, όλες οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες για επενδυτικά χαρτοφυλάκια, σύμφωνα με το νόμο 3371/2005, οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες που ασχολούνται με επενδύσεις σε ακίνητα, σύμφωνα με το νόμο 2778/1999, οι οντότητες που κατέχουν επενδύσεις, οι εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο που εποπτεύουν αμοιβαία κεφάλαια σύμφωνα με το νόμο 4099/2012, όπως περιγράφεται στην οδηγία 2009/65/EK, δημόσια εισηγμένες εταιρείες που ασχολούνται με δραστηριότητες επιχειρηματικού κεφαλαίου σύμφωνα με το νόμο 2367/1995- και, τέλος, οντότητες που υποχρεούνται να υιοθετήσουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως επιτάσσει άλλη νομική ρύθμιση.

Κάθε οργανισμός που εμπίπτει στη δικαιοδοσία της νομοθεσίας έχει τη δυνατότητα να υιοθετήσει εθελοντικά τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως καθορίζεται από τη διοίκησή του. Εάν η διοίκηση αποφασίσει να τα υιοθετήσει εθελοντικά, η εταιρεία υποχρεούται να τηρεί τα πρότυπα αυτά για συνεχή περίοδο πέντε (5) ετών, αρχής γενομένης από την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής τους. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου 4308/2014, εισάγεται μια νέα αρχή η οποία ορίζει ότι οι λογιστικές διαδικασίες που χρησιμοποιεί μια επιχείρηση για την κατάρτιση των οικονομικών της καταστάσεων καθορίζονται από το μέγεθος της οντότητας και όχι από το νομικό της τύπο. Η κατηγοριοποίηση μιας επιχείρησης με βάση το μέγεθός της καθορίζει οριστικά τις πρωταρχικές λογιστικές της αρμοδιότητες. Οι απαιτήσεις αυτές αφορούν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Για παράδειγμα, οι πολύ μικρές οντότητες, όπως οι ατομικές εταιρείες, οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και οι ατομικές επιχειρήσεις, χρησιμοποιούν το απλό λογιστικό σύστημα, το οποίο αναφέρεται στη διαδικασία απλοποίησης και εξαίρεσης ορισμένων διαδικασιών μέτρησης και πληροφοριών από τις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων. Οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για την ταξινόμηση των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθός τους, συμπεριλαμβανομένων των περιουσιακών στοιχείων, των εσόδων και του αριθμού του προσωπικού τους, είναι μεταβλητές που μπορεί να διαφέρουν από χρήση σε χρήση. Τροποποιήσεις των προαναφερθέντων κριτηρίων θα οδηγήσουν σε αντίστοιχη μεταβολή του οικονομικού μεγέθους του οργανισμού. Κατά συνέπεια, ο οργανισμός πρέπει να

καταταγεί είτε στην επόμενη είτε στην προηγούμενη κατηγορία. Η κατάταξη σε μια νέα κατηγορία απαιτεί ο οργανισμός είτε να ξεπερνά είτε να μην ξεπερνά πλέον τα όρια των δύο από τα τρία κριτήρια που αναφέρονται σε ειδικό πίνακα. Για να πραγματοποιηθεί η αλλαγή, τα κατώτατα όρια πρέπει είτε να ξεπερνιούνται είτε να μην ξεπερνιούνται για δύο συνεχόμενα έτη. Εάν πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, ενεργοποιείται η μεταβολή της ταξινόμησης μεγέθους της οντότητας. Η προσαρμογή εφαρμόζεται στο οικονομικό έτος που έπεται αμέσως αυτών των δύο διαδοχικών οικονομικών ετών (Κουτσογιάννης, 2017).

Ο μέσος αριθμός εργαζομένων κατά την περίοδο χρήσης χρησιμοποιείται επίσης ως κριτήριο για την κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθός τους. Μια επιχείρηση μπορεί να έχει είτε εργαζόμενους πλήρους είτε μερικής απασχόλησης, ή να υπάρχουν και οι δύο τύποι εργαζομένων ταυτόχρονα. Είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί ο μέσος αριθμός των εργαζομένων που έχει προσλάβει μια επιχείρηση, προκειμένου στη συνέχεια να συγκριθεί με τα κριτήρια που περιγράφονται στον προαναφερθέντα πίνακα. Ο μέσος αριθμός των εργαζομένων που απασχολούνται σε κάθε λογιστική χρήση λαμβάνει υπόψη το σύνολο των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης για ολόκληρο το έτος καθώς όσους απασχολούνται από τον οργανισμό με ιδιότητα που είναι συγκρίσιμη με μισθωτή εργασία, όπως εξωτερικοί συνεργάτες όπως λογιστές και δικηγόροι. Η μέθοδος αποζημίωσης (μισθός ή τιμολόγιο) δεν έχει αντίκτυπο στον υπολογισμό του μέσου αριθμού των εργαζομένων. Ο μέσος όρος για τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης που εργάζονται σταθερά καθ' όλη τη διάρκεια του έτους υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας τον συνολικό αριθμό των εργαζομένων μερικής απασχόλησης με τις ημερήσιες ώρες εργασίας τους στον οργανισμό και στη συνέχεια διαιρώντας με το οκτώ, που είναι ο μέγιστος αριθμός ωρών που μπορεί να εργαστεί ένας εργαζόμενος σε μια ημέρα.

Για τον υπολογισμό του μέσου αριθμού εργαζομένων σε μια επιχείρηση κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου, πολλαπλασιάζεται ο αριθμός των εργαζομένων με τον αριθμό των ωρών εργασίας ανά ημέρα και στη συνέχεια διαιρείται με το συνολικό αριθμό ωρών κατά τη λογιστική περίοδο. Ακόμη, περιλαμβάνεται το σύνολο του ενεργητικού, το οποίο περικλείει όλα τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει η επιχείρηση, όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό, και κατηγοριοποιείται σε μη κυκλοφορούντα και κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία. Τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία αναφέρονται στα περιουσιακά στοιχεία που η επιχείρηση σχεδιάζει ή αναμένει να μετατρέψει σε μετρητά ή να πωλήσει, συμπεριλαμβανομένων των μετρητών και των ισοδυνάμων μετρητών, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων που διατηρούνται για επιχειρηματικούς λόγους. Μια οικονομική

οντότητα κατηγοριοποιεί τα περιουσιακά στοιχεία ως μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία, εάν αναμένει να τα χρησιμοποιήσει για μια παρατεταμένη περίοδο για τη δημιουργία κερδών. Τα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία κατηγοριοποιούνται σε δύο διακριτές ομάδες: τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, καθώς και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Η πρώτη περιλαμβάνει ενσώματα περιουσιακά στοιχεία, όπως γη, εγκαταστάσεις και εξοπλισμό, κτίρια και άλλα παρόμοια αντικείμενα. Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν πατέντες, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και εμπορικά σήματα (Πετράκης, 2015).

Ο κύκλος εργασιών της οντότητας, συνυπολογίζεται και αυτός στην κατάταξη σε κατηγορία και αναφέρεται στα οικονομικά κέρδη που εισπράχθηκαν κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, συγκεκριμένα από τις συνήθεις δραστηριότητες της επιχείρησης, όπως αυτά δηλώνονται στις οικονομικές αρχές. Οι οικονομικές εισροές του κύκλου εργασιών δεν περιλαμβάνουν τον φόρο προστιθέμενης αξίας και άλλους φόρους που μπορεί να επιβάλλονται στα έσοδα των οργανισμών, όπως ο δημοτικός φόρος που επιβάλλεται σε οντότητες που ασχολούνται κυρίως με την εστίαση. Ο κύκλος εργασιών δεν περιλαμβάνει επιχορηγήσεις και έσοδα που δεν συνδέονται άμεσα με την κύρια δραστηριότητα του οργανισμού, αλλά περιλαμβάνει έσοδα από την πώληση περιουσιακών στοιχείων και επενδύσεων, έσοδα από συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και την αξία των αγαθών που παράγονται από τον ίδιο τον οργανισμό. Επιπλέον, δεν περιλαμβάνει έσοδα που εισπράχθηκαν ή πρόκειται να εισπραχθούν για λογαριασμό τρίτων. Σε περίπτωση που ο οργανισμός λειτουργεί για λιγότερους από 12 μήνες, ο κύκλος εργασιών προσδιορίζεται με βάση μια περίοδο 12 μηνών. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η διάρκεια 15 ημερών ή περισσότερο θεωρείται ολόκληρος μήνας, ενώ η διάρκεια μικρότερη των 15 ημερών δεν θεωρείται μήνας και συνεπώς δεν υπολογίζεται. Με βάση όλα τα παραπάνω στοιχεία, η ταξινόμηση του μεγέθους της οντότητας προσδιορίζεται με την ανάλυση των στοιχείων των δύο πιο πρόσφατων οικονομικών ετών και καθορίζει την διαδικασία τήρησης των λογιστικών προτύπων (Κουτσογιάννης, 2017).

1.2.Στοιχεία για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα

Όπως αναφέρθηκε αναλυτικά στο παραπάνω υποκεφάλαιο, με το νόμο 4308/2014 καθιερώθηκαν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα. Η εφαρμογή της νέας νομοθεσίας ξεκίνησε σε προαιρετική βάση την 1η Ιανουαρίου 2015 και έγινε υποχρεωτική την 1η Ιανουαρίου 2016. Αυτό συνέβη λόγω της αδυναμίας των εταιρειών να αλλάξουν το λογιστικό τους σύστημα μέσα σε ένα μήνα από την ψήφιση του νόμου, με αποτέλεσμα να δοθεί

παράταση ενός έτους. Ο νόμος 4308/2014 περιλαμβάνει 8 κεφάλαια που αποτελούνται από συνολικά 44 άρθρα και 4 παραρτήματα. Τα 8 αυτά κεφάλαια περιλαμβάνουν συγκεκριμένα ορισμούς, υποδείγματα χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σχέδια λογαριασμών και τη σύνδεση των λογαριασμών αυτών με τις οικονομικές καταστάσεις. Ο νόμος αυτός ενσωματώνει τους λογιστικούς κανονισμούς που περιγράφονται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 34/2013 στην εσωτερική νομοθεσία της χώρας μας. Ο πρωταρχικός στόχος αυτής της νέας νομοθεσίας είναι ο εξορθολογισμός του χειρισμού των χρηματοοικονομικών πληροφοριών και η ευθυγράμμιση όλων των διαδικασιών με τους παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς κανόνες. Οι πρωταρχικές επιπτώσεις αυτών των αλλαγών παρατηρούνται κυρίως στον τρόπο απεικόνισης των συναλλαγών και στη διαδικασία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων. Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα προέρχονται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), τα οποία εφαρμόζονται παγκοσμίως από πολλά κράτη. Ως εκ τούτου, είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων των ελληνικών επιχειρήσεων και των οικονομικών καταστάσεων οργανισμών άλλων χωρών που ακολουθούν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ). Στόχος του νομοθέτη και της Ευρωπαϊκής Οδηγίας ήταν η αφομοίωση των ελληνικών λογιστικών ρυθμίσεων σε ένα ευρύτερο διεθνές λογιστικό πλαίσιο, εξαλείφοντας έτσι τυχόν εμπόδια για τις εταιρείες που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν σε ελληνικές επιχειρήσεις. Από το καταστατικό προκύπτει με σαφήνεια ότι τα νέα λογιστικά πρότυπα της χώρας είναι ευθυγραμμισμένα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ο ίδιος ο νόμος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17(7), προτρέπει ρητά τους αναγνώστες να συμβουλευτούν τα ΔΛΠ για πρόσθετες εξηγήσεις, καθιστώντας τον εύκολα κατανοητό. Αυτή η νέα νομοθεσία παρέχει στα ελληνικά λογιστικά γραφεία τη δυνατότητα να ενισχύσουν τη διεθνή τους συνδεσιμότητα και προσφέρει στις εξαγωγικές επιχειρήσεις ένα ισχυρό πόρο (Κουτσογιάννης, 2017).

Μια μελέτη που διεξήχθη από τους Cohen et al. (2015) διεξήγαγε έρευνα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων λογιστικών μεθόδων στην παροχή ακριβών και ολοκληρωμένων οικονομικών πληροφοριών για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με την ιδιωτικοποίηση κρατικών περιουσιακών στοιχείων. Η μελέτη αυτή συγκρίνει τα πρόσφατα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, τα οποία υιοθετούν μια τροποποιημένη ταμειακή βάση, με τα IPSAS, τα οποία τηρούν τη δεδουλευμένη βάση. Στόχος της μελέτης αυτής ήταν η βελτίωση των λογιστικών πρακτικών που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις, προκειμένου να αποκτήσουν πιο ακριβείς και χρήσιμες πληροφορίες για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα ευρήματα αυτής της μελέτης δείχνουν ότι ενώ τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα είναι εμφανώς

επηρεασμένα από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, τα οποία με τη σειρά τους παρουσιάζουν ομοιότητες με τα IPSAS, δεν επαρκούν για την παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με την ιδιωτικοποίηση της ελληνικής κρατικής περιουσίας. Τα IPSAS θεωρούνται ευρέως ως τα πλέον κατατοπιστικά. Παρ' όλα αυτά, ακόμη και στο πλαίσιο αυτών των λογιστικών προτύπων, υπάρχει ένα κενό πληροφόρησης σχετικά με τη λογιστική αντιμετώπιση της κρατικής περιουσίας. Συγκεκριμένα, εντοπίζονται πολυάριθμα νομικά κενά και παραβάσεις.

Σε μια ξεχωριστή μελέτη που διεξήχθη από τους Riahi et al. (2015) διερευνήθηκε ένα δείγμα 76 αναπτυσσόμενων χωρών, για να εκτιμήσει εάν η απόφασή τους να εφαρμόσουν τα ΔΠΧΑ επηρεάστηκε από οικονομικούς λόγους, όπως η οικονομική κρίση που επηρέασε πολλές χώρες μέχρι το 2013 ή από άλλες μεταβλητές, όπως η διαφθορά. Τα ευρήματα αυτής της μελέτης δείχνουν απερίφραστα ότι οι χώρες που συνήθως αναφέρονται ως αναπτυσσόμενα έθνη, οι οποίες έχουν σημαντικά επίπεδα διαφθοράς, είναι πιο διατεθειμένες να υιοθετήσουν ή να συμμορφωθούν με τα διεθνή πρότυπα. Η διάχυτη διαφθορά και οι επακόλουθες επιπτώσεις της υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη εφαρμογής των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ως κρίσιμη στρατηγική για την καταπολέμησή της.

Μια μελέτη που διεξήχθη από την E. Barth (2015) στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, διεξήγαγε μια ολοκληρωμένη ανάλυση της παγκόσμιας υιοθέτησης των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς. Η έρευνά της επικεντρώνεται στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο της ίδιας μελέτης, υπάρχουν διάφορες προοπτικές σχετικά με τα αναμενόμενα αποτελέσματα της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής αναφοράς. Κοινό χαρακτηριστικό πολλών χωρών είναι ότι επιτρέπουν ή επιβάλλουν την υιοθέτηση διεθνών προτύπων μέσω της νομοθεσίας. Ωστόσο, επί του παρόντος δεν είναι εφικτό να επιτευχθεί ο απώτερος στόχος της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Διαπιστώθηκε βέβαια ότι υπάρχουν σαφείς δυνατότητες για την ενίσχυση της παγκόσμιας επιβολής και εφαρμογής των ΔΠΧΑ. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ φάσμα των μελλοντικών πλεονεκτημάτων, δεν θα ήταν συνετό να προβεί κάποιο κράτος στη διακοπή της χρήσης των προτύπων, καθώς η επόμενη φάση περιλαμβάνει τη διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου που θα παράσχει την απαραίτητη ώθηση για την επίτευξη του στόχου της εφαρμογής των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σε όλες τις επιχειρήσεις.

Οι Kaya και Koch το 2015, διεξάγουν έρευνα σε δείγμα 128 χωρών και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι χώρες που δεν έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και στη συνέχεια

να αναπτύξουν τα δικά τους εθνικά γενικά αποδεκτά λογιστικά πρότυπα είναι πιο πιθανό να εφαρμόσουν τα διεθνή πρότυπα όσον αφορά τα λογιστικά πρότυπα που πρέπει να χρησιμοποιούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η έρευνα αποκάλυψε ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν μεγαλύτερη τάση να υιοθετήσουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Παρ' όλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) θα πρέπει να απέχουν από την εφαρμογή των διεθνών προτύπων, καθώς κάτι τέτοιο θα είχε ως αποτέλεσμα σημαντική και άμεση αύξηση του κόστους τους. Κατά συνέπεια, ορισμένα έθνη, όπως η Γερμανία και η Γαλλία, επέλεξαν να μην υιοθετήσουν καθόλου τα πρότυπα, ενώ άλλα, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία, έκαναν σημαντικές τροποποιήσεις για να εξασφαλίσουν την πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία της ΕΕ. Τα ευρήματα της έρευνας είναι πολύ επιρρεπή σε μελλοντικές αλλαγές και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ο αριθμός των εθνών που θα υιοθετήσουν τα ΔΠΧΑ να αυξηθεί.

Στην ίδια κατεύθυνση, η μελέτη που διεξήχθη από τους Richards και van Staden (2015) είχε ως στόχο της να αξιολογήσει την αναγνωσιμότητα των οικονομικών εκθέσεων πριν και μετά την εφαρμογή των ΔΠΧΑ. Ο στόχος ήταν συγκεκριμένα να διαπιστωθεί αν οι ετήσιες εκθέσεις έχουν γίνει πιο πολύπλοκες ή πιο απλές στην κατανόηση με τη συμπερίληψη των διεθνών προτύπων. Η μελέτη διεξήχθη στη Νέα Ζηλανδία και διαπίστωσε ότι η εφαρμογή των ΔΠΧΑ είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της πολυπλοκότητας και τη μείωση της αναγνωσιμότητας της ετήσιας έκθεσης. Η αυξημένη πολυπλοκότητα των οικονομικών καταστάσεων των οργανισμών είναι άμεσο αποτέλεσμα της δυσκολίας βελτίωσης της αναγνωσιμότητας των ετήσιων εκθέσεων (Κουτσογιάννης, 2017).

1.3.Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Οι συντάκτες του νόμου 4308/2014 παρουσίασαν πειστικά επιχειρήματα που αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη εφαρμογής του, τονίζοντας κυρίως τα οφέλη που προκύπτουν από την υιοθέτηση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενσωμάτωση των ελληνικών λογιστικών πλαισίων με εκείνα των ξένων αγορών, διευκολύνοντας την κατανόηση του ελληνικού συστήματος από τις τελευταίες. Τα παγκόσμια λογιστικά συστήματα παρέχουν στις επιχειρήσεις ένα ισχυρό εργαλείο για τον εντοπισμό ευκαιριών και τον μετριασμό των κινδύνων, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ταυτόχρονα, η ικανότητα διαχωρισμού του λογιστικού πλαισίου από το φορολογικό πλαίσιο επιτρέπει στις επιχειρήσεις να απεικονίζουν με ακρίβεια την πραγματική οικονομική τους

κατάσταση στις οικονομικές τους καταστάσεις. Αυτό ενισχύει την εμπιστοσύνη των μετόχων και των επενδυτών στις επιχειρήσεις και τελικά διασφαλίζει τη βέλτιστη συγκρισιμότητα μεταξύ των οντοτήτων, προωθώντας έτσι τον ισχυρό ανταγωνισμό (Κουτσογιάννης, 2017).

Το αρχικό τμήμα του νόμου 4308/2014, και συγκεκριμένα τα άρθρα 1 έως 15, επιτυγχάνει την απαραίτητη απλοποίηση του ΚΦΑΣ (νόμος 4093/2012). Στη συνέχεια, τα άρθρα 16 έως 24 του Ν. 4308/2014 θέτουν τα θεμέλια για την ενοποίηση, τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των εγχώριων λογιστικών προτύπων και διαδικασιών.

Η νέα νομοθεσία έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός πρακτικού και συνεκτικού πλαισίου που εφαρμόζεται σε όλες τις οντότητες που δεσμεύονται από τον νόμο. Αυτός ο νέος κανονισμός σηματοδοτεί την πρώτη περίπτωση στη χώρα μας όπου καταβάλλονται προσπάθειες για την αποτροπή της πρακτικής της λογιστικής πολυνομίας. Ο νόμος 4308/2014 ενοποιεί τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους και πρότυπα για όλους τους οργανισμούς και τους επαγγελματίες λογιστές. Η ενσωμάτωση και συστηματοποίηση των ρυθμίσεων του ΚΦΑΣ, του Ν. 2190/1920 και της ΕΑΓΛ, καθώς και η ενσωμάτωση πρόσθετων ρυθμίσεων μέσω της κοινοτικής οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούν μια πρωτοποριακή εξέλιξη στις λογιστικές πρακτικές των ελληνικών επιχειρήσεων. Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα έχουν σχεδιαστεί για να εφαρμόζονται καθολικά από όλους τους οργανισμούς. Οι περιπτώσεις που επιτρέπεται η μη εφαρμογή τους είναι αρκετά λίγες. Αναμφίβολα, οι μικρές επιχειρήσεις έχουν τύχει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς το νέο πλαίσιο ευθυγραμμίζεται με το θεμελιώδες δόγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον μετριασμό του γραφειοκρατικού φόρτου των μικρών επιχειρήσεων μέσω της ελαχιστοποίησης των διοικητικών εξόδων (Πετράκης, 2015).

Με την εφαρμογή του νόμου 4308/2014 και την ευρεία υιοθέτηση των νέων λογιστικών προτύπων, υπάρχει πλέον συνεχής ζήτηση για οικονομικές πληροφορίες που είναι διαφανείς, αξιόπιστες και συγκρίσιμες με τις οικονομικές πληροφορίες άλλων χωρών. Ταυτόχρονα, η διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου διευκολύνει τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας. Ένα άλλο πλεονέκτημα των νέων λογιστικών προτύπων είναι η ικανότητά τους να μειώνουν τα έξοδα που σχετίζονται με την ενδοομιλική πληροφόρηση. Συγκεκριμένα, οι μητρικές επιχειρήσεις που βρίσκονται εκτός της χώρας είναι υποχρεωμένες να διασφαλίζουν ότι οι θυγατρικές τους παρέχουν οικονομικές καταστάσεις που συμμορφώνονται με τα λογιστικά πρότυπα που χρησιμοποιεί η μητρική εταιρεία. Ως αποτέλεσμα, οι δαπάνες είναι αυξημένες λόγω της ανάγκης των θυγατρικών να τροποποιούν τα οικονομικά τους στοιχεία κατά τη λήξη κάθε οικονομικού έτους (Αχείλας et al., 2015). Με

την υιοθέτηση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων για τη δημιουργία διοικητικών πληροφοριών και οικονομικών καταστάσεων σε ετήσια βάση, οι προσφερόμενες πληροφορίες γίνονται πιο συνεπείς και αξιόπιστες. Η υιοθέτηση λογιστικών προτύπων που ευθυγραμμίζονται στενά με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα επιτρέπει στην ελληνική οικονομία και στις ελληνικές επιχειρήσεις να προσελκύσουν αποτελεσματικά ξένους επενδυτές και μετρητά (Κουτσογιάννης, 2017).

Βέβαια, όπως είναι φυσικό και αναμενόμενο, υπάρχουν και μειονεκτήματα που συνδέονται με τη χρήση των ΕΛΠ. Τα νέα πρότυπα συνδυάζουν στοιχεία τόσο από το προϋπάρχον Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο όσο και από το αγγλοσαξονικό μοντέλο και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο επηρεάστηκε κυρίως από το Γαλλικό Λογιστικό Μοντέλο και όχι από το Αγγλοσαξονικό όταν ιδρύθηκε. Στο γαλλικό μοντέλο, τόσο η γενική όσο και η αναλυτική λογιστική είναι παρούσες και λειτουργούν μαζί. Η εφαρμογή των νέων λογιστικών προτύπων απαιτεί από τους οργανισμούς να τροποποιήσουν τη λογιστική τους δομή. Κατά συνέπεια, το κόστος αυξάνεται. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή των νέων προτύπων και η επακόλουθη αύξηση των εξόδων για μια επιχείρηση χρειάζονται βήματα όπως η τροποποίηση των υφιστάμενων λογιστικών συστημάτων, η εκπαίδευση του προσωπικού και η επανεκτίμηση της αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Εάν μια εταιρεία επιλέξει να υιοθετήσει την εύλογη αξία ως μέτρο για τα περιουσιακά της στοιχεία, υποχρεούται να διατηρεί ταυτόχρονα δύο λογιστικά συστήματα. Μια εταιρεία αντιμετωπίζει παρόμοιο ζήτημα όταν επιλέγει να χρησιμοποιήσει διαφορετικούς συντελεστές απόσβεσης για λογιστικούς και φορολογικούς σκοπούς. Και τα δύο αυτά σενάρια συνεπάγονται οικονομικά και χρονικά έξοδα για την εταιρεία (Αχείλας et al., 2015).

Ακόμη, ένα μειονέκτημα, σχετίζεται με το γεγονός ότι ο λογαριασμός Γενικής Εκμετάλλευσης έχει εξαιρεθεί από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Ο λογαριασμός αυτός χρησίμευε παλαιότερα ως κρίσιμο εργαλείο για τη διοίκηση της επιχείρησης στη λήψη αποφάσεων, καθώς και κατά τη διάρκεια φορολογικών ελέγχων που διενεργούνταν από τις οικονομικές αρχές της χώρας (Κουτσογιάννης, 2017).

Κεφάλαιο 2^ο .Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά και διπλογραφικά βιβλία

2.1.Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία

Το πρόγραμμα ελέγχου που περιγράφεται στην απόφαση Α.1293/2019 εφαρμόζεται κατά τους φορολογικούς ελέγχους των φυσικών προσώπων που τηρούν απλογραφικά λογιστικά βιβλία, αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου 2014. Ωστόσο, οι έλεγχοι για υποθέσεις επιστροφής φόρου εξαιρούνται από το πρόγραμμα αυτό (Α.1293/2019, 2019).

Στόχος του παρόντος Προγράμματος Ελέγχου είναι να προσδιορίσει τις απαραίτητες ελεγκτικές διαδικασίες και επιβεβαιώσεις που πρέπει να διενεργούνται, κατά περίπτωση, κατά τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων που τηρούν απλογραφικά λογιστικά βιβλία. Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις διενεργούνται σε ορισμένες περιόδους και στο βαθμό που κρίνονται σημαντικές από ελεγκτικής άποψης, με βάση τα μοναδικά χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης. Ο ελεγκτής τροποποιεί ή συμπληρώνει το Σχέδιο Ελέγχου με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περίπτωσης, με τη σύμφωνη γνώμη των προϊσταμένων του (Μαστοροπούλου, 2019).

Με τη λήψη εντολής ελέγχου, συλλέγονται προς αξιοποίηση τα σχετικά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, καθώς και στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές. Η εξέταση περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία, ανάλογα με το είδος του ελέγχου και τις ελεγχόμενες περιόδους (Α.1293/2019, 2019):

1. Την υποβολή όλων των σχετικών φορολογικών δηλώσεων και των στοιχείων αποδεικτικών τους.
2. Παραβάσεις με την παράγραφο Ε του άρθρου 1 του Ν. 4308/2014 (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα Ε.Λ.Π.) και σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Ν. 4174/2013, κατασχεθέντα ή άλλα έγγραφα και στοιχεία τα οποία υποδηλώνουν φοροδιαφυγή.
3. Επαληθεύσεις, ενημερωτικά δελτία και πρόσθετες πληροφορίες που ελήφθησαν από οργανισμούς, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλους παρόχους υπηρεσιών ή διοικητικά όργανα.
4. Πληροφορίες σχετικά με φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παράγουν πλαστά φορολογικά έγγραφα, καθώς και φυσικά ή νομικά πρόσωπα που λαμβάνουν τέτοια πλαστά φορολογικά έγγραφα.

5. Στοιχεία σχετικά με την άρση του τραπεζικού απορρήτου.
  6. Τα συνυπόχρεα φυσικά πρόσωπα, όπως ορίζονται στο άρθρο 50 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.
  7. Λεπτομέρειες σχετικά με τη σύνθεση του συνολικού προφίλ του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου μπορούν να ληφθούν από τα τρέχοντα πληροφοριακά συστήματα.
  8. Εάν υπάρχει ανάγκη αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 4174/2013.
  9. Όλα τα δεδομένα που αφορούν τα αποτελέσματα προηγούμενων ελέγχων.
  10. Η υποβολή των εκθέσεων παρ. Άρθρο 14, παράγραφος 3 του ν. 4174/2013.
  11. Οι τρέχοντες πόροι του ελεγχόμενου, οι οποίοι θα αξιοποιηθούν για τη σύνταξη πληροφοριακών δελτίων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία θα βοηθήσουν τον τομέα του φορολογικού ελέγχου στην είσπραξη εσόδων.
  12. Η πρόσβαση σε διαδικτυακά δεδομένα μπορεί να γίνει για τη συλλογή περαιτέρω πληροφοριών σχετικά με την ηλεκτρονική συμπεριφορά του ελεγχόμενου φυσικού προσώπου και για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει αντίστοιχη δραστηριότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου σε χώρες του εξωτερικού.
  13. Οποιοδήποτε δεδομένο ή πληροφορία που λαμβάνεται από οποιαδήποτε πηγή.
- Επιπλέον, η διαδικασία επαλήθευσης περιλαμβάνει τη διασφάλιση της εκπλήρωσης όλων των τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παρακρατούμενων και άλλων φόρων, σε σχέση με το φορολογικό έτος που ορίζεται στην εντολή ελέγχου.
- Κατά τη διάρκεια του ελέγχου των υπό έλεγχο φορολογικών ετών, ελέγχονται, εφόσον απαιτείται, τα ακόλουθα στοιχεία:

Σχετικά με τα έγγραφα σύστασης ή νομιμοποίησης (Παρτάλης, 2021):

1. Διαχείριση νομικών εγγράφων ή συστατικών εγγράφων.
2. Αξιοποίηση στοιχείων από το Γενικό Μητρώο Εμπορικών Επιχειρήσεων (Γ.Ε.ΜΗ.)

Για τη διαχείριση λογιστικών αρχείων (βιβλία και στοιχεία) απαιτείται (Α.1293/2019, 2019):

1. Επίβλεψη της ορθής τήρησης των βιβλίων σύμφωνα με τις οδηγίες που περιγράφονται στην παράγραφο Ε.1. Παράγραφος Ε' του άρθρου 1 του ν. 4093/2012 (Κώδικας Φορολογικής

Τεκμηρίωσης Συναλλαγών Κ.Φ.Α.Σ.) ή του ν. 4308/2014 (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα Ε.Λ.Π.).

2. Διασφάλιση της ακριβούς έκδοσης των φορολογικών στοιχείων σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που αναφέρονται στην υποενότητα Ε.1. Παράγραφος Ε του άρθρου 1 του νόμου Ε.1.1.1.1. Στην παράγραφο 1.1. Άρθρο 1.1. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. Είτε του ν. 4093/2012 (Κώδικας Φορολογικής Τεκμηρίωσης Συναλλαγών, Κ.Φ.Α.Σ.) είτε του ν. 4308/2014 (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα Ε.Λ.Π.)

3. Διασφάλιση της ακριβούς μεταφοράς δεδομένων για τα βιβλία και τις δηλώσεις, καθώς και του ακριβούς υπολογισμού των φόρων, τελών και λοιπών επιβαρύνσεων.

4. Η διενέργεια κλειστής απογραφής η οποία απαιτείται για τους ιδιώτες που πωλούν αποκλειστικά χονδρικώς και, αν είναι δυνατόν, για όσους πωλούν αντικείμενα τόσο χονδρικώς όσο και λιανικώς ή αποκλειστικά λιανικώς. Η απογραφή πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) αντικείμενα ανά ρυθμιζόμενη χρήση, τα οποία επιλέγονται με βάση την τιμή μονάδας, την ποσότητα ή τη συνολική αξία.

5. Η επαλήθευση μέσα από την ακριβή αποτίμηση τουλάχιστον δύο (2) ειδών εξετάζοντας επιλεκτικά την τιμή μονάδας, την ποσότητα ή τη συνολική αξία.

6. Διερεύνηση ενδείξεων ή αποκλίσεων που προκύπτουν από τη διασταύρωση των φορολογικών στοιχείων προμηθευτή και πελάτη.

7. Η χρήση πληροφοριών και στοιχείων από την ΠΟΛ 1033/2014 απόφαση της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων για την επαλήθευση συναλλαγών, μαζί με άλλες διαθέσιμες πληροφορίες στη Φορολογική Διοίκηση.

8. Επαλήθευση της ύπαρξης επιχορηγήσεων ή επιδοτήσεων.

9. Εξέταση των Ηλεκτρονικών Φορολογικών Μηχανισμών (Φ.Ε.Μ., Ε.Α.Φ.Δ.Σ.Σ., Α.Δ.Η.Μ.Ε.), και των αρχείων που δημιουργούνται από τους Φ.Ε.Μ (Παρτάλης, 2021).

Η επαλήθευση αποδείξεων και αγορών πραγματοποιείται μέσα από την επαλήθευση των εσόδων που προέρχονται από επιχειρηματική δραστηριότητα με την εκτέλεση τουλάχιστον των παρακάτω ελεγκτικών επαληθεύσεων (Α.1293/2019, 2019):

α) Επαλήθευση της ακριβούς καταχώρησης στα οικονομικά αρχεία των εκδιδόμενων αρχείων λιανικών πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων για κάθε πώληση προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών, καθώς και των πάσης φύσεως αρχείων φορολογία

εσόδων, η οποία περιλαμβάνει επίσης τη διασφάλιση της ορθής καταγραφής του ΦΠΑ και άλλων φόρων. Η ανωτέρω ελεγκτική επαλήθευση διενεργείται για ελάχιστη διάρκεια τριάντα ημερών.

β) Επαλήθευση (διασταύρωση) των τιμολογίων πώλησης ή των αποδείξεων λιανικής πώλησης και εν γένει των φορολογικών στοιχείων αξίας με τα αντίστοιχα παραστατικά κίνησης που έχουν εκδοθεί, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακρίβεια και να εντοπιστούν τυχόν έσοδα που προέρχονται από υφιστάμενες συμφωνίες.

γ) Επαλήθευση των επιστροφών και εκπτώσεων με την επιβεβαίωση της ύπαρξης έγκυρων νόμιμων εγγράφων για ελάχιστη διάρκεια τριάντα (30) ημερών.

δ) Επαλήθευση των συνολικών εσόδων για το φορολογικό έτος με τη χρήση χειρόγραφης λογιστικής.

Αντίστοιχα, πραγματοποιείται επαλήθευση του ποσού των αγορών με τη διενέργεια των ακόλουθων ελεγκτικών επαληθεύσεων (Α.1293/2019, 2019):

α) Η ακρίβεια των εγγραφών στα λογιστικά βιβλία επαληθεύεται με σύγκριση με τα τιμολόγια και τις διασαφήσεις εισαγωγής. Η επαλήθευση αυτή θα περιλαμβάνει τον έλεγχο της αξίας και του ποσού του ΦΠΑ. Η ελεγκτική επαλήθευση διεξάγεται για ελάχιστη περίοδο τριάντα (30) ημερών.

β) Επαλήθευση των επιστροφών, των εκπτώσεων και των ειδικών δαπανών αγοράς για τη διασφάλιση της ύπαρξης των απαραίτητων νόμιμων εγγράφων για ελάχιστη διάρκεια τριάντα (30) ημερών.

γ) Επαλήθευση των αγορών με βάση τις ποσότητες που αναγράφονται στα αντίστοιχα παραστατικά διακίνησης και μεταφοράς.

δ) Επαλήθευση του συνόλου των αγορών που πραγματοποιήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του οικονομικού έτους, με τη χρήση χειρόγραφης καταγραφής.

Το ποσοστό μικτού κέρδους που επιτυγχάνεται εξετάζεται στις εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις, όποτε είναι δυνατόν, με τη χρήση αρχείων αγορών και πωλήσεων, και θα αναλύεται κάθε μεταβολή από έτος σε έτος (Παρτάλης, 2021).

Όταν οι συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω του διαδικτύου, αναλαμβάνονται οι ακόλουθες διαδικασίες για την εξέταση, τον έλεγχο και την επιβεβαίωση, εφόσον απαιτείται. Αρχικά, το εποπτευόμενο πρόσωπο πρέπει να εγγραφεί στο Γ.Ε.ΜΗ. προκειμένου να δραστηριοποιείται

στο ηλεκτρονικό ή εξ αποστάσεως εμπόριο ή να παρέχει υπηρεσίες, όπως απαιτείται από τους σχετικούς κανονισμούς (Α.1293/2019, 2019).

Ακόμη, πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τυχόν ιστότοπους που σχετίζονται με το ελεγχόμενο πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φυσικού ή νομικού προσώπου που τους κατέχει.

Διερευνώνται ακόμη, το εύρος της ενασχόλησης του ελεγχόμενου ατόμου και οποιεσδήποτε επιχειρηματικές συναλλαγές και συναλλαγές στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και τα έξοδα που σχετίζονται με την ηλεκτρονική παρουσία και δραστηριότητά του, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών διαφήμισης. Επιπλέον, εξετάζονται στοιχεία όπως η ποσότητα των μελών/φίλων, τα σχόλια των καταναλωτών, οι κριτικές και άλλες σχετικές πληροφορίες καθώς και η παρουσία συμβατικών ρυθμίσεων με ταχυδρομικές υπηρεσίες ή/και εταιρείες ταχυμεταφορών.

Αντικείμενο ελέγχου, αποτελεί ο αριθμός των συναλλαγών που προκύπτουν από τα ηλεκτρονικά αποθηκευμένα δεδομένα στους υπολογιστές, τους διακομιστές, το cloud κ.λπ. του ελεγχόμενου προσώπου, καθώς επιλογές πληρωμής για ηλεκτρονικές και εξ αποστάσεως συναλλαγές περιλαμβάνουν πιστωτικά ιδρύματα, αντικαταβολή μέσω ταχυδρομικών επιχειρήσεων, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, ηλεκτρονικά πορτοφόλια, Paysafe, Paypal και άλλα (Α.1293/2019, 2019).

Στην ίδια κατεύθυνση, για τη διεξαγωγή ελέγχου, πραγματοποιείται έλεγχος για τη σύνδεση συσκευών POS/e-POS με πιστωτικά ιδρύματα άλλων χωρών, την παρουσία εσόδων που προέρχονται από προμήθειες, διαφημιστικές συμβάσεις ή άλλες συναλλαγές με οργανισμούς ή άτομα που έχουν διαδικτυακή παρουσία, την διενέργεια διαδικτυακών συναλλαγών με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή με χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις διαδικτυακές συναλλαγές οι οποίες πρέπει να υποβάλλονται σε επαλήθευση εισοδήματος για ελάχιστη διάρκεια τριάντα (30) ημερών. Εάν διαπιστωθεί ότι το υπό επιτήρηση φυσικό πρόσωπο δραστηριοποιείται στο εξωτερικό, εξετάζεται η ύπαρξη μόνιμης εγκατάστασης σύμφωνα με τους εθνικούς νόμους και τις συμφωνίες για την αποφυγή της διπλής φορολογίας (Παρτάλης, 2021).

Κατά τη διαδικασία επαλήθευσης διαπιστώνεται εάν η ελεγχόμενη νομική οντότητα είναι μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης ή έχει μόνιμες εγκαταστάσεις που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής της. Ακόμη, επαληθεύεται η ύπαρξη απαίτησης δημιουργίας φακέλου τεκμηρίωσης για τις ενδοομιλικές συναλλαγές κατά τη διάρκεια των συγκεκριμένων

περιόδων, καθώς και τυχόν πρόσθετες απαιτήσεις (όπως η υποβολή συνοπτικού πίνακα πληροφοριών) που σχετίζονται με τη δημιουργία του φακέλου τεκμηρίωσης, η ακρίβεια της μεταφοράς των δεδομένων από τον Συγκεντρωτικό Πίνακα Πληροφοριών των βιβλίων του ελεγχόμενου νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας, καθώς και από το Αρχείο Τεκμηρίωσης (Α.1293/2019, 2019).

Στο πλαίσιο το οποίο θέτει η απόφαση Α.1293/2019, το ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα υποχρεούται να καταρτίσει φάκελο τεκμηρίωσης. Το κείμενο αυτό χρησιμοποιείται στη συνέχεια για την επαλήθευση των ενδοομιλικών συναλλαγών και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με την αρχή των ίσων αποστάσεων. Τα αποτελέσματα εξετάζονται για να διαπιστωθεί εάν έχουν γίνει φορολογικές προσαρμογές με βάση τις αποκλίσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή της αρχής.

Επιπροσθέτως, ελέγχεται εάν έχουν ληφθεί αποφάσεις για την προέγκριση της μεθοδολογίας τιμολόγησης για συναλλαγές στις οποίες συμμετέχουν συνδεδεμένες εταιρείες, φυσικά πρόσωπα ή μόνιμες εγκαταστάσεις. Ο έλεγχος αυτός περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ακρίβειας των βασικών παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν στην απόφαση προέγκρισης, τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους όρους της απόφασης προέγκρισης και την υποβολή ετήσιας έκθεσης σχετικά με την τήρηση των όρων της απόφασης προέγκρισης.

Για την αποτροπή της έκδοσης και αποδοχής πλαστών ή παραποιημένων φορολογικών στοιχείων, χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης στοιχείων, δηλώσεων και διασταυρώσεων για την επαλήθευση της γνησιότητας των στοιχείων.

Αξιολογούνται η διαχείριση των αποθεμάτων και η επαλήθευση των προβλεπόμενων εγγράφων διακίνησης, καθώς και η παραγωγική ικανότητα της εταιρείας, η επάρκεια των υλικών και ανθρώπινων πόρων και η καταλληλότητα των εγκαταστάσεων αποθήκευσης για τα διακινούμενα εμπορεύματα. Ελέγχεται ακόμη η συμμόρφωση του τρόπου πληρωμής που χρησιμοποιείται για τις συναλλαγές σε σχέση με τους ισχύοντες κανονισμούς (Παρτάλης, 2021).

Κατά τον έλεγχο φορολογίας εισοδήματος εξετάζονται οι μη εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 23 του ν. 4172/2013, καθώς και οι δαπάνες που σχετίζονται με προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, όπως αναφέρονται στο άρθρο 26 του ίδιου νόμου (Α.1293/2019, 2019).

Στο πλαίσιο του ελέγχου, εξετάζονται τα έξοδα, όπως αυτά προσδιορίζονται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, για να προσδιοριστεί η σημασία τους. Οι δαπάνες μισθοδοσίας υποβάλλονται σε ενδελεχή έλεγχο, ανεξάρτητα από την ποσότητά τους και τη σχέση μεταξύ των προσώπων. Όταν προκύπτουν παροχές σε είδος, σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 4172/2013, ελέγχεται αν τα απαραίτητα ποσά έχουν συμπεριληφθεί στο αρχείο βεβαιώσεων ως εισόδημα φυσικών προσώπων. Ακόμη, ελέγχεται η ακριβής αφαίρεση των δαπανών από τον ελεγχόμενο σύμφωνα με τα πρότυπα που περιγράφονται στο άρθρο 22Α του ν. 4172/2013 αλλά και η ακρίβεια του υπολογισμού και της μεταφοράς των φορολογικών ζημιών σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (Παρτάλης, 2021).

Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις που έχουν ληφθεί, επαληθεύεται η πλήρωση των απαραίτητων εγκρίσεων και την τήρηση των όρων που περιγράφονται στο πλαίσιο χορήγησης των επιχορηγήσεων. Επίσης διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τυχόν πρόσθετους όρους και περιορισμούς που μπορεί να οδηγήσουν στην επιστροφή της επιχορήγησης στην αρμόδια αρχή. Για να διαπιστωθεί εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει της σχετικής φορολογικής νομοθεσίας, είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί η ύπαρξη αφορολόγητων ποσών.

Στο πλαίσιο του προγράμματος, ελέγχεται η ακριβής συμπλήρωση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος μετά την αφαίρεση α) του παρακρατηθέντος φόρου, β) του προκαταβληθέντος φόρου, γ) του τυχόν φόρου που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 4172/2013, και επιβεβαιώνεται η ύπαρξη των απαραίτητων δικαιολογητικών.

Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 28 του ν. 4172/2013, ο υπολογισμός του εισοδήματος μπορεί να γίνει με τη χρήση οποιουδήποτε πρόσφορου αποδεικτικού στοιχείου ή των τεχνικών που περιγράφονται στο άρθρο 27 του ίδιου νόμου (Α.1293/2019, 2019).

Από την άλλη πλευρά, ο έλεγχος του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) περιλαμβάνει μία διακριτή σειρά επαληθεύσεων. Η επαλήθευση των φορολογητέων εκροών και του εισοδήματος που προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα διενεργείται για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει σημαντική διαφορά, και εάν ναι, εάν η διαφορά είναι εύλογη και δικαιολογημένη. Η ακρίβεια της μεταφοράς των εκροών (έσοδα) και των εισροών (αγορές και δαπάνες) στις δηλώσεις επαληθεύεται με τη σύγκριση των αξιών και των κωδικών τους με τον συντελεστή ΦΠΑ, όπως καταγράφεται στα λογιστικά αρχεία.

Ακόμη, διασφαλίζεται η ακριβής εφαρμογή των καθορισμένων συντελεστών ΦΠΑ στις εκροές του ελεγχόμενου, ιδίως εάν αυτές υπόκεινται σε πολλαπλούς συντελεστές και καθορίζεται εάν

υπάρχει μετάβαση των εκροών από υψηλότερο σε χαμηλότερο συντελεστή φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) (Παρτάλης, 2021).

Οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών επαληθεύονται για τις πωλήσεις στοιχείων που προορίζονται για περιοχές με χαμηλότερους συντελεστές ή για την παροχή υπηρεσιών, για ελάχιστη περίοδο τριάντα (30) ημερών, σύμφωνα με τους σχετικούς κανονισμούς. Για τις ενδοκοινοτικές παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών και τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις και αποκτήσεις υπηρεσιών, οι εν λόγω συναλλαγές πρέπει να ελέγχονται για περίοδο τουλάχιστον τριάντα (30) ημερών. Για τις απαλλασσόμενες πωλήσεις, ελέγχεται αν τηρήθηκαν οι απαιτούμενες διαδικασίες και αν υπάρχουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Ακόμη, ελέγχεται η τήρηση των εγκεκριμένων διαδικασιών και προϋποθέσεων στις περιπτώσεις έκπτωσης του κύκλου εργασιών και η επιστροφή του οφειλόμενου φόρου για φορολογητέες πράξεις που χαρακτηρίζονται ως παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών (όπως περιγράφεται στα άρθρα 7 και 9 του Κώδικα ΦΠΑ) (Α.1293/2019, 2019).

2.2.Πρόγραμμα ελέγχου διπλογραφικών βιβλίων

Το διπλογραφικό σύστημα εφαρμόζεται στις εταιρείες που συντάσσουν ισολογισμό, είτε αυτό γίνεται ελεύθερα είτε υπό καθεστώς υποχρεωτικό από το νόμο. Πρόκειται ουσιαστικά για τη διπλογραφική λογιστική μέθοδο (παλαιότερα γνωστή ως κατηγορία Γ). Το σύστημα παρακολουθεί τα αρχεία της εταιρείας και εξετάζει τις συναλλαγές και τα γεγονότα που επηρεάζουν τις μεταβολές μεταξύ των κονδυλίων που αναφέρονται στις ετήσιες καταστάσεις και της προηγούμενης χρήσης. Η διπλογραφική λογιστική μέθοδος τηρείται από κεφαλαιουχικές εταιρείες, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, ομόρρυθμες εταιρείες, ετερόρρυθμες εταιρείες, συμπράξεις που αποτελούνται μόνο από οντότητες που είτε ανήκουν στους προαναφερθέντες νομικούς τύπους είτε είναι συνδεδεμένες οντότητες παρόμοιας νομικής φύσης, οντότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2γ του άρθρου 1 του νόμου 4308/2014, όπως οι ανώνυμες εταιρείες, οι ατομικές επιχειρήσεις, οι αστικές εταιρείες κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, οι δικηγορικές εταιρείες, οι κοινοπραξίες κ.λπ. με έσοδα άνω του 1.500.000 ευρώ, οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, όπως ενώσεις, σύλλογοι και ομάδες φυσικών προσώπων, εφόσον παράγουν έσοδα από επιχειρηματικές δραστηριότητες και έχουν κύκλο εργασιών που υπερβαίνει το 1.500.000 ευρώ, οι ιδιοκτήτες πρατηρίου υγρών καυσίμων και πωλητές πετρελαίου θέρμανσης, οι οποίοι εμπίπτουν στην κατηγορία που περιγράφεται στην παράγραφο 2γ του άρθρου 1 του ν.

4308/2014, στην οποία περιλαμβάνονται οι προσωπικές εταιρείες, οι ατομικές επιχειρήσεις κ.λπ. και έχουν κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τα 8.000.000 ευρώ, οι κρατικές ή εποπτευόμενες από το κράτος οντότητες, κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές, που δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 156 του Ν. 427 (Νερατζούλη & Φάκας, 2021).

Οι οντότητες με καθαρό κύκλο εργασιών έως 1.500.000 ευρώ, οι οποίες επιλέγουν να καταρτίσουν μόνο μια συνοπτική κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, όπως επιτρέπει η νομοθεσία, δεν χρειάζεται να παρακολουθούν τα στοιχεία και τις μεταβολές του ισολογισμού. Υποχρεούνται να επικεντρωθούν μόνο στα στοιχεία της Κατάστασης Αποτελεσμάτων. Την ίδια δυνατότητα έχουν και τα πρατήρια καυσίμων και οι πωλητές πετρελαίου θέρμανσης με καθαρό κύκλο εργασιών έως 8.000.000 ευρώ. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, ένας οργανισμός που υποχρεούται να υποβάλει μόνο κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων και δεν υποχρεούται να συντάξει ισολογισμό, μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα κατάλληλο και απλό λογιστικό σύστημα για την καταγραφή των στοιχείων της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων, όπως τα βιβλία εσόδων-εξόδων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο οργανισμός αυτός έχει την επιλογή να χρησιμοποιήσει ένα διπλογραφικό λογιστικό σύστημα αντί για ένα απλογραφικό λογιστικό σύστημα, αλλά δεν υποχρεούται να συντάξει ισολογισμό ως αποτέλεσμα. Το διπλογραφικό σύστημα χρησιμοποιεί μεθοδικές λογιστικές εγγραφές για την τεκμηρίωση και την παρακολούθηση τυχόν μεταβολών στα στοιχεία του ενεργητικού, του παθητικού και της καθαρής θέσης. Η βασική ιδέα είναι ότι κάθε λογιστική συναλλαγή επηρεάζει τουλάχιστον δύο λογαριασμούς, με τον ένα να χρεώνεται και τον άλλο να πιστώνεται με το ίδιο ποσό, διασφαλίζοντας τη διατήρηση της ισορροπίας. Έτσι, η μέθοδος αυτή ικανοποιεί όλες τις απαιτήσεις του οικονομικού οργανισμού και μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί ώστε να ικανοποιεί τις ειδικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που θεωρούνται μοναδικές, κάθε μεμονωμένου οικονομικού οργανισμού. Επιπλέον, επιτρέπει τη συλλογή όλων των σχετικών πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση (Λεκαράκου, 2012) και εγγυάται επίσης τον ακριβή έλεγχο της λογιστικής, διασφαλίζοντας ότι οι λογιστικές εγγραφές έχουν ίσες χρεώσεις και πιστώσεις, την παρακολούθηση των οικονομικών γεγονότων με χρονολογική σειρά, την παρακολούθηση των οικονομικών γεγονότων με χρονολογική σειρά και τον έλεγχο της λογιστικής των οικονομικών γεγονότων. Το ημερολόγιο είναι ένα βιβλίο που ακολουθεί τις αρχές του διπλογραφικού συστήματος, όπου κάθε οικονομικό γεγονός στην επιχείρηση καταγράφεται με χρονολογική σειρά, μαζί με τους αντίστοιχους κινούμενους λογαριασμούς. Η πράξη της τεκμηρίωσης των πληροφοριών αναφέρεται ως ημερολογιακή εγγραφή ή εναλλακτικά ως ημερολογιακό άρθρο. Μια

θεμελιώδης απαίτηση για μια ημερολογιακή εγγραφή είναι ότι κάθε καταγεγραμμένη συναλλαγή πρέπει να τηρεί τη συνθήκη $E = \Pi$. Οι λογαριασμοί που καταγράφονται στο ημερολόγιο μεταφέρονται στη συνέχεια τόσο στο γενικό όσο και στο αναλυτικό καθολικό. Το γενικό καθολικό περιέχει τους πρωτοβάθμιους λογαριασμούς συναλλαγών τύπου T. Οι λογαριασμοί αυτοί χρησιμοποιούνται για την καταγραφή και αποθήκευση των σημαντικότερων πληροφοριών για κάθε οικονομική μονάδα. Κατά τη διαδικασία αυτή, τα γεγονότα καταγράφονται σύμφωνα με τον αντίστοιχο λογαριασμό και ταξινομούνται με χρονολογική σειρά μέσα σε κάθε λογαριασμό. Με βάση τη συσχέτιση μεταξύ του ημερολογίου και του γενικού λογιστικού βιβλίου, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ποσότητα και η ουσία κάθε λογαριασμού που μεταφέρεται στο Γενικό Καθολικό καθορίζεται αποκλειστικά από τις ημερολογιακές εγγραφές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε λογιστικό αντικείμενο πρέπει να καταγράφεται και να έχει μια αντίστοιχη εγγραφή στο γενικό καθολικό. Ακόμη, συμπεραίνεται ότι πρέπει να υπάρχει αριθμητική συμφωνία μεταξύ των δύο βιβλίων, η οποία είναι απαραίτητη για τον ακριβή έλεγχο και την εξασφάλιση της αριθμητικής ακρίβειας των μεταφορών από το ημερολόγιο στο γενικό βιβλίο. Το γενικό βιβλίο είναι ζωτικής σημασίας για μια επιχείρηση, καθώς χρησιμεύει ως αποθετήριο για όλες τις ενημερώσεις των οικονομικών δεδομένων. Για να καταστεί δυνατή η ακριβής επαλήθευση της σωστής μεταφοράς χρημάτων από το ημερολόγιο στο γενικό καθολικό, είναι απαραίτητη η κατάρτιση ενός ισολογισμού που περιλαμβάνει όλους τους λογαριασμούς του γενικού καθολικού μαζί με τις αντίστοιχες χρεώσεις και πιστώσεις (Νερατζούλη & Φάκας, 2021).

Σύμφωνα με το (ΠΟΛ.1036/2017) Πρόγραμμα ελέγχου επιχειρήσεων, που τηρούν διπλογραφικά βιβλία του ν. 4308/2014 (ΦΕΚ Α' 251), για φορολογικά έτη που αρχίζουν από 1ης Ιανουαρίου 2014 Κατά το φορολογικό έλεγχο επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία του ν. 4308/2014 (ΦΕΚ Α' 251), εφαρμόζεται το Πρόγραμμα Ελέγχου του παραρτήματος ΙΙΙ της ΠΟΛ.1124/18.6.2015 (Παρτάλης, 2021).

Κεφάλαιο 3ο. Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Ο ΟΟΣΑ πρότεινε αρχικά τις προσεγγίσεις έμμεσου φορολογικού ελέγχου προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου. Οι τεχνικές αυτές εφαρμόστηκαν στη συνέχεια σε πολλά κράτη μέλη στα μέσα της δεκαετίας του 2000. Οι προσεγγίσεις αυτές χρησιμοποιούνται εδώ και αρκετά έτη από την Υπηρεσία Εσωτερικών Εσόδων των ΗΠΑ (IRS) και έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Γαλλία (Μεντής et al., 2020). Η πρώτη επίσημη καθιέρωση έγινε στην Ελλάδα το 2012, όταν θεσπίστηκε ο νόμος 4038/2012 (Μεντής et al., 2020). Το άρθρο 14 του προαναφερθέντος νόμου συμπεριλήφθηκε στον υφιστάμενο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) Ν. Το 1994, ένα νέο άρθρο 67B με τίτλο «Έμμεσες τεχνικές ελέγχου» εισήχθη στην ελληνική φορολογική νομοθεσία. Το εν λόγω άρθρο παρείχε τον πρώτο ορισμό των έμμεσων τεχνικών και περιέγραφε πέντε επιμέρους τεχνικές για τον προσδιορισμό του ακαθάριστου εισοδήματος, των εκροών του επιχειρηματία, των φορολογητέων κερδών και των υποχρεώσεων του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Το Υπουργείο Οικονομικών δημοσίευσε την απόφαση Α.1077357 ΕΞ2013 στις 14/5/2013. Η απόφαση αυτή περιγράφει την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών στην τακτική διαδικασία ελέγχου. Συγκεκριμένα παρέχει λεπτομέρειες για τρεις από τις πέντε τεχνικές: ανάλυση ρευστότητας, ανάλυση μετοχών και ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων. Η απόφαση καλύπτει επίσης την αξιολόγηση των ταμειακών δαπανών. Η επίμαχη υπουργική απόφαση καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές για την εφαρμογή των εν λόγω διαδικασιών, παρέχει οδηγίες για την εφαρμογή τους και περιγράφει, μεταξύ άλλων, τα στάδια της ελεγκτικής διαδικασίας. Μετά την προαναφερθείσα απόφαση εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 1171/2013 Πολυγραφημένη Υπουργική Εγκύκλιος (ΠΟΛ). Η εν λόγω εγκύκλιος περιγράφει τα συγκεκριμένα έντυπα που απαιτεί η ελεγκτική υπηρεσία από τον φορολογούμενο κατά την παραλαβή εντολής ελέγχου. Ο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να παρέχει τα έντυπα αυτά, καθώς περιέχουν τα απαραίτητα στοιχεία που χρειάζεται η ελεγκτική υπηρεσία για να εφαρμόσει σωστά τις τεχνικές της. Τα απαραίτητα έντυπα μπορούν να χαρακτηριστούν ως εξής: α) Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία, β) Ερωτηματολόγιο σχετικά με τις ρυθμίσεις διαβίωσης - μεταβολές στις υποχρεώσεις και γ) Επιστολή προς τον φορολογούμενο (Παπαντωνίου, 2022).

Ο νόμος 4172/2013 για τους κώδικες φορολογίας εισοδήματος και ο νόμος 4174/2013 για τις φορολογικές διαδικασίες περιλαμβάνουν και οι δύο ρυθμίσεις σχετικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το άρθρο 28 του νόμου για τους κώδικες φορολογίας εισοδήματος ορίζει τα κριτήρια για την εφαρμογή αυτών των τεχνικών για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος, των ακαθάριστων εσόδων, των εκροών και των φορολογητέων κερδών (Μεντής et al., 2020).

Ομοίως, το άρθρο 27 του νόμου περί φορολογικών διαδικασιών περιγράφει τα κριτήρια για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου με βάση γενικά αποδεκτές αρχές. Στη συνέχεια, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) εξέδωσε μια σειρά εγκυκλίων για να προσφέρει λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με τα σενάρια και τον τρόπο εφαρμογής των έμμεσων μεθόδων, ώστε να διασφαλιστεί η ακριβής χρήση των τεχνικών από τις ελεγκτικές αρχές. Οι ΠΟΛ 1270/2013 και ΠΟΛ 1050/2014, με τροποποιήσεις από την ΠΟΛ 1094/2014, περιγράφουν συγκεκριμένα τις μεθόδους ανάλυσης της ρευστότητας, της καθαρής θέσης, των τραπεζικών καταθέσεων και των ταμειακών δαπανών. Οι εν λόγω πολιτικές εξηγούν επίσης τον τρόπο εφαρμογής των εν λόγω τεχνικών και προσφέρουν πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής τους στον έλεγχο. Η εφαρμογή της ΠΟΛ 1050/2014 είχε σημαντικό αντίκτυπο στον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα. Από την εισαγωγή της, παρατηρήθηκε αξιοσημείωτη αύξηση της χρήσης των τριών διαδικασιών εκτίμησης έμμεσων φόρων από τις ελληνικές ελεγκτικές αρχές, αλλά με κάποια επιφύλαξη. Ωστόσο, από το 2014 έως το 2020, δεν υπήρξαν εγκύκλιοι που να αναφέρουν τη χρήση της αρχής της αναλογικότητας και του λόγου της τιμής πώλησης προς τον συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών ως έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Επιπλέον, δεν υπήρχε καμία αναφορά για την εφαρμογή αυτών των τεχνικών σε νομικά πρόσωπα ή οντότητες.

Η χρήση μεθόδων έμμεσου ελέγχου σε νομικά πρόσωπα εισήχθη στην ελληνική φορολογική νομοθεσία το 2020 με την Υπουργική Απόφαση Α.1008/2020. Η απόφαση αυτή περιγράφει τις συγκεκριμένες τεχνικές της αρχής της αναλογικότητας και του λόγου της τιμής πώλησης προς τον συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών. Οι μεταγενέστερες εγκύκλιοι Ε.2015/2020 και Ε.2016/2020 παρέχουν οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής των τεχνικών αυτών. Οι πιο πρόσφατες εγκύκλιοι, Ε.2015/2020 και Ε.2016/2020, είναι επί του παρόντος οι τελευταίες διαθέσιμες. Έκτοτε δεν έχουν εισαχθεί πρόσθετες απαιτήσεις που να ρυθμίζουν τη χρήση έμμεσων διαδικασιών κατά τη διαδικασία του ελέγχου.

Κατά τα τελευταία έτη, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία στις ελεγκτικές διαδικασίες ως μέσο καταπολέμησης των μεγάλων οικονομικών εγκλημάτων που επηρεάζουν αρνητικά την οικονομία της χώρας. Το πεδίο εφαρμογής καθορίζεται από τις διατάξεις της ΠΟΛ. 1050/2014, ενώ ο έλεγχος επικεντρώνεται σε ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων. Οι υποθέσεις αυτές αφορούν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες περιπτώσεις: αδικαιολόγητος πλουτισμός σε περιουσιακά στοιχεία και καταθέσεις, σημαντικές δαπάνες που δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου (ατομικά και οικογενειακά), εμπλοκή μελών της

οικογένειας στην επιχείρηση του φορολογούμενου ή εμπλοκή του φορολογούμενου ως μέλους επιχείρησης άλλης οικογένειας (Παπαντωνίου, 2022).

Η απόφαση Α.1008/2020 ορίζει ότι οι υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος που αφορούν φυσικά πρόσωπα, εταιρείες και οργανισμούς που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα μπορούν να ελέγχονται με έμμεσες τεχνικές. Αυτό ισχύει όταν τα λογιστικά αρχεία ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν καταρτίζονται σύμφωνα με τον νόμο περί λογιστικών προτύπων ή όταν τα φορολογικά στοιχεία και δικαιολογητικά δεν καταρτίζονται σύμφωνα με τον ίδιο νόμο. Στην περίπτωση αυτή ο προσδιορισμός εισοδήματος μπορεί να γίνει με την παρουσίαση όλων των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων ή με τη χρήση έμμεσων μεθόδων ελέγχου, όπως περιγράφεται στο άρθρο 28 της σχετικής νομοθεσίας. Κατά τη διενέργεια φορολογικού ελέγχου με τη χρήση έμμεσων μεθόδων για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, πραγματοποιούνται τα ακόλουθα στάδια ή βήματα, όπως συνοψίζονται παρακάτω (Σταματίου, 2015). Αρχικά, κατόπιν έκδοσης εντολής, ο φορολογούμενος ειδοποιείται ότι θα υποβληθεί σε έλεγχο. Οι ελεγκτές συγκεντρώνουν τις δηλώσεις, καθώς και τα απαιτούμενα στοιχεία και πληροφορίες, από όλους τους ελεγχόμενους, ανεξάρτητα από το αν υπάγονται στις διατάξεις του ΚΦΑΣ. Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις διενεργούνται επί των βιβλίων και των στοιχείων, ιδίως στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στους όρους του ΚΦΑΣ. Εάν συντρέχει κάποια από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 της σχετικής νομοθεσίας, εφαρμόζονται διαδικασίες έμμεσου ελέγχου. Για την τεκμηρίωση της χρήσης των διαδικασιών έμμεσου ελέγχου, με βάση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3, συντάσσεται έκθεση για έλεγχο φορολογίας εισοδήματος. Η έκθεση εξηγεί με σαφήνεια και πληρότητα τους λόγους για τυχόν προκύπτουσες αποκλίσεις που πρέπει να καταλογιστούν (Παπαντωνίου, 2022).

Εν συνεχεία, ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και άλλα στοιχεία που υπόκεινται σε φορολόγηση υποβάλλονται σε έλεγχο. Εκθέσεις ελέγχου συντάσσονται και εκδίδονται πράξεις ελέγχου ή φύλλα ελέγχου για την επιβολή πρόσθετων φορολογικών υποχρεώσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή μηχανισμών έμμεσου ελέγχου και γενικών φορολογικών κανονισμών. Η τεχνική ελέγχου για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης μέσω έμμεσων μεθόδων επιλέγεται από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. ή του Ελεγκτικού Κέντρου, σε συνεννόηση με τον Αναπληρωτή Διευθυντή και τον Προϊστάμενο του Τμήματος Ελέγχου. Η απόφαση αυτή βασίζεται σε εισήγηση του αρμόδιου για τον έλεγχο υπαλλήλου, ο οποίος αξιολογεί τα διαθέσιμα στοιχεία της ελεγκτικής υπηρεσίας. Σύμφωνα με την αρχική ΠΟΛ 1050/2014, η τεχνική που χρησιμοποιείται είναι αυτή που θεωρείται η πλέον κατάλληλη για το δημόσιο συμφέρον (Μεντής et al., 2020). Ωστόσο, η μεταγενέστερη ΠΟΛ 1094/2014

τροποποίησε την παράγραφο αυτή ορίζοντας ότι επιλέγεται η πιο εύκολα εφαρμόσιμη τεχνική. Η ελεγκτική υπηρεσία συλλέγει στοιχεία από το Υπουργείο Οικονομικών και άλλες πηγές προκειμένου να εφαρμόσει τις διατάξεις περί έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης και να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή τους. Τα στοιχεία αυτά, που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 4174/2013, λαμβάνονται υπόψη από το τμήμα ελέγχου κατά την εφαρμογή των τεχνικών ελέγχου. Επιπλέον, η Φορολογική Αρχή χρησιμοποιεί έμμεσες τεχνικές ελέγχου για να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή. Η συλλογή περιλαμβάνει τη ζήτηση πληροφοριών από τον φορολογούμενο κατά την έναρξη του ελέγχου, κατά την κοινοποίηση της εντολής ελέγχου ή καθ' όλη τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας (Παπαντωνίου, 2022).

Ο φορολογούμενος υποχρεούται να παρέχει κάθε αναγκαία πληροφορία σχετικά με την οικονομική του κατάσταση και τις συνθήκες διαβίωσής του, καθώς και εκείνες του/της συζύγου και των εξαρτώμενων μελών του κατά τα ελεγχόμενα έτη. Επιπλέον, η υπηρεσία ελέγχου μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες: στοιχεία για την ακίνητη περιουσία (όπως οικόπεδα, αγροτεμάχια και κτίρια), στοιχεία για τα κινητά περιουσιακά στοιχεία (συμπεριλαμβανομένων των οχημάτων, των πλωτών μέσων και των αεροσκαφών), στοιχεία για επενδύσεις και μετοχές, στοιχεία για καταθέσεις που τηρούνται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, στοιχεία για τα διαθέσιμα μετρητά, στοιχεία για έργα τέχνης, συλλογές και άλλα πολύτιμα αντικείμενα, καθώς και στοιχεία για τυχόν απαιτήσεις ή υποχρεώσεις. Για τη συλλογή των προαναφερόμενων στοιχείων, ο έλεγχος μπορεί να συνδράμει τον φορολογούμενο παρέχοντας τα απαραίτητα έντυπα, είτε μαζί με την εντολή ελέγχου είτε χωριστά (Σταματίου, 2015).

Σε κάθε περίπτωση, αποστέλλεται επιστολή στον φορολογούμενο. Ο φορολογούμενος υποχρεούται να συμπληρώσει τα εν λόγω έντυπα και να τα υποβάλει στον έλεγχο, μαζί με τυχόν δικαιολογητικά στοιχεία για τους ισχυρισμούς του. Το έντυπο 1 πρέπει να συμπληρωθεί ώστε να περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία που κατείχε ο ελεγχόμενος στην αρχή και στο τέλος της ελεγχόμενης περιόδου. Το έντυπο 2 αποτελεί το ερωτηματολόγιο το οποίο αφορά τις συνθήκες διαβίωσης του φορολογούμενου, της συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών του. Συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά με τυχόν μεταβολές στα περιουσιακά τους στοιχεία και τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους για όλα τα ελεγχόμενα έτη. Το τρίτο στοιχείο, η Επιστολή προς τον φορολογούμενο, περιλαμβάνεται μαζί με τα δύο προηγούμενα έντυπα και περιλαμβάνει την καθορισμένη προθεσμία για να τα ολοκληρώσει ο φορολογούμενος, καθώς και την πράξη κοινοποίησης (Μεντής et al., 2020).

Στο πλαίσιο της εφαρμογής των έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού, το καθαρό φορολογητέο εισόδημα υπολογίζεται με την πρόσθεση του ποσού του φόρου που έχει παρακρατηθεί, όπως προσδιορίζεται από τις διαδικασίες ελέγχου. Το τελικό προσδιορισμένο καθαρό φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου επιλέγεται ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα: Πρώτον, υπολογίζεται το συνολικό καθαρό φορολογητέο εισόδημα από όλες τις πηγές και τις κατηγορίες εισοδήματος χρησιμοποιώντας τους γενικούς φορολογικούς νόμους που ίσχυαν σε κάθε ελεγχόμενη φορολογική περίοδο. Για τον προσδιορισμό του συνολικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος του φορολογούμενου από όλες τις πηγές/κατηγορίες εισοδήματος χρησιμοποιούνται οι ελεγκτικοί μηχανισμοί. Τα πορίσματα των δύο προσδιορισμών συγκρίνονται για κάθε φορολογική περίοδο και το τελικό φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου θεωρείται ότι είναι το μεγαλύτερο από τα δύο. Εάν, κατά τη διάρκεια μιας φορολογικής περιόδου, το φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου προσδιορίστηκε προσωρινά με βάση τις ρυθμίσεις που περιγράφονται στα άρθρα 15 έως 19 του Ν. 2238/1994 ή στο Κεφάλαιο Δ του Ν. 4172/2013, όπως ισχύει για κάθε ελεγχόμενη φορολογική περίοδο, ο προσωρινός προσδιορισμός θα ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό του τελικού φορολογητέου εισοδήματος (Μαστροπούλου, 2019).

Ταυτόχρονα, εάν επιλεγεί ο υπολογισμός του τελικού φορολογητέου εισοδήματος με βάση άλλες γενικές φορολογικές διατάξεις, τότε το ακαθάριστο εισόδημα θα προσδιορίζεται αναλόγως. Εάν το τελικό φορολογητέο εισόδημα, όπως προσδιορίζεται με τις τεχνικές ελέγχου της μεθόδου έμμεσου προσδιορισμού του άρθρου 9, περιλαμβάνει οποιαδήποτε διαφορά που έχει αποδοθεί ως εισόδημα από ατομική επιχείρηση, ελεύθεριο επάγγελμα ή επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8, θα προστίθεται στο ακαθάριστο εισόδημα που έχει δηλωθεί ή βάσει βιβλίων και στοιχείων/συνολικό εισόδημα για τον υπολογισμό του ακαθάριστου εισοδήματος. Ο φορολογούμενος έχει το δικαίωμα να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία για να αντικρούσει διορθωτικό προσδιορισμό φόρου με τη χρήση των τεχνικών ελέγχου έμμεσης μεθόδου, όπως περιγράφεται στο άρθρο 28 του ν. 4174/2013 (Παπαντωνίου, 2022).

Η αρμόδια για τη διαχείριση των φόρων φορολογική αρχή ενημερώνει εγγράφως τον φορολογούμενο σχετικά με τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου και του προσωρινού διορθωτικού προσδιορισμού φόρου. Ο εν λόγω προσδιορισμός πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένος, όπως αναφέρεται ρητά στη νομοθεσία. Για να αναλύσει τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση και να αντικρούσει τυχόν αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν κατά τον έλεγχο, ο φορολογούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει και να λάβει αντίγραφα των

εγγράφων που χρησιμεύουν ως βάση για τη φορολογική διόρθωση. Ο φορολογούμενος έχει τη δυνατότητα να υποβάλει γραπτές παρατηρήσεις επί του προσωρινού διορθωτικού προσδιορισμού φόρου εντός είκοσι (20) ημερών από την παραλαβή της γραπτής ειδοποίησης. Τα σχόλια θα πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία για την υποστήριξη των ισχυρισμών του. Σκοπός είναι να αποδείξει ότι τα εν λόγω ποσά, τα οποία θεωρούνται φορολογητέα κατά τον έλεγχο, είναι απολύτως δικαιολογημένα, έχουν γνωστή πηγή και δεν πρέπει να θεωρηθούν ως παρακρατηθέντα φορολογητέα ποσά. Ανεξάρτητα από αυτό, ο φορολογούμενος αναλαμβάνει την ευθύνη της παροχής αποδείξεων και αρκείται στα οριζόμενα στο άρθρο 28 του νόμου 4174/2013 (Μαστροπούλου, 2019).

Οι αποκλίσεις μεταξύ της φορολογητέας αξίας που προσδιορίζεται μέσω τεχνικών ελέγχου και της δηλωθείσας φορολογητέας αξίας τεκμηριώνονται με τεκμηριωμένα στοιχεία που παρέχονται από τον φορολογούμενο. Τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία δικαιολογούν εισοδήματα που είτε αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης είτε κατά τα προηγούμενα έτη αλλά δεν δηλώθηκαν στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος. Τα αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνουν συμβόλαια πώλησης, δηλώσεις φόρου κληρονομιάς, γενικά κέρδη από τυχερά παιχνίδια, δανειακές συμβάσεις και οποιαδήποτε άλλα νομικά έγκυρα και χρονολογημένα έγγραφα. Για την τεκμηρίωση του προαναφερόμενου ισχυρισμού, είναι απαραίτητο να αποδειχθούν τα πραγματικά περιστατικά και οι προϋποθέσεις με κατάλληλες μεθόδους και αποδείξεις, όπως η επαλήθευση της μεταφοράς χρημάτων στον τραπεζικό λογαριασμό του ελεγχόμενου. Οι έμμεσες μέθοδοι είναι προσεγγίσεις ελέγχου που αναλύουν τα οικονομικά δεδομένα ενός φορολογούμενου και χρησιμοποιούν πληροφορίες από διάφορες πηγές για την εκτίμηση της φορολογητέας ύλης. Η φορολογική διοίκηση αποσκοπεί στον ακριβή προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος του φορολογούμενου συλλέγοντας πληροφορίες από τρίτους, όπως ιδρύματα, οργανισμούς και πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και από τον ίδιο τον φορολογούμενο. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι ο φορολογούμενος μπορεί να έχει αδήλωτο φορολογητέο εισόδημα. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας η ορθή εφαρμογή των ακριβών ελεγκτικών επαληθεύσεων των έμμεσων προσεγγίσεων και η τήρηση των βημάτων της ελεγκτικής διαδικασίας με τη χρήση των προαναφερθέντων μεθόδων. Αυτό θα διασφαλίσει τη δημιουργία αξιόπιστων και δίκαιων πορισμάτων, ενισχύοντας τελικά την εμπιστοσύνη του κοινού στη φορολογική διοίκηση (Παπαντωνίου, 2022).

Το πρώτο εργαλείο έμμεσου ελέγχου που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα ήταν η ανάλυση της ρευστότητας των φορολογουμένων. Πρόκειται για μια ελεγκτική προσέγγιση που

περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος που πρέπει να δηλώσει ο φορολογούμενος, είτε πρόκειται για φυσικό πρόσωπο είτε για εταιρεία, αναλύοντας τα έσοδα και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν εντός ενός συγκεκριμένου φορολογικού έτους. Εάν διαπιστωθεί ότι τα έξοδα είναι περισσότερα από τα έσοδα, τότε το φορολογητέο ποσό μειώνεται. Αυτή η μέθοδος ελέγχου εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου οι φορολογούμενοι όχι μόνο έχουν τραπεζικό λογαριασμό αλλά και αναφέρουν στα βιβλία και τα στοιχεία τους δαπάνες που είναι δυσανάλογες με το ποσό των ακαθάριστων εσόδων που δηλώνουν (Ντάσιου & Ζωργιανού, 2014). Επομένως, όταν χρησιμοποιείται αυτή η μέθοδος ελέγχου, η ελεγκτική αρχή δημιουργεί τον ακόλουθο πίνακα δαπανών και εσόδων με πληροφορίες που πρέπει να ελεγχθούν:

- το ποσό των χρημάτων που τηρούνται σε τραπεζικούς λογαριασμούς τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό
- το υπόλοιπο των μετρητών που είναι άμεσα διαθέσιμα
- το υπόλοιπο των μετρητών στο ταμείο της εταιρείας
- τυχόν αναλήψεις από επιχειρηματικές οντότητες στις οποίες συμμετέχει ο ελεγχόμενος φορολογούμενος, τον κύκλο εργασιών της εταιρείας και τυχόν άλλες πηγές εσόδων.
- το εισόδημα που προκύπτει από την πώληση και τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων, είτε αυτά είναι κινητά είτε ακίνητα, υπόκειται σε φορολογία
- το εισόδημα που λαμβάνεται από δάνεια και κάθε άλλη πηγή εισοδήματος που δεν αναφέρεται ρητά παραπάνω υπόκειται επίσης σε φορολόγηση
- οι αυξήσεις των εισπρακτέων λογαριασμών και τα ποσά που μειώνουν τους πληρωτέους λογαριασμούς θεωρούνται επίσης φορολογητέο εισόδημα
- οι προκαταβολές που λαμβάνονται έναντι εισοδήματος για το επόμενο φορολογικό έτος υπόκεινται επίσης σε φορολόγηση (Μαστροπούλου, 2019).

Η Διοίκηση της Α.Α.Δ.Ε. εξέδωσε απόφαση (Α.1008/2020) σχετικά με το περιεχόμενο και τον τρόπο εφαρμογής του έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης για τις περιπτώσεις α' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 (ΦΕΚ Α' 170). Η απόφαση αυτή αποσκοπεί στη διόρθωση της φορολογητέας αξίας για φυσικά πρόσωπα, εταιρείες ή άλλου είδους νομικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα. Η εν λόγω εγκύκλιος διαταγή χρησιμεύει ως το κύριο μέσο εφαρμογής των μεθοδολογιών έμμεσου ελέγχου, οι οποίες χρησιμοποιούνται πλέον από την έκδοσή της (Μελάς, 2023).

Ο πρώτος τρόπος είναι η αρχή της αναλογικότητας, η οποία περιλαμβάνει τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών. Η δεύτερη μέθοδος βασίζεται στη συσχέτιση μεταξύ της τιμής πώλησης και του συνολικού κύκλου εργασιών. Η μεθοδολογία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και η εφαρμογή τους στον φορολογικό έλεγχο βασίζεται παραδοσιακά στις διαδικασίες που χρησιμοποιεί η Υπηρεσία Εσωτερικών Εσόδων (IRS) των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η πρώτη και ευρύτερα εφαρμόσιμη προσέγγιση της αρχής της αναλογικότητας εφαρμόζεται ειδικά σε οργανισμούς που διαθέτουν διαχειρίσιμα αποθέματα ή απογραφές που μπορούν να υπολογιστούν με ακρίβεια ή σε εταιρείες των οποίων οι αγορές μπορούν εύκολα να κατανεμηθούν σε ομάδες με το ίδιο ή παρόμοιο περιθώριο κέρδους. Ο υπολογισμός του λειτουργικού εισοδήματος με βάση την έννοια της αναλογικότητας μπορεί επίσης να γίνει με τη χρήση εναλλακτικών αναλογικών σχέσεων, εκτός από το περιθώριο μικτού κέρδους, εφόσον οι απαραίτητες αναλογίες επιτυγχάνονται με αξιόπιστο τρόπο.

Η μέθοδος της αρχής της αναλογικότητας βασίζεται στην εφαρμογή μιας αξιόπιστης αναλογίας σε ένα γνωστό ποσό βάσης για τον υπολογισμό των ακαθάριστων εσόδων του φορολογούμενου. Για παράδειγμα, η τελωνειακή δήλωση του φορολογούμενου ή τα φορολογικά έγγραφα ενός προμηθευτή αναφέρουν ότι η τιμή μιας μονάδας είναι 100 ευρώ. Εάν ο ελεγκτής διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία που δείχνουν ότι ο φορολογούμενος πωλεί μονάδες αγαθών προς 175 ευρώ, μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα ποσοστό ακαθάριστου κέρδους 75% επί του κόστους των προϊόντων για να προσδιορίσει τα ακαθάριστα έσοδα. Εναλλακτικά, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια υπολογιστική μεθοδολογία για τον προσδιορισμό του κόστους των πωληθέντων ειδών όταν είναι γνωστή η ποσότητα των πωλήσεων και υπάρχει υποψία ότι η τιμή αγοράς φαίνεται φουσκωμένη σε σχέση με την πραγματική τιμή. Αυτές οι μέθοδοι είναι ιδιαίτερα επωφελείς σε ελέγχους έμμεσων φόρων όπου είναι απαραίτητο να εξακριβωθεί η αξία των εισροών ή των εκροών. Είναι επίσης σημαντικές στους ελέγχους του φόρου εισοδήματος, καθώς επικεντρώνονται στον προσδιορισμό της ποσότητας των πωλήσεων ή των αγορών (Μελάς, 2023).

Η αποτελεσματικότητα της στρατηγικής εξαρτάται από την αξιοπιστία των ποσοστών ακαθάριστου κέρδους που χρησιμοποιούνται. Ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται μέσοι συντελεστές ανά κλάδο, είναι απαραίτητο να γίνει επισκόπηση των φορολογικών αρχείων του ελεγχόμενου για να προσδιοριστεί το πραγματικό περιθώριο κέρδους. Ένας τρόπος υπολογισμού των ποσοστών μικτού κέρδους είναι η σύγκριση των τιμολογίων αγοράς με τα τιμολόγια πώλησης, η εξέταση των τιμοκαταλόγων, η εξέταση των αρχείων απογραφής, των βιβλίων παραγγελιών, των τιμών στα ράφια και άλλων σχετικών δεδομένων.

Εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι ο φορολογούμενος χρησιμοποιεί συνήθως το ίδιο περιθώριο κέρδους, ιδίως όταν πρόκειται για λιανοπωλητές που ειδικεύονται σε μια στενή επιλογή προϊόντων, θα είναι δύσκολο για τον φορολογούμενο να αμφισβητήσει τις εκτιμήσεις που προκύπτουν από αυτή την προσέγγιση. Οι δείκτες υπολογίζονται χρησιμοποιώντας πραγματικά δεδομένα από την ελεγχόμενη εταιρεία και πληροφορίες σχετικά με τα οικονομικά της στοιχεία. (για παράδειγμα, συγκρίνοντας τα τιμολόγια αγοράς με τα τιμολόγια πώλησης, τις τιμές στο ράφι και άλλα σχετικά δεδομένα). Εάν δεν είναι εφικτή η κατασκευή αναλογιών, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα ποσοστά και οι αναλογίες μπορούν εναλλακτικά να προκύψουν χρησιμοποιώντας δεδομένα από συγκρίσιμες επιχειρήσεις.

Η τεχνική της αναλογικότητας είναι κατάλληλη για τον υπολογισμό του επιχειρηματικού εισοδήματος, των επιχειρηματικών εκροών και των φορολογητέων κερδών. Υπάρχουν δύο τύποι επιχειρήσεων που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία: εκείνες που έχουν ένα στενό φάσμα δραστηριοτήτων και εκείνες των οποίων το απόθεμα μπορεί να ελεγχθεί ή να προσδιοριστεί αξιόπιστα ή των οποίων τα στοιχεία που ανταλλάσσονται έχουν παρόμοιο ακαθάριστο κέρδος (Μελάς, 2023).

Η πρωταρχική πηγή πληροφοριών πρέπει να προέρχεται από την ίδια την επιχείρηση. Ως εκ τούτου, η εξέταση για τον προσδιορισμό των ποσοστών που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα αποκλείει τη δυνατότητα καθορισμού αναλογιών με βάση τα πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης, όπως τα κόστη, τα έξοδα και οι τιμές πώλησης. Αντ' αυτού, βασίζεται σε πληροφορίες που λαμβάνονται από τα λογιστικά αρχεία του φορολογούμενου και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο, καθώς και σε στοιχεία που προέρχονται από τον ελεγχόμενο ή από τρίτες πηγές, όπως οι εργολάβοι. Ως εκ τούτου, το ακριβές περιθώριο μικτού κέρδους μπορεί να εξακριβωθεί με τη σύγκριση των τιμολογίων αγοράς με τα τιμολόγια πώλησης ή με την εξέταση των τιμοκαταλόγων, των τιμών στο ράφι, των αρχείων αποθεμάτων, των βιβλίων παραγγελιών ή άλλων σχετικών δεδομένων.

Εάν δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός αναλογιών, ποσοστών και αναλογιών με βάση το προηγούμενο σενάριο, μπορούν να συναχθούν από στατιστικά στοιχεία συγκρίσιμων επιχειρήσεων. Σε αυτό το σενάριο, ο έλεγχος μπορεί να τροποποιήσει τα ποσοστά και τις αναλογίες με βάση συγκεκριμένους παράγοντες της ελεγχόμενης επιχείρησης, όπως το είδος των προϊόντων, η γεωγραφική θέση, το μέγεθος, η φορολογική περίοδος και η συνολική εμπορική στρατηγική. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι οι δείκτες που χρησιμοποιούνται

για τον υπολογισμό του επιχειρηματικού εισοδήματος αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια τα μοναδικά χαρακτηριστικά του ελεγχόμενου ατόμου (Μελάς, 2023).

Ο έλεγχος λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως οι αντισυμβαλλόμενοι, οι υφιστάμενες παραβάσεις, οι τεχνολογικές προδιαγραφές κ.λπ. για την επαλήθευση του κόστους πωλήσεων. Κατά την εφαρμογή της τεχνικής της αρχής της αναλογικότητας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαφορετικοί δείκτες (ποσοστά/δείκτες) για τον υπολογισμό του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτοί οι δείκτες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους προς τις πωλήσεις, τον δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους προς το κόστος, τον δείκτη κόστους πωληθέντων προς τις πωλήσεις, τον δείκτη καθαρής τιμής πώλησης προς την τιμή κόστους κ.λπ. Οι δείκτες αυτοί εφαρμόζονται στο συνολικό κόστος για τον προσδιορισμό των εσόδων. (Δ.Ε.Κ. Θ. 821/2021).

Περνώντας στην πιο πρόσφατη νομοθεσία το άρθρο 27 του νόμου 4987/2022 ορίζει τις έμμεσες διαδικασίες φορολογικού ελέγχου ως μαθηματικούς κυρίως υπολογισμούς που χρησιμοποιούνται από τη φορολογική διοίκηση για την εκτίμηση των φορολογικών εσόδων φυσικών ή νομικών προσώπων. Οι τεχνικές αυτές βασίζονται σε μη λογιστικά ταξινομημένα αγαθά που έχουν αποκτηθεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του νόμου 4172/2013, η θεμελιώδης έννοια πίσω από τη χρήση έμμεσων μεθόδων είναι η έλλειψη αξιοπιστίας των βιβλίων και των οικονομικών πληροφοριών που παρέχει ο φορολογούμενος στη φορολογική του δήλωση. Ένας από τους λόγους αμφισβήτησης της ακρίβειας των φορολογικών στοιχείων του φορολογούμενου (όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 28 του ν. 4172/2013) είναι όταν το δηλωθέν εισόδημα δεν επαρκεί για τη στήριξη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης.

Το τελευταίο έτος ειδικότερα, μέσω μιας σειράς αποφάσεων της ΔΕΔ (όπως η ΔΕΔ Θ 1260/2023), έχει διαπιστωθεί ότι το δηλωθέν εισόδημα δεν περιλαμβάνει πλέον τη νόμιμη εξάρτηση από το εισόδημα που απέκτησε ο φορολογούμενος κατά τα προηγούμενα έτη. Αυτό όχι ως συνέπεια ότι κάθε φορά που ένας φορολογούμενος αποκτά περιουσιακά στοιχεία μεγάλης αξίας, όπως ένα αυτοκίνητο ή ένα ακίνητο, χρησιμοποιώντας χρήματα που αποκτήθηκαν σε προηγούμενα έτη και έχουν ήδη φορολογηθεί, μπορεί να φανεί ως φοροδιαφύγων. Συνεπώς, είναι απαραίτητο η φορολογική διοίκηση να επανεξετάσει τα όρια της εφαρμογής έμμεσων μεθόδων, ώστε να μην αναγκάσει τους νομοταγείς φορολογούμενους να διερευνήσουν εναλλακτικές οδούς κατά την αγορά περιουσιακών στοιχείων (Πανοζάχος, 2024).

Η χρήση των τεχνικών έμμεσου ελέγχου στις επιχειρήσεις οφείλεται σε ειδικές περιστάσεις όπου η ελεγκτική αρχή αδυνατεί να διενεργήσει τη διαδικασία ελέγχου και όχι στην ανακάλυψη ασυμφωνίας μεταξύ του ποσοστού ακαθάριστου κέρδους που δηλώνει η επιχείρηση και του ποσοστού που διαπιστώνεται από τον έλεγχο. Ως εκ τούτου, για να αξιοποιηθούν οι διαδικασίες, είναι απαραίτητο να υπάρχει παραβίαση των υποχρεώσεων της επιχείρησης, όπως περιγράφονται στο άρθρο 13 του νόμου 4174/2013, γνωστού και ως φορολογικού κώδικα (νυν νόμος 4987/2022 για τον φορολογικό κώδικα), πριν από τον προσδιορισμό του εισοδήματος με τεχνικές έμμεσου ελέγχου.

Σύμφωνα με τον προηγούμενο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν. 2238/1994), καθώς και την προηγούμενη σχετική νομοθεσία (Ν. 3323/1955) και τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΠΔ 186/1992), υπήρχαν ρητοί κανόνες σχετικά με τον υπολογισμό τόσο των ακαθάριστων εσόδων όσο και των καθαρών κερδών για επιχειρήσεις με ανεπαρκή ή ανακριβή οικονομικά στοιχεία. Μετά την ψήφιση του νόμου 4172/2013 και του νόμου 4174/2013, η δυνατότητα άσκησης ειδικής διακριτικής ευχέρειας του φορολογικού ελεγκτή δεν υπήρχε πλέον για φορολογικά έτη που ξεκινούν από 1/1/2014. Παρά την εφαρμογή της Α.1008/2020 Απόφασης του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., η τεκμαρτή έμμεση προεκβολή των ακαθάριστων εσόδων εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις με περιορισμένες δραστηριότητες και λίγους κωδικούς προϊόντων ή εμπορευμάτων, όταν το φορολογικό τους αποτέλεσμα δεν μπορεί να προσδιοριστεί λόγω διαφόρων παραβάσεων που διαπράχθηκαν από τους υπόχρεους και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν. Συνεπώς, η προσπάθεια τυποποίησης του κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης με πολλούς κωδικούς σε μια καθολική ελάχιστη ομαδοποίηση των συντελεστών ακαθάριστου κέρδους δεν διασφαλίζει αποτελεσματικά τη φορολογική δικαιοσύνη ούτε εκτιμά με ακρίβεια το πραγματικό ακαθάριστο εισόδημα της επιχείρησης.

Για να μπορέσει η φορολογική αρχή να χρησιμοποιήσει έμμεσες τεχνικές ελέγχου για να εξακριβώσει το ακαθάριστο εισόδημα από την επιχειρηματική δραστηριότητα, πρέπει να υπάρχει είτε αδυναμία διενέργειας ελεγκτικών επαληθεύσεων είτε έλλειψη αξιοπιστίας του λογιστικού συστήματος. Η αδυναμία αυτή πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκή τεκμηρίωση στη σχετική έκθεση ελέγχου, η οποία να δικαιολογεί τον προσδιορισμό του εισοδήματος μέσω όλων των διαθέσιμων στοιχείων ή μέσω της χρήσης μεθόδων έμμεσου ελέγχου. Οι έλεγχοι δεν μπορούν να χρησιμοποιούν έμμεσες τεχνικές για τον προσδιορισμό του ακαθάριστου εισοδήματος, εκτός εάν υπάρχει ήδη φορολογική παράβαση. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του δηλωθέντος και του προσδιορισθέντος ακαθάριστου εισοδήματος κατά τη διάρκεια του

ελέγχου, μόνο τότε μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται φορολογική παράβαση σύμφωνα με το άρθρο 13 του νόμου 4987/2022 για τον φορολογικό κώδικα.

Η απόφαση Δ.Ε.Δ. Θ. 1191/2020 υποστηρίζει την ιδέα ότι ο έλεγχος θα πρέπει να προσδιορίζει το ακαθάριστο εισόδημα μιας εταιρείας χρησιμοποιώντας έναν έμμεσο τρόπο ελέγχου. Σύμφωνα με τον Μελά (2023) κατά την ανάλυση των δεδομένων από τις παρεχόμενες δηλώσεις, τα βιβλία και τα αρχεία, διαπιστώθηκε ότι το περιθώριο μικτού κέρδους μειώθηκε σε 41% και 47% κατά τα έτη 2016 και 2017, αντίστοιχα. Συγκριτικά, ήταν 62% το 2013, 71% το 2014 και 67% το 2015. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι οι φορολογικοί έλεγχοι δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν με ακρίβεια τα συνολικά έσοδα και κέρδη μιας επιχείρησης, ενώ και οι δύο μέθοδοι έμμεσων τεχνικών ελέγχου δεν είναι επίσης σε θέση να προσδιορίσουν με ακρίβεια την οικονομική πραγματικότητα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι λειτουργούν με την υπόθεση ότι όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις διάφορες μεταβλητές που επηρεάζουν πραγματικά τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Κεφάλαιο 4^ο .Μεθοδολογία

4.1.Σκοπός της έρευνας

Στην ακόλουθη έρευνα διερευνήθηκε η ανάλυση των απόψεων εργαζομένων του οικονομικού τομέα στην Ελλάδα, αναφορικά με τον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα και την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Επιπλέον, αναλύεται το κατά πόσο τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής ή των οικονομικών ή παρόμοιου τομέα επηρεάζει τις απόψεις τους για την σημαντικότητα διαφόρων στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Παράλληλα, αναλύεται το κατά πόσο οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου επηρεάζει το πόσο αποτελεσματικές θεωρούν τις έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων. Επομένως, διερευνώνται τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα;

- Τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής, των οικονομικών ή σε παρόμοιο τομέα επηρεάζουν τις απόψεις τους για την σημαντικότητα διαφόρων στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;
- Το κατά πόσο οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου επηρεάζει το πόσο αποτελεσματικές θεωρούν τις έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων;

4.2.Δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται από ένα σύνολο 132 εργαζομένων στον οικονομικό τομέα, εκ των οποίων οι περισσότεροι γυναίκες και απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ. Ταυτόχρονα, πιο συχνά οι ερωτώμενοι αναφέρουν πως εργάζονται στον τομέα της λογιστικής, των οικονομικών ή σε κάποιο παρόμοιο τομέα έως και 5 έτη. Επιπλέον, η πλειοψηφία αναφέρει πως δεν εργάζεται σε θέση ελεγκτή και πως λίγο έχει λάβει εκπαίδευση ή ενημέρωση σχετικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Τέλος, οι πλειοψηφία των συμμετεχόντων κατάγονταν από τις πόλεις της Ελλάδας Μεσολόγγι, Πάτρα και Αθήνα.

4.3.Ερευνητικό εργαλείο

Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο 18 δηλώσεων συνολικά. Οι αρχικές 4 δηλώσεις κλειστού τύπου μελετούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων, ενώ οι επόμενες 3 αναφέρονται στις εκπαίδευση και την σημασία της αναφορικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου που έχουν λάβει. Ακολουθούν 2 δηλώσεις κλειστού τύπου αναφορικά με το εάν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο και εάν έχουν εφαρμόσει τις τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος. Επιπλέον, με 1 ερώτηση τύπου Likert με 3 υποερωτήματα μελετώνται οι απόψεις των ερωτώμενων ως προς την αποτελεσματικότητα των έμμεσων τεχνικών και 2 ερωτήσεις διερευνούν τις πιθανές διαφορές δηλωθέντων και πραγματικών εισοδημάτων και τις απόψεις για το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ. 1 ερώτηση τύπου Likert με 4 υποερωτήματα μελετούν την σημαντικότητα διαφόρων στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ενώ οι 5 τελευταίες δηλώσεις κλειστού τύπου επικεντρώνονται σε διάφορες γενικότερες απόψεις για την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου.

4.4.Συλλογή δεδομένων

Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων εκτελέστηκε μέσω διαδικτύου, χρησιμοποιώντας ένα Google form το οποίο ήταν ειδικά σχεδιασμένο για τις ανάγκες της έρευνας. Αυτό το έγγραφο περιλάμβανε όλες τις απαραίτητες μεταβλητές που αφορούσαν το ερωτηματολόγιο και περιείχε επίσης ένα εισαγωγικό σημείωμα που παρείχε πληροφορίες στους συμμετέχοντες σχετικά με τους στόχους, τους λόγους πραγματοποίησης και την σημασία της συμμετοχής τους στην έρευνα. Τονίστηκε επίσης η ανωνυμία και η εθελοντική φύση της συμμετοχής. Το εν λόγω Google form διανεμήθηκε μέσω ομάδων στα κοινωνικά δίκτυα σχετικά με τον οικονομικό τομέα.

4.5.Ανάλυση δεδομένων

Για την επεξεργασία και ανάλυση των συλλεγμένων δεδομένων, χρησιμοποιήθηκαν τα λογισμικά SPSS και Microsoft Excel. Αναλυτικότερα, διενεργήθηκε η υπολογιστική επεξεργασία ποσοστών, συχνοτήτων, μέσων τιμών και τυπικών αποκλίσεων για την αναλυτική

παρουσίαση των μεταβλητών. Επιπρόσθετα, για την ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων, εφαρμόστηκε η μέθοδος του γραμμικού συντελεστή συσχέτισης Pearson. Όλα τα ευρήματα απεικονίζονται σε ειδικά σχεδιασμένους πίνακες και γραφήματα που δημιουργήθηκαν με τη βοήθεια των αναφερθέντων λογισμικών.

Κεφάλαιο 5^ο .Αποτελέσματα έρευνας

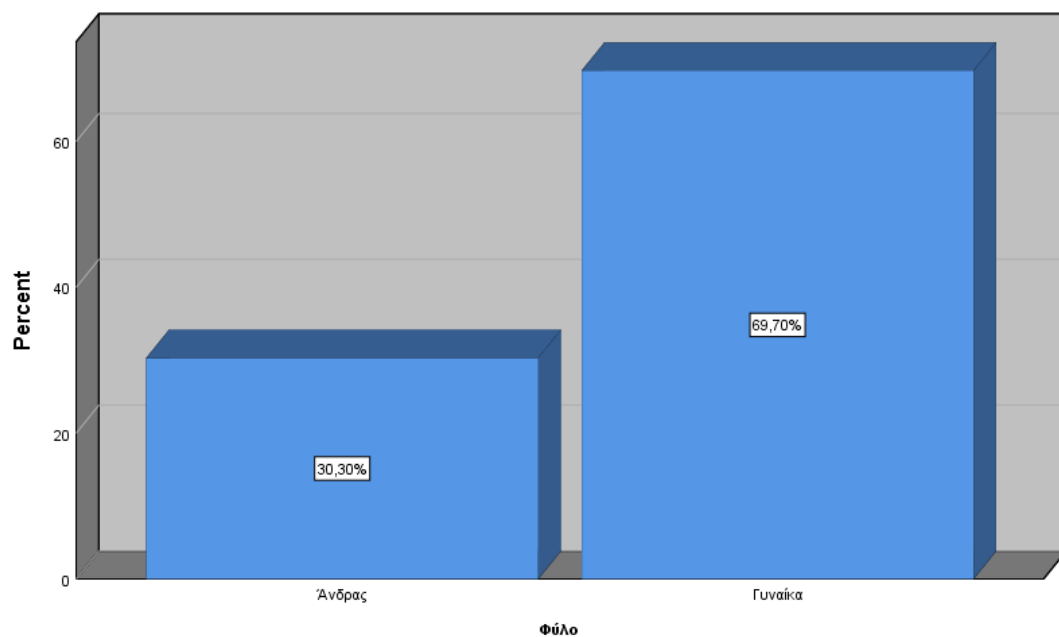
Ακολουθώς μελετώνται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου ενώ δίνεται απάντηση και στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν.

Στον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1, αναλύεται το φύλο των ερωτώμενων. Το 69.7% αυτών είναι γυναίκες και το 30.3% άνδρες.

Πίνακας 1. Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	40	30,3	30,3	30,3
	Γυναίκα	92	69,7	69,7	100,0
Total		132	100,0	100,0	

Γράφημα 1. Φύλο

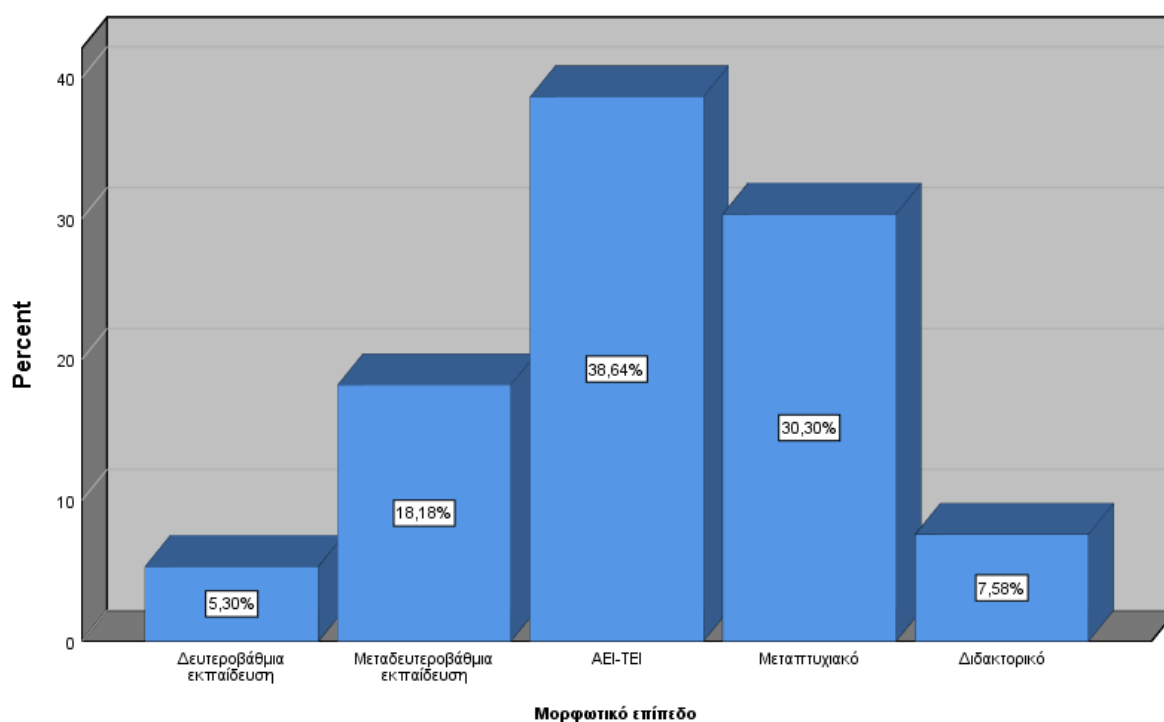

Στον Πίνακα 2 και το Γράφημα 2, διερευνάται το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων. Το 38.6% αυτών είναι απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ, το 30.3% έχουν μεταπτυχιακό δίπλωμα και το 18.2% είναι απόφοιτοι Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, το 7.6% αναφέρουν πως έχουν διδακτορικό δίπλωμα, ενώ το 5.3% είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 2. Μορφωτικό επίπεδο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	7	5,3	5,3	5,3
	Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση	24	18,2	18,2	23,5
	ΑΕΙ-ΤΕΙ	51	38,6	38,6	62,1
	Μεταπτυχιακό	40	30,3	30,3	92,4
	Διδακτορικό	10	7,6	7,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 2. Μορφωτικό επίπεδο

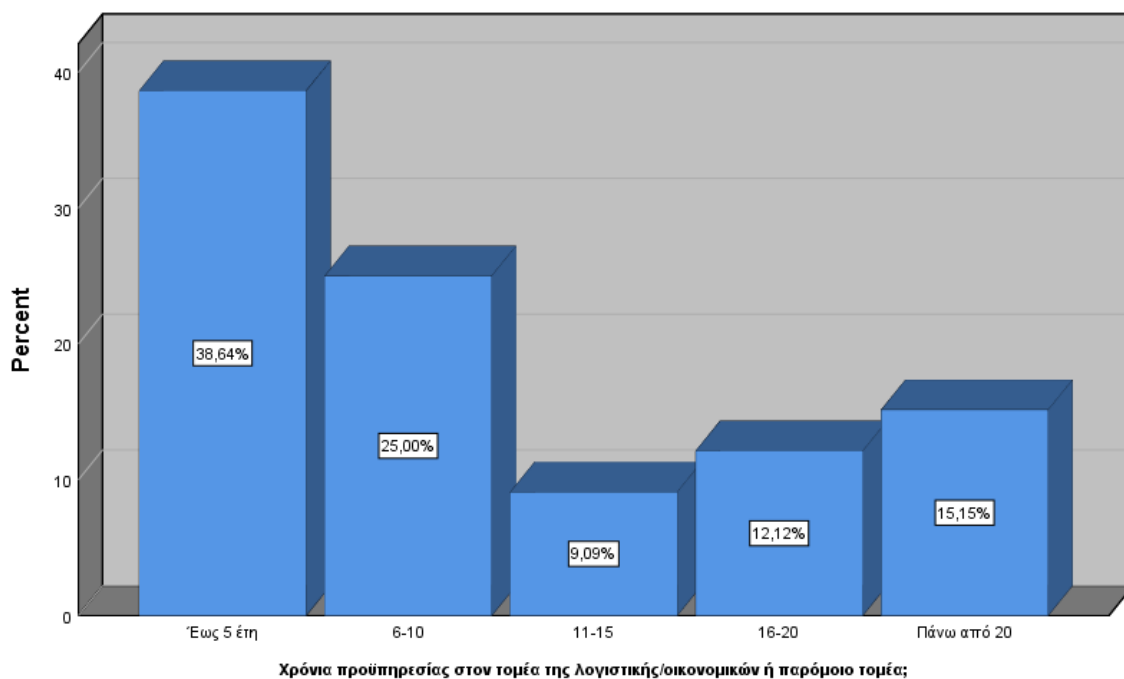

Στον Πίνακα 3 και τα αντίστοιχα Γράφημα 3, αναλύονται τα χρόνια προϋπηρεσίας στον τομέα της λογιστικής, οικονομικών ή παρόμοιου τομέα. Το 38.6% των ερωτώμενων αναφέρουν έως 5 έτη, το 25% κάνουν λόγο για 6 με 10 έτη και το 15.2% για πάνω από 20 έτη. Επιπλέον, το 12.1% αναφέρουν 16 με 20 έτη και το υπόλοιπο 9.1% αναφέρουν 11 με 15 έτη.

Πίνακας 3. Χρόνια προϋπηρεσίας στον τομέα της λογιστικής/οικονομικών ή παρόμοιο τομέα;

		Frequency		Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Έως 5 έτη	51	38,6	38,6	38,6	38,6
	6-10	33	25,0	25,0	25,0	63,6
	11-15	12	9,1	9,1	9,1	72,7
	16-20	16	12,1	12,1	12,1	84,8
	Πάνω από 20	20	15,2	15,2	15,2	100,0
	Total	132	100,0	100,0	100,0	

Γράφημα 3. Χρόνια προϋπηρεσίας στον τομέα της λογιστικής/οικονομικών ή παρόμοιο τομέα;

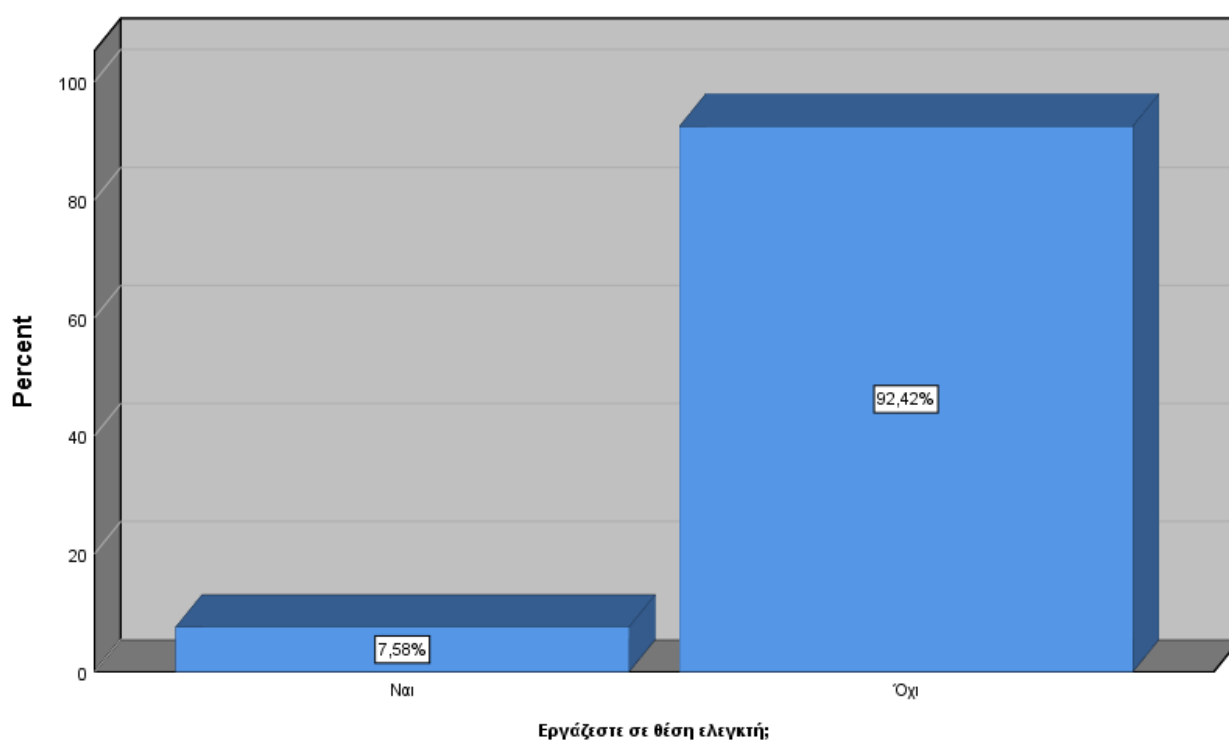

Στον Πίνακα 4 και το Γράφημα 4, διερευνάται το εάν οι ερωτώμενοι εργάζονται σε θέση ελεγκτή. Το 92.4% αναφέρουν πως δεν εργάζονται σε θέση ελεγκτή με το 7.6% να δίνουν θετική απάντηση.

Πίνακας 4. Εργάζεστε σε θέση ελεγκτή;

					Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Ναι	10	7,6	7,6	7,6
	Όχι	122	92,4	92,4	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 4. Εργάζεστε σε θέση ελεγκτή;

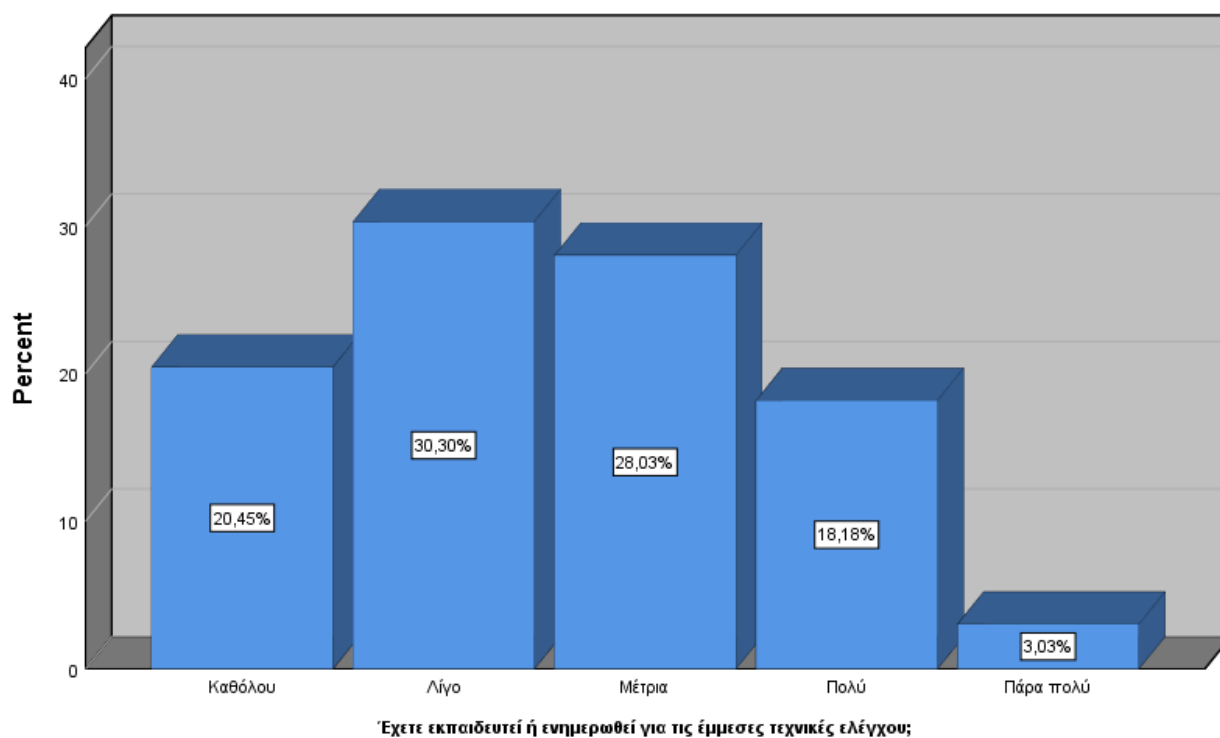
Στον Πίνακα 5 και το Γράφημα 5 που ακολουθεί, διερευνάται το εάν έχουν εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί οι ερωτώμενοι για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το 30.3% αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί λίγο, το 28% μέτρια και το 20.5% καθόλου. Επιπλέον, το 18.2% αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί πολύ και το 3% πάρα πολύ.

Πίνακας 5. Έχετε εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	27	20,5	20,5	20,5
	Λίγο	40	30,3	30,3	50,8
	Μέτρια	37	28,0	28,0	78,8
	Πολύ	24	18,2	18,2	97,0
	Πάρα πολύ	4	3,0	3,0	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 5. Έχετε εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

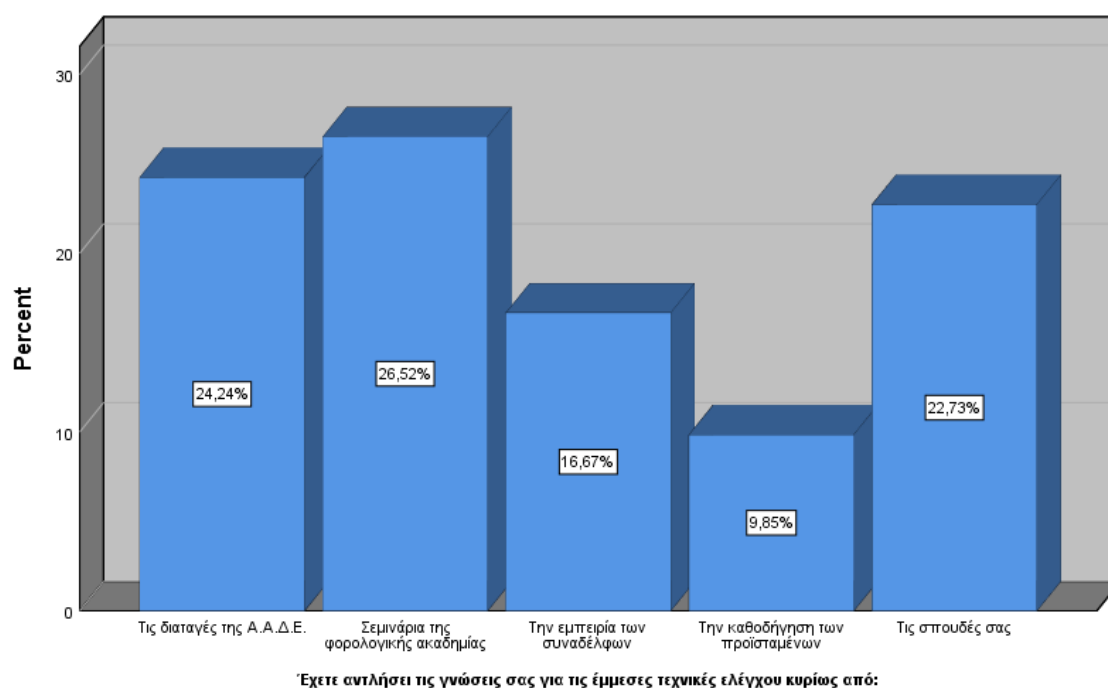

Στον Πίνακα 6 και το Γράφημα 6, αναλύεται η πηγή από την οποία οι ερωτώμενοι έχουν αντλήσει τις γνώσεις τους για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το 26.5% αναφέρουν τα σεμινάρια της φορολογικής ακαδημίας και το 24.2% τις διαταγές της ΑΑΑΔΕ. Επιπλέον, το 22.7% αναφέρουν τις σπουδές τους, το 16.7% την εμπειρία των συναδέλφων και το 9.8% την καθοδήγηση των προϊσταμένων.

Πίνακας 6. Έχετε αντλήσει τις γνώσεις σας για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου κυρίως από:

				Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Τις διαταγές της Α.Α.Δ.Ε.			32	24,2	24,2	24,2
	Σεμινάρια της φορολογικής ακαδημίας			35	26,5	26,5	50,8
	Την εμπειρία των συναδέλφων			22	16,7	16,7	67,4
	Την καθοδήγηση των προϊσταμένων			13	9,8	9,8	77,3
	Τις σπουδές σας			30	22,7	22,7	100,0
	Total			132	100,0	100,0	

Γράφημα 6. Έχετε αντλήσει τις γνώσεις σας για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου κυρίως από:

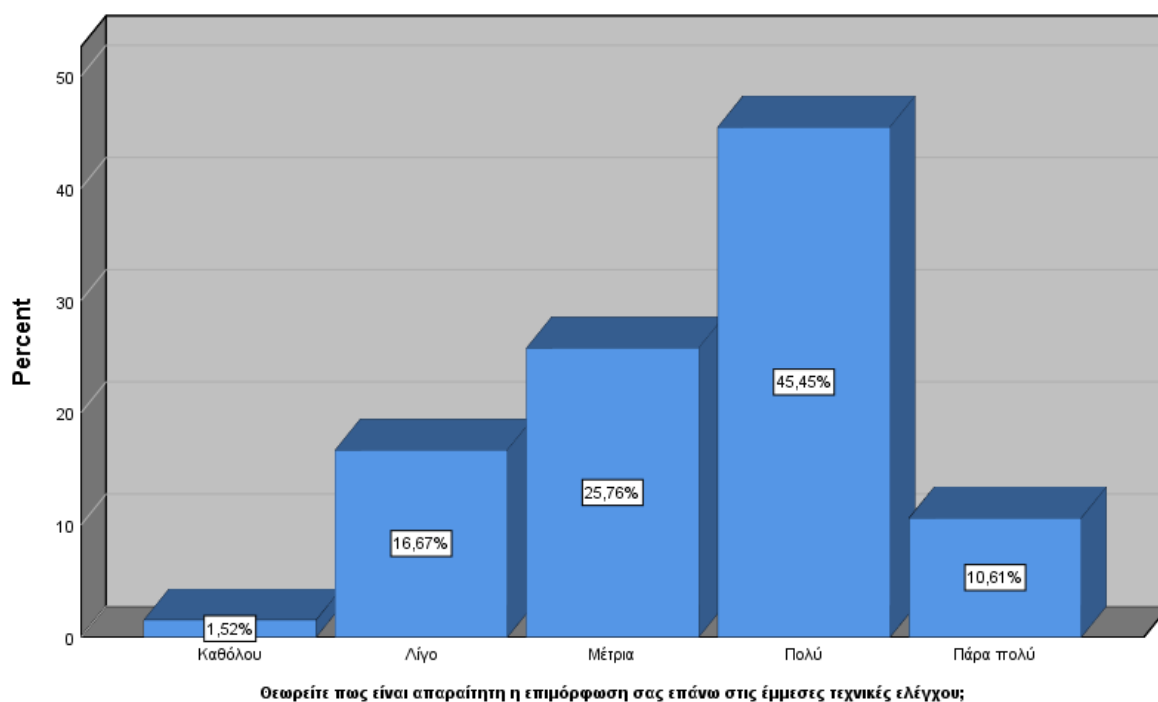
Μέσα από τον ακόλουθο Πίνακα 7 και το Γράφημα 7, αναλύεται το κατά πόσο οι συμμετέχοντες θεωρούν απαραίτητη την επιμόρφωση τους αναφορικά με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το 45.5% τις θεωρούν πολύ απαραίτητες, το 25.8% μέτρια και το 16.7% λίγο.

Επιπλέον, το 10.6% τις χαρακτηρίζει πάρα πολύ απαραίτητες και το 1.5% καθόλου απαραίτητες.

Πίνακας 7. Θεωρείτε πως είναι απαραίτητη η επιμόρφωση σας επάνω στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	1,5	1,5	1,5
	Λίγο	22	16,7	16,7	18,2
	Μέτρια	34	25,8	25,8	43,9
	Πολύ	60	45,5	45,5	89,4
	Πάρα πολύ	14	10,6	10,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 7. Θεωρείτε πως είναι απαραίτητη η επιμόρφωση σας επάνω στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

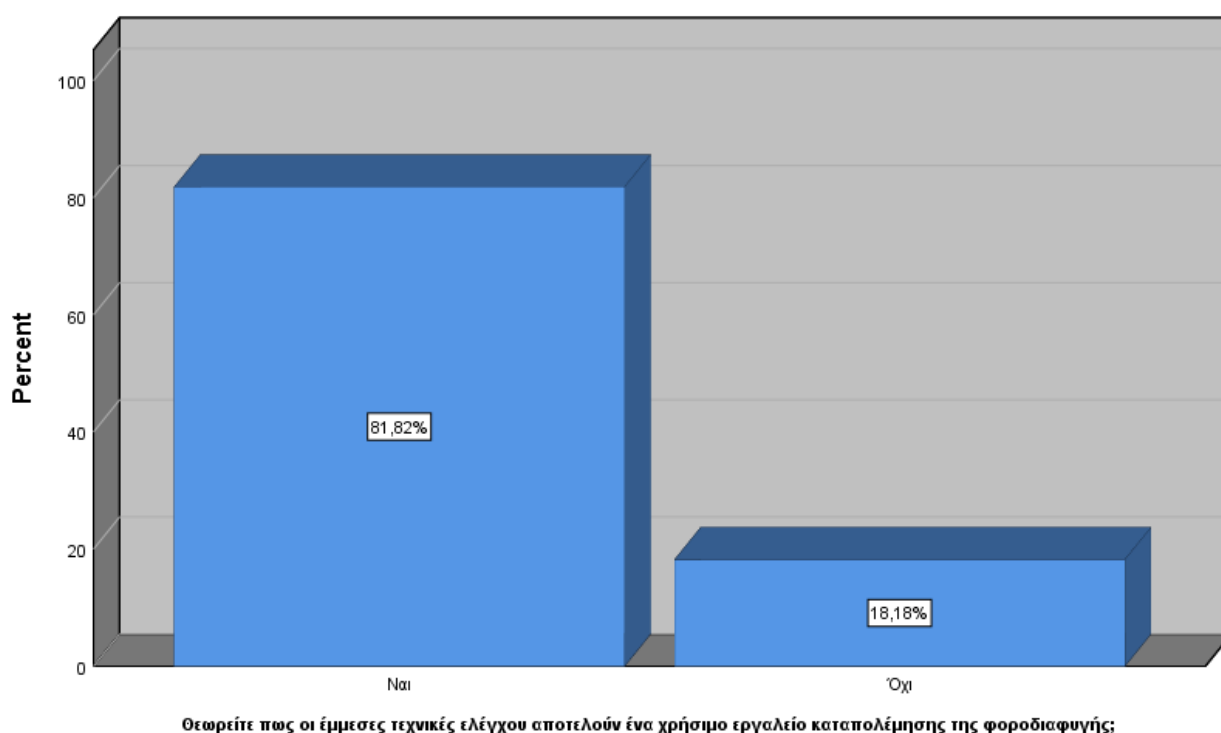
Στον Πίνακα 8 και το Γράφημα 8, αναλύεται το κατά πόσο οι ερωτώμενοι θεωρούν πως οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της

φοροδιαφυγής. Το 81.8% αυτών αναφέρουν πως τις θεωρούν ως ένα χρήσιμο εργαλείο, ενώ το 18.2% έχουν διαφορετική και αντίθετη άποψη.

Πίνακας 8. Θεωρείτε πως οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	108	81,8	81,8	81,8
	Όχι	24	18,2	18,2	100,0
Total		132	100,0	100,0	

Γράφημα 8. Θεωρείτε πως οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής;

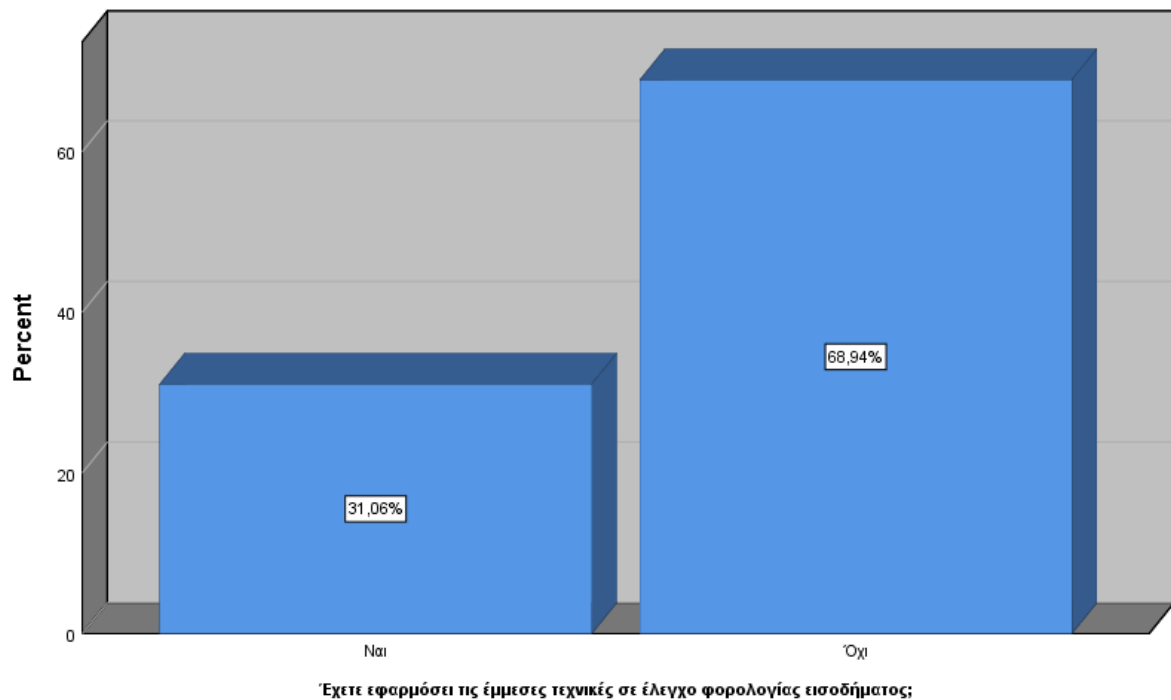

Στον Πίνακα 9 και το αντίστοιχο Γράφημα 9, διερευνάται το εάν έχουν εφαρμόσει οι ερωτώμενοι τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος. Το 68.9% αυτών απαντούν αρνητικά, με το 31.1% να δίνουν θετική απάντηση.

Πίνακας 9. Έχετε εφαρμόσει τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	41	31,1	31,1	31,1
	Όχι	91	68,9	68,9	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 9. Έχετε εφαρμόσει τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος;

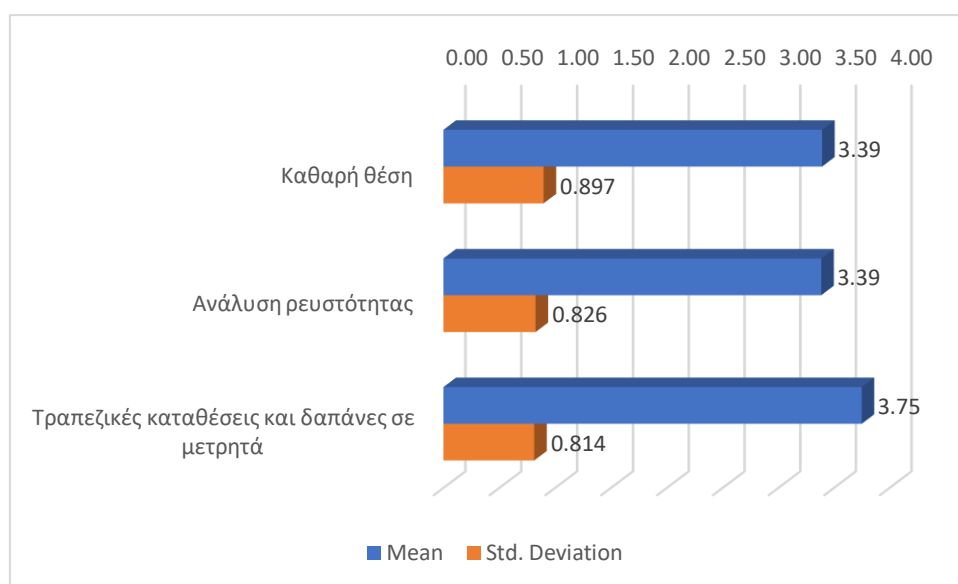
Στον Πίνακα 10 και το Γράφημα 10, μελετάται ο βαθμός στον οποίο θεωρούν οι εργαζόμενοι αποτελεσματικές τις ακόλουθες έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος, τόσο πιο αποτελεσματική θεωρούν την κάθε μέθοδο. Φαίνεται πως πολύ αποτελεσματικές θεωρούν τις τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά (3.75).

Επιπλέον, ανάμεσα στο «Μέτρια» και στο «Πολύ», με τάση προς το πρώτο, κατατάσσουν την αποτελεσματικότητα της καθαρής θέσης (3.39) και της ανάλυσης ρευστότητας (3.39).

Πίνακας 10. Αποτελεσματικές έμμεσες τεχνικές για φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων

	Mean	Std. Deviation
Καθαρή θέση	3.39	0.897
Ανάλυση ρευστότητας	3.39	0.826
Τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά	3.75	0.814

Γράφημα 10. Αποτελεσματικές έμμεσες τεχνικές για φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων

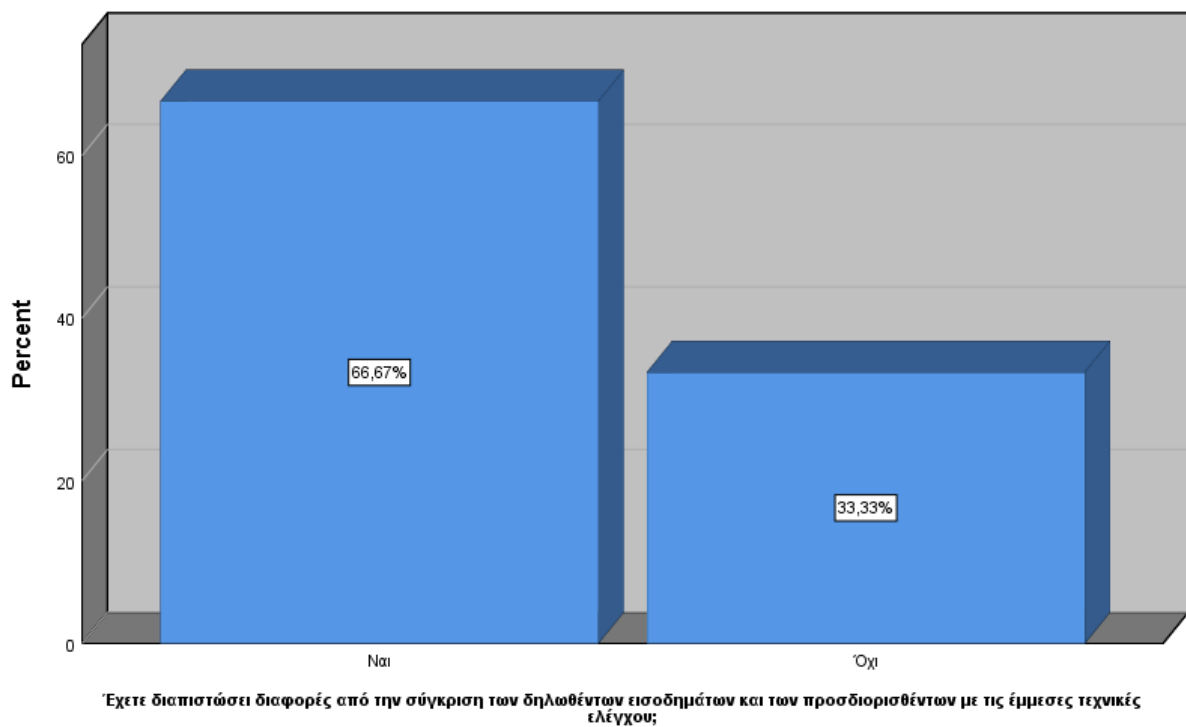

Στον Πίνακα 11 και το Γράφημα 11, αναλύεται το εάν οι ερωτώμενοι έχουν διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Το 66.7% των ερωτώμενων απαντάει θετικά, ενώ το υπόλοιπο 33.3% δίνουν αρνητική απάντηση.

Πίνακας 11. Έχετε διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	88	66,7	66,7	66,7
	Όχι	44	33,3	33,3	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 11. Έχετε διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

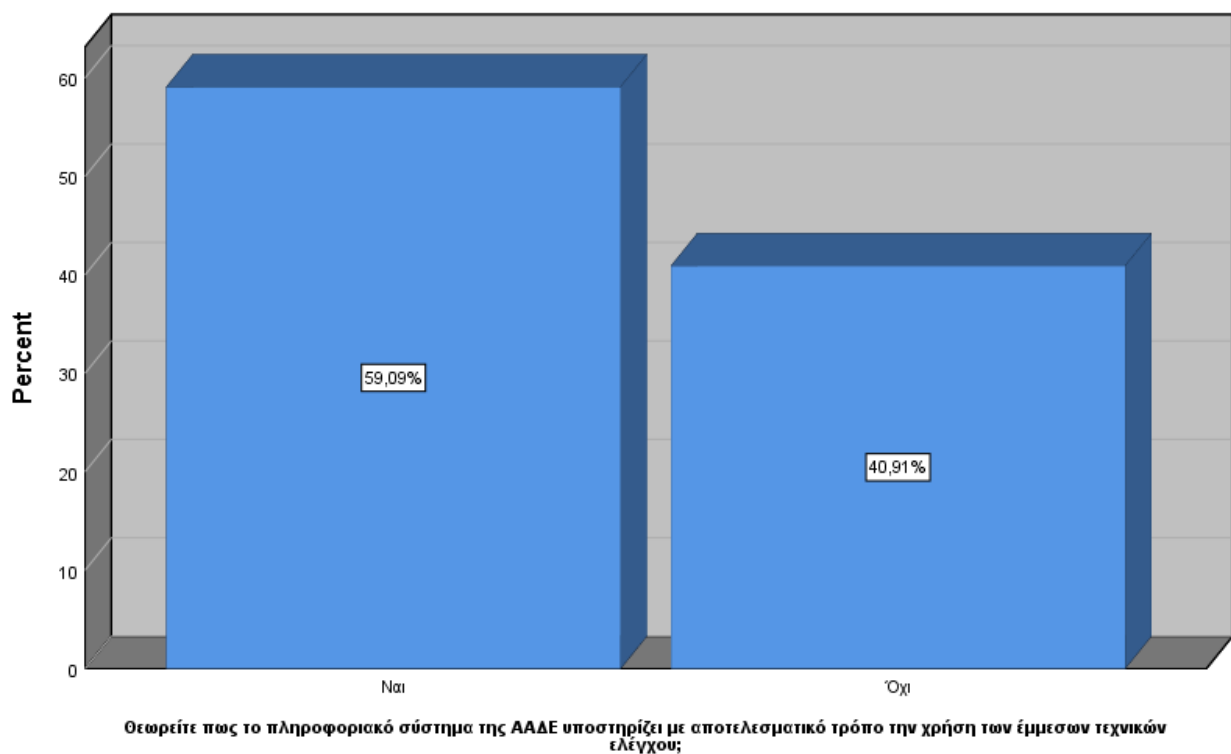

Στον Πίνακα 12 και το αντίστοιχο Γράφημα 12, αναλύεται το εάν οι ερωτώμενοι θεωρούν πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Το 59.1% των ερωτώμενων συμφωνούν με την παραπάνω δήλωση και το 40.9% διαφωνούν.

Πίνακας 12. Θεωρείτε πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	78	59,1	59,1	59,1
	Όχι	54	40,9	40,9	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 12. Θεωρείτε πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;

Μέσα από τον Πίνακα 13 και το Γράφημα 13, παρουσιάζεται το πόσο σημαντικά κρίνουν οι ερωτώμενοι τα παρακάτω στοιχεία για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Οι απαντήσεις των δηλώσεων δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Καθόλου, 2-Λίγο, 3-Μέτρια, 4-Πολύ, 5-Πάρα πολύ) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος, τόσο περισσότεροι οι εργαζόμενοι θεωρούν σημαντικά τα παρακάτω στοιχεία. Πάρα πολύ σημαντική φαίνεται να θεωρούν την επαρκή εκπαίδευση (4.05), το επαρκές πληροφοριακό σύστημα (3.99) και το

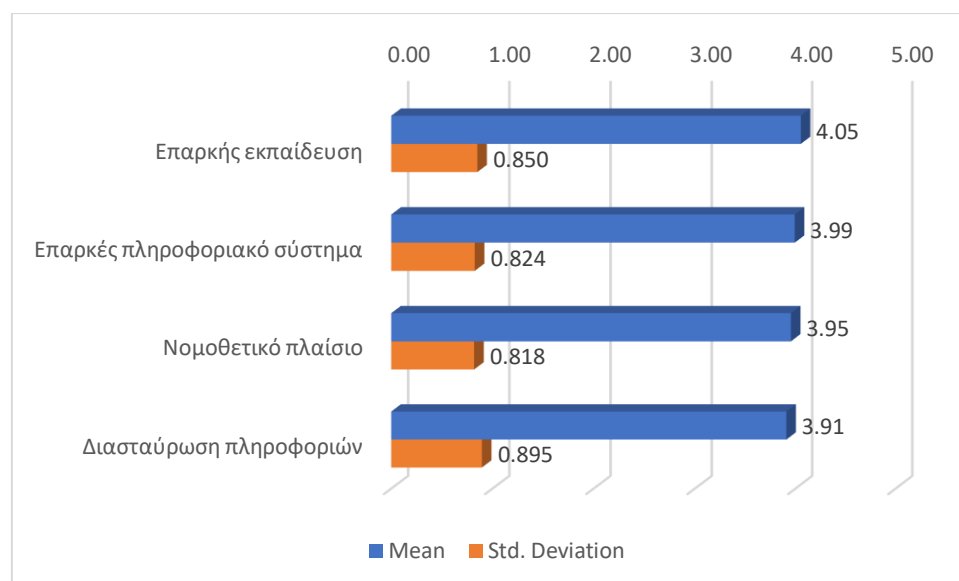

νομοθετικό πλαίσιο (3.95). Επιπλέον, πάρα πολύ σημαντική θεωρούν την διασταύρωση πληροφοριών (3.91).

Πίνακας 13. Σημαντικότητα στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου

	Mean	Std. Deviation
Επαρκής εκπαίδευση	4.05	0.850
Επαρκές πληροφοριακό σύστημα	3.99	0.824
Νομοθετικό πλαίσιο	3.95	0.818
Διασταύρωση πληροφοριών	3.91	0.895

Γράφημα 13. Σημαντικότητα στοιχείων για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου

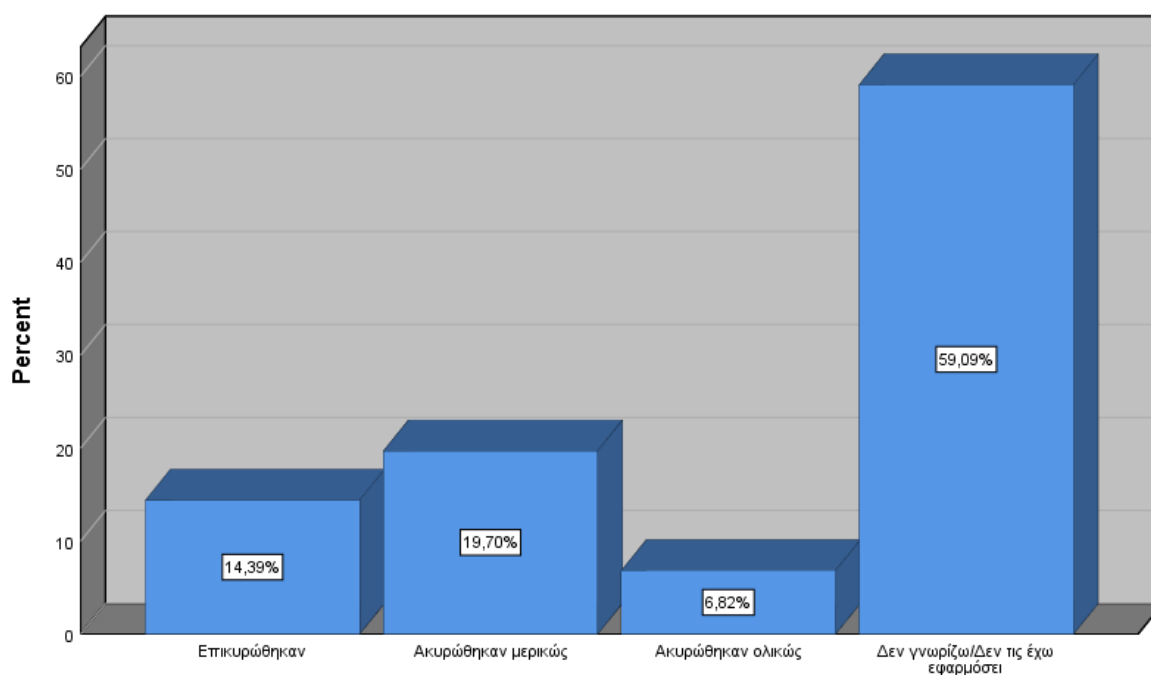

Στον Πίνακα 14 και το Γράφημα 14 διερευνάται το που καταλογίστηκαν οι διαφορές από τις αποφάσεις της ΔΕΔ για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, σύμφωνα με την γνώση των εργαζομένων. Το 59.1% αναφέρουν πως δεν γνωρίζουν ή δεν τις έχουν εφαρμόσει, το 19.7% αναφέρουν πως ακυρώθηκαν μερικών και το 14.4% πως επικυρώθηκαν. Επιπλέον, το 6.8% αναφέρουν πως ακυρώθηκαν ολικώς.

Πίνακας 14. Από τις αποφάσεις της Δ.Ε.Δ. για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, οι διαφορές που καταλογίστηκαν:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Επικυρώθηκαν	19	14,4	14,4	14,4
	Ακυρώθηκαν μερικώς	26	19,7	19,7	34,1
	Ακυρώθηκαν ολικώς	9	6,8	6,8	40,9
	Δεν γνωρίζω/Δεν τις έχω εφαρμόσει	78	59,1	59,1	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 14. Από τις αποφάσεις της Δ.Ε.Δ. για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, οι διαφορές που καταλογίστηκαν:

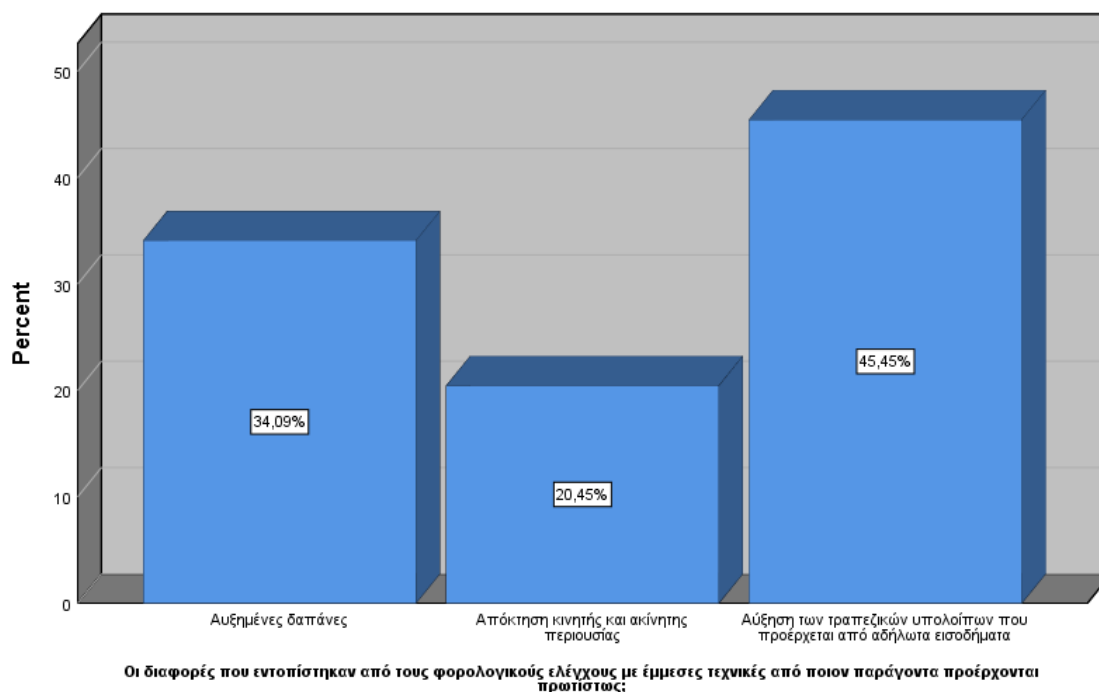
Από τις αποφάσεις της Δ.Ε.Δ. για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, οι διαφορές που καταλογίστηκαν:

Στον Πίνακα 15 και το Γράφημα 15, διερευνώνται οι παράγοντες από τους οποίους προέρχονται οι διαφορές που εντοπίστηκαν από τους φορολογικούς ελέγχους με έμμεσες τεχνικές. Το 45.5% των ερωτώμενων αναφέρουν την αύξηση των τραπεζικών υπολοίπων που προέρχεται από αδήλωτα εισοδήματα, το 34.1% αναφέρουν αυξημένες δαπάνες και το 20.5% την απόκτηση κινητής και ακίνητης περιουσίας.

Πίνακας 15. Οι διαφορές που εντοπίστηκαν από τους φορολογικούς ελέγχους με έμμεσες τεχνικές από ποιον παράγοντα προέρχονται πρωτίστως;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αυξημένες δαπάνες	45	34,1	34,1	34,1
	Απόκτηση κινητής και ακίνητης περιουσίας	27	20,5	20,5	54,5
	Αύξηση των τραπεζικών υπολοίπων που προέρχεται από αδήλωτα εισοδήματα	60	45,5	45,5	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 15. Οι διαφορές που εντοπίστηκαν από τους φορολογικούς ελέγχους με έμμεσες τεχνικές από ποιον παράγοντα προέρχονται πρωτίστως;

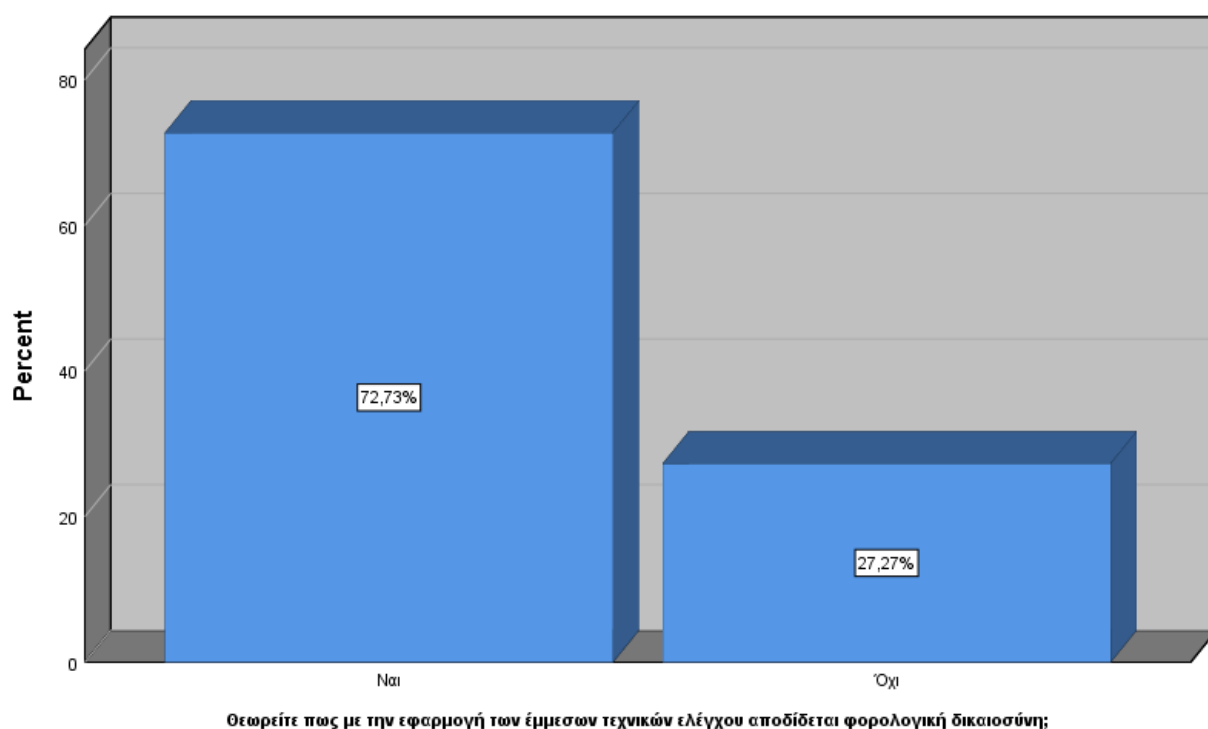

Στον Πίνακα 16 και το Γράφημα 16, καθίσταται σαφές πως το 72.7% των ερωτώμενων συμφωνούν πως θεωρούν πως με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποδίδεται φορολογική δικαιοσύνη. Το 27.3% καταλαμβάνουν όσοι διαφωνούν με την απάντηση αυτή.

Πίνακας 16. Θεωρείτε πως με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποδίδεται φορολογική δικαιοσύνη;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	96	72,7	72,7	72,7
	Όχι	36	27,3	27,3	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 16. Θεωρείτε πως με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποδίδεται φορολογική δικαιοσύνη;

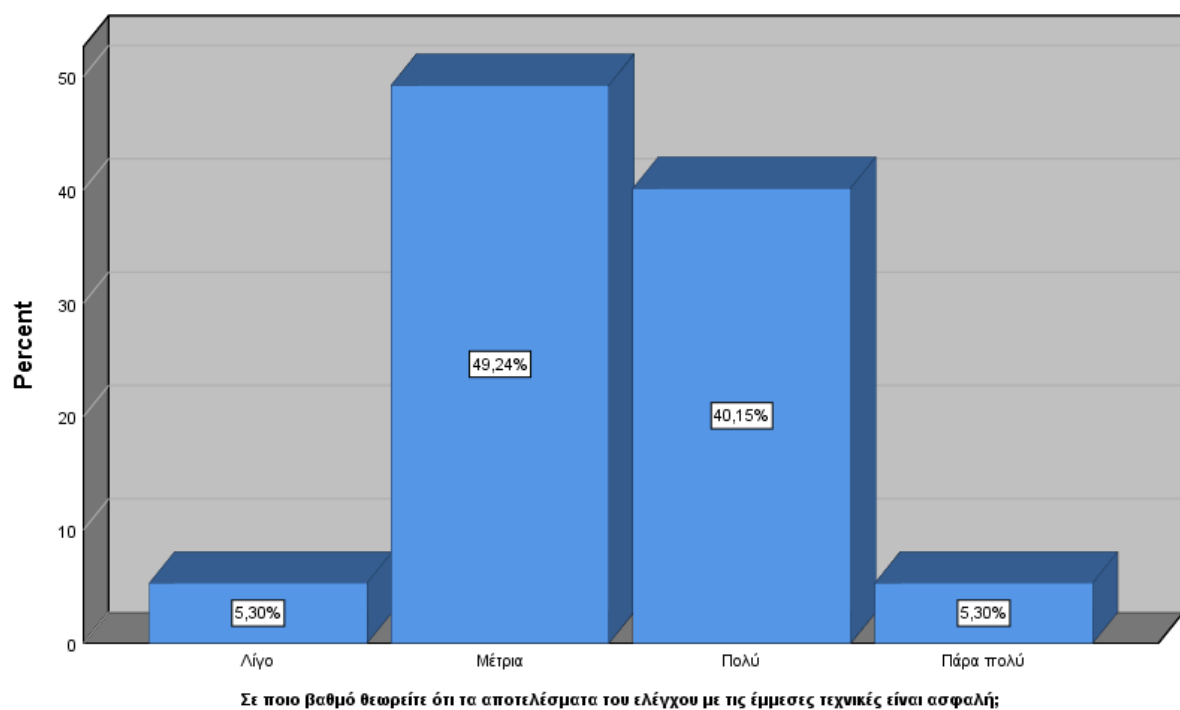
Στον ακόλουθο Πίνακα 17 και το Γράφημα 17, διερευνάται ο βαθμός στον οποίο οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι τα αποτελέσματα του ελέγχου με τις έμμεσες τεχνικές είναι ασφαλή.

Το 49.2% των ερωτώμενων θεωρούν πως είναι μέτρια ασφαλή, το 40.2% τα θεωρεί πολύ ασφαλή και όσοι τα θεωρούν λίγο ή πάρα πολύ ασφαλή καταλαμβάνουν από 5.3% αντίστοιχα.

Πίνακας 17. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα αποτελέσματα του ελέγχου με τις έμμεσες τεχνικές είναι ασφαλή;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	7	5,3	5,3	5,3
	Μέτρια	65	49,2	49,2	54,5
	Πολύ	53	40,2	40,2	94,7
	Πάρα πολύ	7	5,3	5,3	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 17. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα αποτελέσματα του ελέγχου με τις έμμεσες τεχνικές είναι ασφαλή;

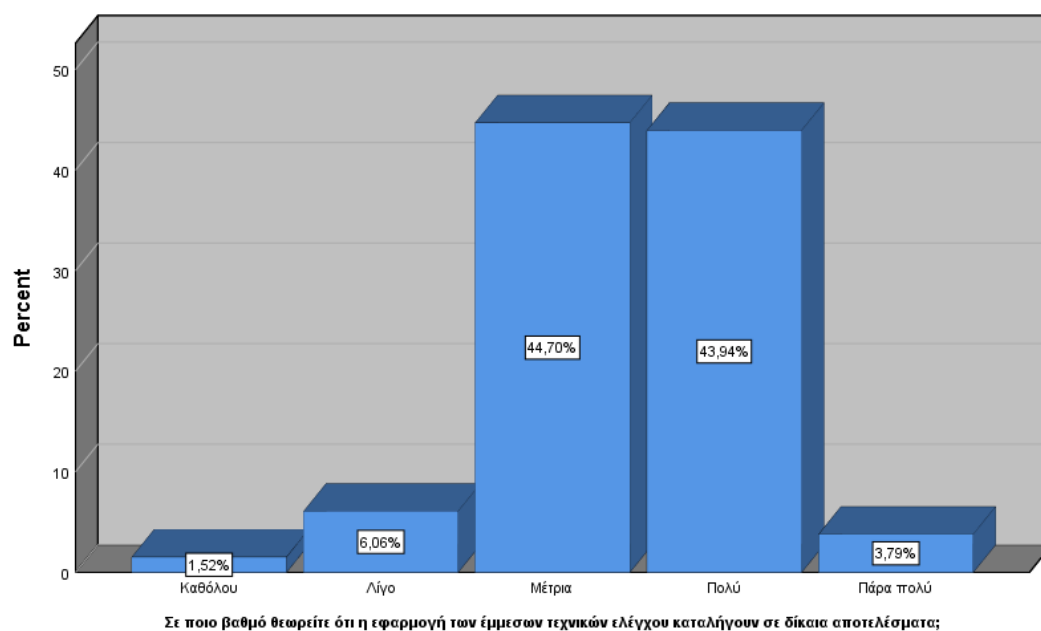

Στον Πίνακα 18 και το αντίστοιχο Γράφημα 18, μελετάται ο βαθμός στον οποίο θεωρούν οι ερωτώμενοι πως η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου καταλήγουν σε δίκαια αποτελέσματα. Το 44.7% αναφέρουν πως συμφωνούν μέτρια με την δήλωση αυτή, το 43.9% πολύ και το 6.1% λίγο. Επιπλέον, όσοι συμφωνούν πάρα πολύ αγγίζουν το 3.8%, το 6.1% συμφωνούν λίγο και το 1.5% καθόλου.

Πίνακας 18. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου καταλήγουν σε δίκαια αποτελέσματα;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	1,5	1,5	1,5
	Λίγο	8	6,1	6,1	7,6
	Μέτρια	59	44,7	44,7	52,3
	Πολύ	58	43,9	43,9	96,2
	Πάρα πολύ	5	3,8	3,8	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Γράφημα 18. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου καταλήγουν σε δίκαια αποτελέσματα;

Για την απάντηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος, χρησιμοποιήθηκε ο γραμμικός συντελεστής συσχέτισης Pearson. Από τα αποτελέσματα του στον Πίνακα 19 παρουσιάζονται 2 στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις. Πιο συγκεκριμένα, είναι σαφές πως όσο αυξάνονται τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής, των οικονομικών και σε κάποιον παρόμοιο τομέα, τόσο πιο σημαντικά θεωρούν οι ερωτώμενοι το επαρκές πληροφοριακό σύστημα και το νομοθετικό πλαίσιο. Οι συσχετίσεις αυτές δέχονται τιμές 0.191 και 0.363 αντίστοιχα, επομένως είναι μέτριας έως μικρής έντασης. Τέλος, είναι σημαντικές σε 95% και 99% επίπεδο εμπιστοσύνης.

Πίνακας 19. Συσχετίσεις ως προς τα χρόνια προϋπηρεσίας

		Χρόνια προϋπηρεσίας στον τομέα της λογιστικής/οικονομικών ή παρόμοιο τομέα;
Επαρκής εκπαίδευση	Pearson Correlation	,086
	Sig. (2-tailed)	,325
	N	132
Επαρκές πληροφοριακό σύστημα	Pearson Correlation	,191*
	Sig. (2-tailed)	,029
	N	132
Νομοθετικό πλαίσιο	Pearson Correlation	,363**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	132
Διασταύρωση πληροφοριών	Pearson Correlation	,114
	Sig. (2-tailed)	,191
	N	132

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Στον Πίνακα 20 διερευνάται η σχέση ανάμεσα στον βαθμό που οι ερωτώμενοι έχουν εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, με τις απόψεις τους για την αποτελεσματικότητα των παρακάτω τεχνικών που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκε ο γραμμικός συντελεστής συσχέτισης Pearson, από τα αποτελέσματα του οποίου αναδεικνύονται 2 στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις σε 99% επίπεδο εμπιστοσύνης. Πιο συγκεκριμένα, όσο

αυξάνεται ο βαθμός στον οποίο οι ερωτώμενοι έχουν εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, τόσο αυξάνεται η αποτελεσματικότητα της ανάλυσης ρευστότητας και των τραπεζικών καταθέσεων, σύμφωνα με τους εργαζομένους. Οι συσχετίσεις αυτές δέχονται τιμές 0.268 και 0.353 επομένως είναι μικρής έως μέτριας έντασης.

Πίνακας 20. Συσχετίσεις ως προς τον βαθμό εκπαίδευσης ή ενημέρωσης για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου

		Έχετε εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;
Καθαρή θέση	Pearson Correlation	,119
	Sig. (2-tailed)	,174
	N	132
Ανάλυση ρευστότητας	Pearson Correlation	,268**
	Sig. (2-tailed)	,002
	N	132
Τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά	Pearson Correlation	,353**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	132

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Κεφάλαιο 6^ο .Συμπεράσματα

Στην παραπάνω έρευνα διερευνήθηκαν οι απόψεις εργαζομένων του οικονομικού τομέα στην Ελλάδα, αναφορικά με τον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα και την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Το δείγμα απαρτίζεται από ένα σύνολο 132 ατόμων, εκ των οποίων οι περισσότεροι γυναίκες, απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ και με προϋπηρεσία στον οικονομικό κλάδο έως 5 έτη. Επιπλέον, πιο συχνά αναφέρουν πως δεν βρίσκονται σε θέση ελεγκτή, έχουν εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου σε μέτριο βαθμό, κυρίως από σεμινάρια της φορολογικής ακαδημίας.

Σύμφωνα με τη στατιστική ανάλυση η οποία έλαβε χώρα, το 30.3% αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί λίγο για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, το 28% μέτρια και το 20.5% καθόλου. Επιπλέον, το 18.2% αναφέρουν πως έχουν εκπαιδευτεί πολύ και το 3% πάρα πολύ. Το 26.5% αναφέρουν τα σεμινάρια της φορολογικής ακαδημίας και το 24.2% τις διαταγές της ΑΑΔΕ. Επιπλέον, το 22.7% αναφέρουν τις σπουδές τους, το 16.7% την εμπειρία των συναδέλφων και το 9.8% την καθοδήγηση των προϊσταμένων. Το 45.5% τις θεωρούν πολύ απαραίτητες τις γνώσεις για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, το 25.8% μέτρια και το 16.7% λίγο. Επιπλέον, το 10.6% τις χαρακτηρίζει πάρα πολύ απαραίτητες και το 1.5% καθόλου απαραίτητες. Ως προς το αν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, το 81.8% αναφέρουν πως τις θεωρούν ως ένα χρήσιμο εργαλείο, ενώ το 18.2% έχουν διαφορετική και αντίθετη άποψη. Από την άλλη, σε σχέση με το εάν έχουν εφαρμόσει οι ερωτώμενοι τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος. Το 68.9% αυτών απαντούν αρνητικά, με το 31.1% να δίνουν θετική απάντηση. Αναφορικά με το εάν οι ερωτώμενοι έχουν διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, το 66.7% των ερωτώμενων φαίνεται πως έχει εντοπίσει αντίστοιχα φαινόμενα, ενώ το υπόλοιπο 33.3% δίνουν αρνητική απάντηση. Ακόμη, το 59.1% των ερωτώμενων συμφωνούν πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Τέλος, το 49.2% των ερωτώμενων θεωρούν πως είναι μέτρια ασφαλή, το 40.2% τα θεωρεί πολύ ασφαλή και όσοι τα θεωρούν λίγο ή πάρα πολύ ασφαλή καταλαμβάνουν από 5.3% αντίστοιχα.

Συμπερασματικά, μέσα από την έρευνα αναδείχθηκε πως πιο συχνά οι ερωτώμενοι θεωρούν πολύ απαραίτητη την επιμόρφωση επάνω στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, καθώς αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, αναφέρουν σε μεγαλύτερο ποσοστό πως δεν έχουν εφαρμόσει τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας

εισοδήματος, θεωρούν πιο αποτελεσματική μορφή ελέγχου τις τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά, και συμφωνούν πως έχουν διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Ταυτόχρονα, οι περισσότεροι συμφωνούν και πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και πιο σημαντική θεωρούν την επαρκή εκπαίδευση για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου.

Συνεχίζοντας, από την ανάλυση των ποσοστών διαπιστώνεται ότι η πλειοψηφία δεν γνωρίζει τις αποφάσεις της ΔΕΔ για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, ενώ αναφέρουν πως οι διαφορές που εντοπίστηκαν από τους φορολογικούς ελέγχους με έμμεσες τεχνικές αφορούν κυρίως την αύξηση των τραπεζικών υπολοίπων που προέρχεται από αδήλωτα εισοδήματα. Ακόμη, πιο συχνά οι ερωτώμενοι συμφωνούν πως θεωρούν ότι με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποδίδεται φορολογική δικαιοσύνη και σε μέτριο βαθμό αναφέρουν πως τα αποτελέσματα του ελέγχου με τις έμμεσες τεχνικές είναι ασφαλή. Τέλος, οι περισσότεροι μέτρια ή πολύ συμφωνούν πως η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου καταλήγουν σε δίκαια αποτελέσματα.

Μέσα από το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, παρατηρείται πως όσο αυξάνονται τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτώμενων στον τομέα της λογιστικής, των οικονομικών και σε κάποιον παρόμοιο τομέα, τόσο πιο σημαντικά θεωρούν οι ερωτώμενοι το επαρκές πληροφοριακό σύστημα και το νομοθετικό πλαίσιο. Αντίστοιχα, το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα καθιστά σαφές πως αύξηση του βαθμού ενημέρωσης και εκπαίδευσης για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου ταυτίζεται με αύξηση της αποτελεσματικότητας της ανάλυσης ρευστότητας και των τραπεζικών καταθέσεων για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων.

Η παρούσα έρευνα, είχε δύο βασικούς περιορισμούς, οι οποίοι περιλαμβάνουν τον αριθμό του δείγματος, ο οποίος δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλος, καθώς και το γεγονός ότι η πλειοψηφία προερχόταν από τρεις πόλεις, Μεσολόγγι, Πάτρα και Αθήνα. Συνεπώς, προτείνεται να διεξαχθεί μία έρευνα πιο εκτεταμένη που θα περιλαμβάνει πληθυσμό από όλες τις πόλεις της Ελλάδας.

Αναφορές

Αμανατίδου, Μ. (2013). Εσωτερικός εξωτερικός έλεγχος-φορολογικό πιστοποιητικό, Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Αχειλάς, Γ., Αλεξανδρίδου, Κ., & Μαρκόπουλος, Θ. (2015). Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ν. 4308/2014). Διαθέσιμο: [https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/03/Presentation% 20ELP% 20Law, 204308-2014](https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/03/Presentation%20ELP%20Law,204308-2014).

Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης (2007) «Εγχειρίδιο Ελέγχου για τα Ελεγκτικά Σώματα και τις Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου», Αθήνα.

Γκατζάς, Σ. (2022). Ο φορολογικός έλεγχος και η επιβολή διοικητικών κυρώσεων κατά τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, Μεταπτυχιακή εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Cohen, S., Karatzimas, S., & Venieris, G. (2015). The informative role of accounting standards in privatising state-owned property: comparing Greek Governmental Accounting Standards and IPSAS. *Global Business and Economics Review*, 17(1), 51- 62

Καζαντζής, Χ. (2006). Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων. Εκδόσεις Business Plus Α.Ε.

Kaya, D., & Koch, M. (2015). Countries' adoption of the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SMEs)—early empirical evidence. *Accounting and Business Research*, 45(1), 93-120.

Κονδύλη, Ε. (2018). Κριτική διερεύνηση διαδικασιών ελέγχου προσαύξησης περιουσίας φυσικών προσώπων, Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Κορομηλάς, Γ. & Γιαννόπουλος, Χ. (2006). Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων. Σημειώσεις Σεμιναρίου. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

http://www.epimetol.gr/aitniaimages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf

Κουτσογιάννης, Π. (2017). «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα – Εφαρμογή του Ν.4308/2014 από ανώνυμες εταιρείες με έδρα το Βορειοανατολικό Αιγαίο (Λήμνο και Λέσβο) και την Αττική». Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Λεκαράκου, Κ. (2012). Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. *Λεκαράκου, Αθήνα*.

Μαστροπούλου, Π. (2019). Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία φορολογικών ετών από 01/01/2014, Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μαστοροπούλου, Π. (2019). Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία φορολογικών ετών από 01/01/2014. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μελάς, Δ. (2023). *Άμεσοι και Έμμεσοι Φορολογικοί Έλεγχοι Φυσικών και Νομικών Προσώπων*, Οικονομικές Εκδόσεις Ε.Ε., Θεσσαλονίκη.

Μέντης Γρ., Μουζάκης Α. και Πέττας Ν.(2020), «Έμμεσες τεχνικές προσδιορισμού φορολογητέας ύλης», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Νερατζούλη. Ε. & Φάκας, Γ. (2021). «Λογιστικό κύκλωμα διπλογραφικών λογιστικών βιβλίων, Εφαρμογή». ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ.

Ντάσιου, Σ. & Ζοργιαννού, Ε. (2014). Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης. Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων.

Πανοζάχος, Δ. (2024). Οι έμμεσες τεχνικές φορολογικού ελέγχου. *Ναυτεμπορική*.

Παπαναστασίου, Μ. (2019). Ελεγκτικές διαδικασίες, φορολογικός έλεγχος και η σύνδεση του με το φορολογικό πιστοποιητικό, Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Παπαντωνίου, Π. (2022). Έμμεσες τεχνικές φορολογικού Ελέγχου, Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Παρτάλης, Σ. (2021). Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων που τηρούν απλογραφικά & διπλογραφικά βιβλία με βάση τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013 ΚΦΔ). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Πετράκης, Ε. (2015). Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα Ν. 4308/2014. Τ.Ε.Ι. Δυτικής Μακεδονίας.

Ποντίκατζη, Ι. (2019). «Εσωτερικός – Εξωτερικός και Φορολογικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις», Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Riahi, O., & Khoufi, W. (2015). The role of the economic and behavioral circumstances in the IAS/IFRS's adoption (the case of developing countries). *International Journal of Accounting and Economics Studies*, 3(1), 69-77.

Richards, G., & Van Staden, C. (2015). The readability impact of international financial reporting standards. *Pacific Accounting Review*, 27(3), 282-303.

Σμιθ, Α. (1991), *Έρευνα για τη Φύση και τα Αίτια του Πλούτου των Εθνών* (An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations). Μετάφραση-Εισαγωγή: Δημήτριος Καλιτσουνάκης. Πρόλογος: Πέτρος Γέμτος. (2η έκδοση)

Σταματίου, Γ. (2015), «Μέθοδοι έμμεσων τεχνικών ελέγχου», Σ.Ο.Λ.

Στανίσης, Χ. (2002). *Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων* (Doctoral dissertation, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας).

Χατζοπούλου, Δ. (2018). Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων: Εκτίμηση εσωτερικών και εξωτερικών παραμέτρων. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Νομοθετικά κείμενα

Α. 1371/8-5-2019 «Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων εισόδημα - προσαύξηση περιουσίας - άρση τραπεζικού απορρήτου για έλεγχο λογαριασμών - ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών - υπόλοιπα τραπεζικών».

Α. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013 /10-5-2013 «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων».

Α.1293/2019 (23 Ιουλίου 2019). Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία, για φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.taxheaven.gr/circulars/31363/a-1293-2019>

Ε. 2015/31-1-2020 «Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του Ν. 4172/2013».

Ε. 2016/31-1-2020 «Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του Ν. 4174/2013 (Α'170)».

Ε. 2038/5-2-2021 «Αποστολή αναφορών στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες του άρθρου 47 του Ν.4557/2018 (Α'139) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις».

Νόμος 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος».

Νόμος 3842/2010 «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις».

Νόμος 4038/2012 «Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012–2015».

Νόμος 4110/2013 «Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις».

Νόμος 4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις».

Νόμος 4174/2013 «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις».

Νόμος 4428/2016 «Κύρωση της Πολυμερούς Συμφωνίας Αρμόδιων Αρχών για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών και διατάξεις εφαρμογής».

ΠΟΛ. 1180/16-7-2014 «Παροχή διευκρινίσεων για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3691/2008 (ΦΕΚ 166 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 68 του Ν.4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α')».

ΠΟΛ. 1293/31-7-2019 «Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία, για φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά»

ΠΟΛ.1050/17-02-2014 (ΦΕΚ Β' 478/26-02-2014): «Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α'170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού».

ΠΟΛ.1094/07-04-2014 (ΦΕΚ Β'961 /16-4-2014): «Τροποποίηση του άρθρου 5 της ΠΟΛ.1050/17-2-2014».

ΠΟΛ.1171/4-7-2013: «Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους Φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων».

ΠΟΛ.1259/22-12-2014: «Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ.1050/17-02-2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων».

ΠΟΛ.1270/24-12-2013: «Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου».

Ερωτηματολόγιο

Ο φορολογικός έλεγχος στην Ελλάδα και η εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου.

Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμοιράζεται με στόχο την ανάλυση των απόψεων εργαζομένων του οικονομικού τομέα στην Ελλάδα, αναφορικά με τον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα και την εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου, στο πλαίσιο απόκτησης Μεταπτυχιακού τίτλου από το τμήμα «Τραπεζική, Χρηματοοικονομική και Χρηματοοικονομική Τεχνολογία (FinTech) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί πως οι έμμεσες τεχνικές φορολογικού ελέγχου αναφέρονται σε μεθόδους που χρησιμοποιούνται από τις φορολογικές αρχές για να ενθαρρύνουν τη συμμόρφωση με τους φορολογικούς νόμους και να αποτρέπουν τη φοροδιαφυγή, χωρίς να προβαίνουν σε άμεσες επιθεωρήσεις ή ελέγχους. Κάποιες από αυτές μπορεί να είναι η χρήση πληροφοριακών συστημάτων για την συλλογή και ανάλυση δεδομένων από διάφορες πηγές σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής, η εφαρμογή οικονομικών κινήτρων για την ενθάρρυνση της συμμόρφωσης και η επιβολή κυρώσεων για την αποτροπή της φοροδιαφυγής καθώς και η εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού με προγράμματα που ενημερώνουν για τις φορολογικές υποχρεώσεις και τις πιθανές συνέπειες μη συμμόρφωσης.

Πρέπει να επισημανθεί πως η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη και εθελοντική, καθώς και ότι οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν μόνο για την παρούσα έρευνα και όχι κάποια άλλη.

Η συμπλήρωση όλου του ερωτηματολογίου αναμένεται να διαρκέσει 5-7 λεπτά.

Ευχαριστώ για την συμμετοχή και τον χρόνο σας.

1.Φύλο

Άνδρας

Γυναίκα

Άλλο:

2.Μορφωτικό επίπεδο

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση

ΑΕΙ-ΤΕΙ

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

3.Χρόνια προϋπηρεσίας στον τομέα της λογιστικής/οικονομικών ή παρόμοιο τομέα;

Έως 5 έτη

6-10

11-15

16-20

Πάνω από 20

4.Εργάζεστε σε θέση ελεγκτή;

Ναι

Όχι

5.Έχετε εκπαιδευτεί ή ενημερωθεί για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

6.Έχετε αντλήσει τις γνώσεις σας για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου κυρίως από:

Τις διαταγές της Α.Α.Δ.Ε.

Σεμινάρια της φορολογικής ακαδημίας

Την εμπειρία των συναδέλφων

Την καθοδήγηση των προϊσταμένων

Τις σπουδές σας

Άλλο:

7.Θεωρείτε πως είναι απαραίτητη η επιμόρφωση σας επάνω στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

8.Θεωρείτε πως οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής;

Ναι

Όχι

9.Έχετε εφαρμόσει τις έμμεσες τεχνικές σε έλεγχο φορολογίας εισοδήματος;

Ναι

Όχι

10. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε αποτελεσματικές τις έμμεσες τεχνικές που εφαρμόζονται για τον φορολογικό έλεγχο φυσικών προσώπων και ατομικών επιχειρήσεων;

Καθόλου   Λίγο   Μέτρια   Πολύ   Πάρα πολύ

Καθαρή θέση

Ανάλυση ρευστότητας

Τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά

Καθαρή θέση

Ανάλυση ρευστότητας

Τραπεζικές καταθέσεις και δαπάνες σε μετρητά

11. Έχετε διαπιστώσει διαφορές από την σύγκριση των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισθέντων με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου;

Ναι

Όχι

12. Θεωρείτε πως το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ υποστηρίζει με αποτελεσματικό τρόπο την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;

Ναι

Όχι

13. Πόσο σημαντικά κρίνετε τα παρακάτω στοιχεία για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου;

Καθόλου   Λίγο   Μέτρια   Πολύ   Πάρα πολύ

Επαρκής εκπαίδευση

Επαρκές πληροφοριακό σύστημα

Νομοθετικό πλαίσιο

Διασταύρωση πληροφοριών

Επαρκής εκπαίδευση

Επαρκές πληροφοριακό σύστημα

Νομοθετικό πλαίσιο

Διασταύρωση πληροφοριών

14.Από τις αποφάσεις της Δ.Ε.Δ. για υποθέσεις που ελέγχθηκαν με έμμεσες τεχνικές, οι διαφορές που καταλογίστηκαν:

Επικυρώθηκαν

Ακυρώθηκαν μερικώς

Ακυρώθηκαν ολικώς

Δεν γνωρίζω/Δεν τις έχω εφαρμόσει

15.Οι διαφορές που εντοπίστηκαν από τους φορολογικούς ελέγχους με έμμεσες τεχνικές από ποιον παράγοντα προέρχονται πρωτίστως;

Αυξημένες δαπάνες

Απόκτηση κινητής και ακίνητης περιουσίας

Αύξηση των τραπεζικών υπολοίπων που προέρχεται από αδήλωτα εισοδήματα

16.Θεωρείτε πως με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αποδίδεται φορολογική δικαιοσύνη;

Ναι

Όχι

17. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα αποτελέσματα του ελέγχου με τις έμμεσες τεχνικές είναι ασφαλή;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

18. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου καταλήγουν σε δίκαια αποτελέσματα;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ